

เอกสารวิชาการ

หนังสือพิมพ์นิตยสาร ส่งเสริมการนิตยสารคนไทย
แบบที่เข้าร่วม ของสโมสรนิสิต

โดย
คณะผู้เข้าร่วมการอบรม ทักษะชีวิตในสถานพำนักสง
วันที่ ๑๕๓
กลุ่มที่ ๓

เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็น ส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ทักษะชีวิตในสถานพำนักสง วันที่ ๑๕๓
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๖

เอกสารวิชาการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วม ของสโมสรมนสิตร

โดย

คณะผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง

รุ่นที่ ๑๒๓

กลุ่มที่ ๓

เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๖

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ของสโมสรนิสิต

ชื่อผู้วิจัย ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓ กลุ่มที่ ๓

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ พันเอกหญิง อัมพาศรี ดำรงค์กุล

คณะกรรมการเอกสารวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้ตรวจสอบและอนุมัติให้เอกสารวิชาการฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖

พลตรี

ผู้อำนวยการหลักสูตร

(ชยุตรา เสริมสุข)

ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะกรรมการสอบเอกสารวิชาการ

พันเอก

(กฤษกมล ธรรมานุกุล)

ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ดร.

กรรมการ

(พิธาน พันทอง)

ข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.

กรรมการ

(วีระเกษตร สนวนผกา)

ประธานสภาพนักงานและประธานโครงการเปิดสอนปริญญาตรี

วิศวกรรมศาสตร์ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต
ผู้วิจัย คณะผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓ กลุ่มที่ ๓

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวแทนคณะกรรมการสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Apply Science) และสังคมศาสตร์ (Social Science) จำนวน ๑๖ คณะ คณะละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๑๖ คน และใช้วิธีการเปิดพื้นที่ให้นิสิตแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านทางกิจกรรมสุนทรียเสวนา : แสดงออกอย่างไรในสังคมประชาธิปไตย และการรณรงค์การแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบการประกวดผ่านแอปพลิเคชัน ตี๊กต็อก (Tiktok) รวมถึงการใช้เครื่องมือแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการทำกิจกรรม (Pre-Test/Post-Test) จำนวน ๘๗ คน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตคือ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองยังไม่ครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมามีหลักสูตรการสอน วิชาพื้นฐาน วิชาเลือก และการบรรยายพิเศษ เพื่อเปิดให้แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์มาโดยตลอด

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต จำนวน ๓ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมความรู้ด้านความเป็นพลเมืองให้เป็นความรู้พื้นฐาน เช่น กฎหมาย และสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ๒) การส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และ ๓) การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองในการรับฟังความคิดเห็น โดยการยอมรับหรือเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่ใช้คำพูดที่รุนแรงทำให้เกิดความขัดแย้งในหมู่คณะ รวมถึงให้ยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมืองในการเคารพกฎหรือกติกาของสังคม อันมีน้ำใจนักกีฬาเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

แนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต ต้องมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในกลุ่มพลังเงียบผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ และการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะหลักการใช้ชีวิตในสังคมไม่ให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การสร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดี การเป็นพลเมืองที่ดี การส่งเสริมสันติวิธี การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองและความถูกต้องเป็นธรรม เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมหรือสนับสนุนเงินงบประมาณให้แก่นิสิตเพื่อจัดกิจกรรมแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์จำลอง

ความสำเร็จของการวิจัยในครั้งนี้ คือ นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น จากการจัดกิจกรรมสุนทรียเสวนา โดยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมฯ นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ “มากถึงปานกลาง” คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕ และภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ “มากถึงมากที่สุด” คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๒๕ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถใช้เป็นต้นแบบการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาในเรื่องของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้แก่มหาวิทยาลัยและผู้สนใจได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมต่อไป ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยในครั้งนี้

Abstract

Title Factors affecting the promotion of expression in participatory democracy in Student Association.

Name Students of the Security Psychology Program, Class 123, Group 3

This paper study on factors affecting the promotion of expression in participatory democracy in the student association. The objectives are to study problems and obstacles and also study factors affecting the promotion of expression in participatory democracy in student association, including studying development guidelines that affecting the promotion of participatory democratic expression of student association.

This paper use a mixed method research, both qualitative research and action research, by having in-depth interviews a group of representatives of the Kasetsart University Student Club Committee from Pure Science faculties, Applied Science faculties and Social Science faculties, totaling 16 faculties, having 1 person per faculty. We also created opening space for students to express their political opinions through aesthetic dialogue activities: how to express in a democratic society for better understanding, and a campaign for democratic expression creativity participating in the form of a contest through the TikTok application, including the use of a test tool to measure knowledge before and after the activity. (Pre-Test/Post-Test). Such activity had 87 participants.

The results of the study found that problems and obstacles affecting the promotion of democratic expression is public relations and education to promote political expression. The public relations does not yet reach all target groups. Although there are teaching courses, basic subjects, elective subjects, and special lectures and even there is a tool to enable opinions to be expressed through social media.

From the study, there are 3 important factors affecting the promotion of expression in participatory democracy, 1) Promoting citizenship knowledge as basic knowledge, such as laws and constitutional rights, etc., so as not to infringe on the rights of others. 2) Promoting critical thinking skills and working with others by taking into account the public interest more than personal interests and 3) creating awareness on political expression specially by listening to others people opinions accepting or

respecting the opinions of others and not using harsh words that cause conflict among the group. There should also adhere the principles of human rights and the civic duty of respecting the rules or rules of society, along with sportsmanship. These are the heart of promoting of expression in participatory democracy.

Development guidelines that affect the promotion of expression in participatory democracy of student association are public relations and knowledge providing to promote democratic expression thoroughly, especially in the non expression group, through online media channels that the target group is interested in. There should also provide knowledge on basic skills for living that does not cause conflict, such as building good relationships and friendships, good citizenship, promotion of peaceful communication, creating awareness of political expression and expression for correctness and fairness, etc., including promoting or supporting budget funds for students to organize democratic expression activities in simulation situations

The success of this study is that students gain more knowledge on participatory democracy.

By organizing the Aesthetic Discussion activity : How to express in democratic society in order to understand each other. Before participating in the activity, most participants have a level of knowledge "high to moderate" accounting for 76.5 percent and after participating in the activity, most students have a level of knowledge up to "the greatest extent", accounting for 95.25 percent, showing that the format for organizing such activities can be used as a model for psychological operations campaigns on participatory democracy, for universities and interested parties as well and can be used to expand the results to further development on participatory democracy. This is in line with the main objective of the study.

คำนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในเรื่องของการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงเยาวชนในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก และมีจิตสำนึกในการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามแนวทางประชาธิปไตย อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ สามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาต้นแบบการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาให้แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และผู้สนใจ ในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์สุนทรียเสวนา: แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกันไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน เพื่อสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างขึ้น สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ง่าย สะดวก รวดเร็วขึ้น

คณะผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓ กลุ่มที่ ๓
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานเอกสารวิชาการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ พันเอกหญิง อัมพาศรี ดำรงค์กุล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ น.ท. ฤทธิรุทร ยอดศิริ ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยากร บุคลากรสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจน การแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การจัดทำรายงาน จนทำให้รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วง คณะนักศึกษาหลักสูตร จิตวิทยาความมั่นคง (สจว.) รุ่นที่ ๑๒๓ รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ พลตรี ชยุดรา เสริมสุข ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง ที่ได้ให้ความกรุณามอบโอกาสแก่คณะนักศึกษาเข้ารับการศึกษาศูนย์จิตวิทยาความมั่นคง (สจว.) รุ่นที่ ๑๒๓ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจสถานการณ์โลกและสามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ ระหว่างท้องถิ่นกับโลกได้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและ สร้างสรรค์ สามารถประยุกต์ความรู้ การปฏิบัติการข่าวสาร การปฏิบัติการจิตวิทยา มีทักษะการบริหาร สำหรับผู้นำ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมทางศีลธรรม มีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม ในการทำประโยชน์สาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความหลากหลายของสังคม เป็นเครือข่ายของความมั่นคง จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ยึดมั่นใ้จรรยาบรรณวินัยและความรักสามัคคีในหมู่คณะ มีเจตนาที่ดี เชื้อมั่น ศรัทธา และสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองทัพ ในการรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ

ท้ายสุดนี้คณะนักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง (สจว.) รุ่นที่ ๑๒๓ ขอขอบคุณ นิสิตสโมสรนักศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และวิทยากรภายนอก ที่เข้าร่วมโครงการในการให้ข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓ กลุ่มที่ ๓
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ข้อจำกัดของการวิจัย	๗
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
คำจำกัดความ	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
ความเป็นมาสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๘
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	๑๔
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๓๙
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง	๔๒
แนวคิดทฤษฎีการสร้างจิตสำนึก	๕๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๘
กรอบแนวความคิดการวิจัย	๖๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	
ระเบียบวิธีวิจัย	๖๔
รูปแบบการวิจัย	๖๔
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๕
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๖๖
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๗
การรวบรวมข้อมูล	๖๗
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
บทที่ ๔	
ผลการวิจัย	๖๙
สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๐
สรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	๙๗
บทที่ ๕	
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๔
อภิปรายผล	๑๑๕
ข้อเสนอแนะ	๑๒๖
บรรณานุกรม	๑๒๕
ภาษาไทย	๑๒๘
ภาษาต่างประเทศ	๑๓๓
ภาคผนวก	๑๓๔
ผนวก แบบสัมภาษณ์	๑๓๕
ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ	๑๔๐
ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ	๑๔๐
รายชื่อสมาชิก	๑๔๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓-๑ แสดงกลุ่มตัวอย่าง	๖๖
๔-๑ แสดงปัญหาอุปสรรคมีผลต่อการส่งเสริมการส่งออกประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต	๗๐
๔-๒ แสดงปัจจัยด้านความรู้ที่มีผลต่อการส่งเสริมการส่งออกประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต	๗๕
๔-๓ แสดงปัจจัยด้านทักษะที่มีผลต่อการส่งเสริมการส่งออกประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต	๘๑
๔-๔ แสดงปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึกที่มีผลต่อการส่งเสริมการส่งออก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต	๘๗
๔-๕ แสดงแนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการส่งออก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต	๙๑
๔-๖ แสดงเน้นการให้ความรู้ ทักษะ และทักษะในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์	๑๐๒
๕-๑ แสดงแนวทางการปรับตัวเข้าหาเพื่อให้สามารถลดความขัดแย้งในสังคม หากต้องปฏิบัติงานหรือมีปฏิสัมพันธ์	๑๒๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑ แสดงโครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนิสิต	๑๐
๒-๒ แสดงการแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานเกี่ยวกับงานส่งเสริมนิสิต และพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๓
๒-๓ แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย	๖๓
๔-๑ แสดงแผนภูมิอธิบายสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น	๑๐๐
๔-๒ แสดงเยาวชนต้องมีหลักคิดในการวิเคราะห์กลุ่มคนในสังคมที่มีความเห็น แตกต่างกัน	๑๐๒
๔-๓ แสดงกระบวนการจัดกิจกรรมรณรงค์	๑๑๐
๔-๔ แสดงการประกวดคลิป TikTok Award	๑๑๐
๔-๕ แสดงสรุปกิจกรรมสุนทรียเสวนา : แสดงออกในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรให้เข้าใจกัน	๑๑๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประชาธิปไตยของไทยมักถูกจำกัดขอบเขตไว้เพียงการมีโครงสร้าง ระบบ และกลไกทางกฎหมายเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่การมีการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา หรือรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ดังคำกล่าวของจุมพล หนีมพานิช (๒๕๔๘) ที่กล่าวว่า การเลือกตั้งที่ยึดหลักเสียงข้างมากไม่ได้แปลว่าเป็นประชาธิปไตยเสมอไป เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงจะต้องมีอยู่ในจิตสำนึกและวิถีการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับคำกล่าวของไชยวัฒน์ เจริญสินโอราห์ (๒๕๔๕) ที่ว่าประชาธิปไตยไม่ใช่เรื่องของการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม การบังคับใช้กฎหมาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาหลักการสำคัญดังกล่าวถูกมองข้ามไปเพราะคิดว่าความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับโครงสร้าง ระบบ และกลไกที่สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ แต่สุดท้ายก็พบว่าเครื่องมือดังกล่าวไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทั้งหมด

ระบอบประชาธิปไตย นับเป็นการปกครองในรูปแบบหนึ่งซึ่งอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน อำนาจการบริหารมาจากการเลือกของประชาชนเสียงส่วนใหญ่ โดยการปกครองระบอบนี้ จะเน้นถึงความเสมอภาค เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นไม่ได้ และประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครอง โดยการใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าวเป็นการใช้โดยอ้อมผ่านทางองค์กรหรือรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พรหมเกิด, พรอัมรินทร์ (๒๕๕๘) หากผู้ใช้ขาดจิตสำนึกไม่เข้าใจ ไม่ได้รับการปลูกฝังให้มีความเชื่อมั่นศรัทธาตระหนักในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีเสรีภาพอย่างเสมอภาค และมีอำนาจในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของผู้ปกครองในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ขาดจิตสำนึกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตั้งใจบิดเบือนเจตนารมณ์ของเครื่องมือ ไม่ตระหนักถึงอำนาจของตัวเองในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต รวมทั้งความตระหนักและเข้าใจถึงความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางไปกว่าโครงสร้าง ระบบ และกลไกที่มีอยู่ จึงส่งผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยไม่เข้มแข็งและมักถูกบิดเบือนแอบอ้างนำไปใช้ในทางที่ผิด

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ

ดังนั้น การเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจรู้สึกตระหนักและเห็นคุณค่าจนเกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยจนยึดถือปฏิบัติเป็นวิถีคิด และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังในสังคมไทย พรหมเกิด, พรอัมรินทร์ (๒๕๕๘) ทั้งนี้กระบวนการที่ใช้ในเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยจนเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลาในการปลูกฝัง และอบรมหล่อหลอมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา และจากสังคมโดยรวมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติ และประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมืองของไทยต่อไปในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง พรหมเกิด, พรอัมรินทร์ (๒๕๕๗) ด้วยการส่งเสริมประชาธิปไตยเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมประชาธิปไตยอันเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมประชาธิปไตยในเยาวชนรุ่นใหม่ นักเรียน และนักศึกษา นับเป็นแนวทางสำคัญเพื่อพัฒนาสังคมไปสู่สังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่เน้นให้นิสิตส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสร้างจิตสำนึก ส่งเสริมวินัยนิสิต รวบรวมเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบวินัยนิสิต ควบคุมกฎระเบียบวินัยนิสิตตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยฯ พิจารณาเสนอแต่งตั้งกรรมการสอบสวนนิสิตและร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนนิสิตผู้ปฏิบัติผิดระเบียบ ดำเนินการร่างคำสั่งลงโทษนิสิต ตลอดจนเสนอพัฒนากฎข้อบังคับนิสิตให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน งานกิจกรรมนิสิตเป็นหน่วยงานสังกัด กองกิจการนิสิต สำนักงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผ่านการจัดกิจกรรมขององค์กรกิจกรรมนิสิต เช่น องค์กรนิสิต ชมรมกิจกรรมนิสิต กลุ่มกิจกรรมนิสิต ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือนิสิตที่รวมกลุ่มจากหลากหลายคณะ

เพื่อทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะ โดยมีระยะเวลาการดำเนินงานชั่วคราว เช่น กลุ่มนิสิตจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ระหว่างงานเกษตรแฟร์ เป็นต้น หน่วยกิจกรรมสโมสรนิสิต เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดงานกิจกรรมนิสิต กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้สโมสรนิสิต กว่า ๑๖ สโมสร สโมสรนิสิตเป็นหน่วยงานนิสิตในคณะต่างๆ ของวิทยาเขตซึ่งบริหารกิจกรรมนิสิตภายในคณะโดยสังกัดการบริหารแต่ละวิทยาเขต มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดจนจัดทำสื่อรณรงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพนิสิต เสริมสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์แก่นิสิต เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีทักษะรอบด้านทั้ง Hard skill และ Soft skill รวมทั้งส่งเสริมให้นิสิตมีจริยธรรมและมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองโลก อันก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติและต่อประชาคมโลกอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเยาวชนและนิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่ต้องเน้นสร้างกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้เกิดทักษะพื้นฐานความเป็นพลเมือง การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตนเองกับปัญหาที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยแยกแยะ “ข้อเท็จจริง” ที่เป็นวัตถุประสงค์ (objective) กับ “ความคิดเห็น” ที่เป็นอัตวิสัย (subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง (สุทธิรักษ์ โรจนหัสติน และคณะ, ๒๕๖๐) รวมทั้งต้องการอาศัยหลักทฤษฎีและการปฏิบัติบนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน สังคม และรัฐ ถ้าสถาบันหรือระบบการศึกษาไม่สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นชีวิตประจำวันจะส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออก ประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม ของสโมสรนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ปัจจัย และแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต เพื่อจะได้ทราบแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนิสิตศึกษาสโมสร และสามารถนำผลการวิจัยมาวางแผนในการออกแบบเพื่อกำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษาคณะส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายก หรือรองนายก หรือกรรมการสโมสรนิสิตคณะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตัวแทนคณะละ ๑ คน จำนวน ๑๖ คณะ รวมทั้งหมด ๑๖ คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกประธาน หรือรองประธาน หรือกรรมการสโมสรนิสิตคณะ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากหน้าที่ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทและความเกี่ยวข้องและทราบถึงบริบทของกลุ่มโดยตรง ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยชิ้นนี้ได้เป็นอย่างดี ในส่วนของคณะ เลือกตัวอย่างตามความสะดวก แบ่งออกเป็น ด้าน Pure Science ได้แก่ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ ด้าน Apply Science ได้แก่ คณะเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และด้าน Social Science ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ปัญหา ปัจจัย และแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต ประกอบด้วย ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ความเป็นพลเมือง ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การสร้างจิตสำนึก ได้แก่ การแสดงออกทางการเมือง และการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม

๔. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีระยะเวลาในการศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่ค้นคว้าเอกสารรวบรวมข้อมูลและดำเนินการ ระหว่างเดือนมีนาคม – สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. วิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ (in-depth interview)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคน เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

๒. วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

เป็นกระบวนการทดลองเชิงปฏิบัติการที่ให้นักศึกษาได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในสถานการณ์จำลองเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ผู้วิจัยจัดขึ้น จากนั้นให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการทำ Content รณรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมือง และได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่เข้ารับการสัมภาษณ์และเข้ารับการอบรมได้ร่วมกิจกรรมสมัครทำคลิป TikTok ประกวดการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพื่อจัด Model ต้นแบบการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยา เพื่อให้มหาวิทยาลัยและผู้สนใจนำไปขยายผลพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมต่อไป

๓. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๑ ประชากร ที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สโมสรนิสิตคณะมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายก หรือรองนายก หรือกรรมการสโมสรนิสิตคณะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตัวแทนคณะละ ๑ คน จำนวน ๑๖ คณะ รวมทั้งหมด ๑๖ คน

๓.๓ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกประธาน หรือรองประธาน หรือกรรมการสโมสรนิสิตคณะ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากหน้าที่ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทและความเกี่ยวข้องและทราบถึงบริบทของกลุ่มโดยตรง ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ แก่ งานวิจัยขึ้นนี้ได้เป็นอย่างดี ในส่วนของการเลือกคณะ เลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก แบ่งออกเป็น ด้าน Pure Science ได้แก่ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ ด้าน Apply Science ได้แก่ คณะเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และ ด้าน Social Science ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

๔. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ประชากร ที่ศึกษาในงานวิจัยแบบจำลองครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่เข้ารับการอบรมให้ความรู้ เข้าร่วมกิจกรรมสุนทรียเสวนา : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน รวมทั้งหมด ๘๗ คน

๕. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

๕.๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕.๒ กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์

๕.๓ กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์

๕.๔ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นและรูปแบบคำถามที่กำหนด

๕.๕ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity)

๕.๖ นำผลจากข้อ ๕.๕ มาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

๕.๗ พิจารณาปรับข้อความมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๕.๘ พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

๖. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคน และการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น (Unobtrusive Research) โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๖.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) จากผู้ให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย นายก รองนายก กรรมการสโมสรนิสิตคณะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสัมภาษณ์โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด คำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized Questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน

๖.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และ สืบค้นข้อมูลจาก Internet ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อจำกัดด้านเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีเวลาในการสัมภาษณ์ค่อนข้างจำกัดและบางคณะต้องอาศัยการประสานงานเชิงซ้อนทั้งอย่างไม่เป็นทางการอย่างเป็นทางการ และนัดหมายเพิ่มเติมจึงทำให้ต้องเดินทางจัดเก็บข้อมูลหลายครั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมอันเป็นการสนับสนุนให้สโมสรนิสิตเกิดการเรียนรู้ด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

๒. สามารถนำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับสโมสรนิสิต ทั้งการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ วางแผน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

คำจำกัดความ

การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงออกประชาธิปไตย เช่น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัย เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตร คณะและมหาวิทยาลัยเพื่อรับทราบนโยบายและการบริหารหน่วยงาน มีรัฐสภาจำลองเพื่อให้สโมสรนิสิตเรียนรู้ระบบรัฐสภา และการเมืองการปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนกิจกรรมของสโมสรนิสิต องค์การบริหารนักศึกษา มีเครือข่ายร่วมมือด้านการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

สโมสรนิสิต หมายถึง นายก หรือรองนายก หรือกรรมการสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ หมายถึง ความรู้ด้านประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความรู้ความเป็นพลเมือง

ทักษะ หมายถึง ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียง และการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

การสร้างจิตสำนึก หมายถึง การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง และการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการส่งออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ครั้งนี้ ดังนี้

๑. ความเป็นมาสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
๓. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
๔. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
๕. แนวคิดทฤษฎีการสร้างจิตสำนึก
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๗. กรอบแนวความคิด

ความเป็นมาสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น “มหาวิทยาลัยของศาสตร์แห่งแผ่นดิน” โดยเชื่อมศาสตร์ต่างๆ ทั้งในด้านศาสตร์การเกษตร ศาสตร์ชุมชน ศาสตร์สากล รวมไปถึงการน้อมนำศาสตร์แห่งพระราชามาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้านวิชาการและนำไปสู่การเป็น มหาวิทยาลัยชั้นนำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนานิสิตให้สอดคล้องตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและเป็นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของ นายจ้าง ซึ่งอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประกอบไปด้วย ๔ ประการ ได้แก่ ๑) สำนึกดี (Integrity) หมายถึง จิตใจดีงาม ซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม จริยธรรม ๒) มุ่งมั่น (Determination) หมายถึง ตั้งใจ อดทน วิริยะ อดสาหัส มุ่งผลสัมฤทธิ์ ๓) สร้างสรรค์ (Knowledge creation) หมายถึง ใฝ่รู้ ขวนขวาย สร้างมูลค่า มีนวัตกรรม และ ๔) สามัคคี (Unity) หมายถึง ร่วมมือร่วมใจ ประนีประนอม ทำงานเป็นทีม บูรณาการเชื่อมโยง วรปรัชญ์ล้ำมกิจจา และนิตยา เงินประเสริฐศรี (๒๕๖๑) โดยมีการดำเนินการพัฒนานิสิตผ่านการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมของมหาวิทยาลัย กิจกรรมชมรม และกิจกรรม ภายในคณะ ที่มีสโมสรนิสิตคณะเป็นผู้จัด นอกจากนี้ หน้าที่ สิทธิและเสรีภาพของนิสิตนักศึกษา มีดังนี้

๑. นิสิตมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และระเบียบของมหาวิทยาลัย และมีความเสมอภาคที่จะได้รับความยุติธรรมและผลประโยชน์ร่วมกัน

๒. นิสิตมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในการลงคะแนนเสียง แสดงประชามติและเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์การบริหาร และสภาผู้แทนนิสิต

๓. นิสิตมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในการเสนอเรื่องราวและเสนอความคิดเห็นต่อสมาชิกสภาผู้แทนนิสิต องค์การบริหาร หรือองค์การนิสิต

๔. นิสิตมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรืออุทธรณ์ตามวิธีการที่สภาผู้แทนนิสิตบัญญัติไว้

๕. นิสิตมีสิทธิในเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษา และการรวมกันเป็นสโมสรนิสิต ชมรม หรือชุมนุม ภายใต้ขอบเขตระเบียบของมหาวิทยาลัยและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

๖. นิสิตมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์กรนิสิตหรือองค์การบริหารจัดขึ้นตามความเหมาะสม และใช้ประโยชน์อาคาร สถานที่ และบริการที่องค์กรนิสิตหรือองค์การบริหารจัดไว้เพื่อนิสิต

นิสิตมีหน้าที่ (๑) รักษา นำชื่อเสียง และเกียรติคุณมาสู่มหาวิทยาลัย (๒) ศึกษาหาความรู้ อย่างเต็มความสามารถ (๓) ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะ (๔) ปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัย (๕) ปฏิบัติตามข้อบังคับฉบับนี้ ในกรณี que เห็นว่าการปฏิบัติตามข้อบังคับฉบับนี้เป็นการไม่ชอบธรรมก็ให้เสนอต่อองค์การนิสิตเพื่อพิจารณาดำเนินการเสนอแก้ไขหรือยกเลิก (๖) ให้ความร่วมมือต่อการดำเนินงานขององค์การนิสิต และองค์การบริหาร (๗) ต้องไปเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกสภาผู้แทนนิสิตในวิทยาเขตที่ตนสังกัด

สำหรับสโมสรนิสิตนั้นเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร เนื่องจากเป็นหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่บริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของนิสิตภายในแต่ละคณะและอยู่ภายใต้สังกัด “องค์การบริหาร องค์การ นิสิต” หรือ “อบ. ก.” ซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารกิจกรรมนิสิตทั้งหมดในวิทยาเขต โดยการบริหารสโมสรนิสิตจะดำเนินการโดยนิสิตที่เป็นสมาชิกในสโมสรนิสิตนั้น ๆ ซึ่งการดำเนินภารกิจของสโมสรนิสิตนั้น นิสิตจะต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ความสามารถในการทำงานเป็นทีมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งทีมจะต้องมุ่งความสำเร็จของงานและการคงอยู่ของทีมโดยสามารถแบ่งโครงสร้างหน่วยงานได้ ดังนี้ McShane, L.S. & Glinow, M.A.V., (2010)

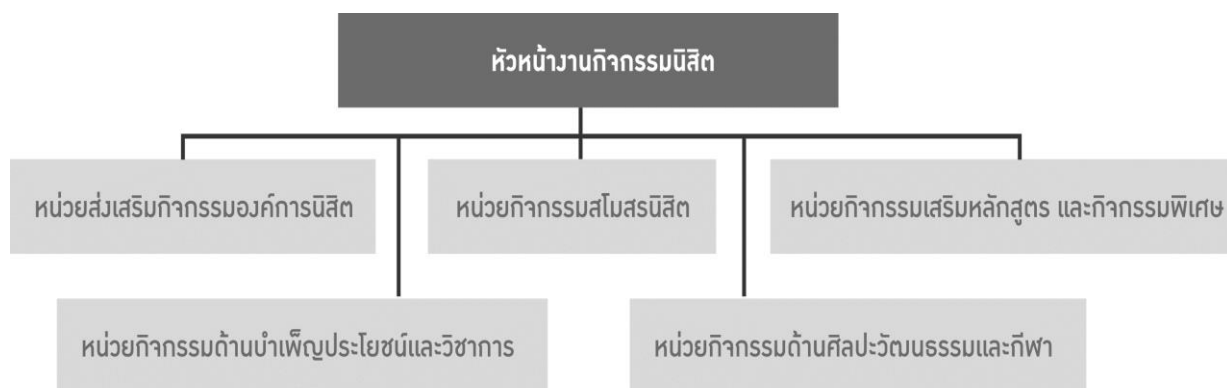
เกี่ยวกับงานด้านกิจกรรมนิสิต

๑. งานด้านกิจกรรมนิสิตเป็นหน่วยงานสังกัด กองกิจการนิสิต สำนักงานมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ของ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผ่านการจัดกิจกรรมขององค์กรกิจกรรมนิสิต เช่น องค์การนิสิต ชมรมกิจกรรมนิสิต กลุ่มกิจกรรมนิสิต ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือนิสิตที่รวมกลุ่มจากหลากหลายคณะ เพื่อทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เป็นการเฉพาะ โดยมีระยะเวลาการดำเนินงานชั่วคราว เช่น กลุ่มนิสิตจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ระหว่างงานเกษตรแฟร์ เป็นต้น กิจกรรมนิสิต (๒๕๖๖)

เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในด้านการพัฒนาศักยภาพนิสิตสอดคล้องตามนโยบายการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ งานกิจกรรมนิสิต ยังมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตที่จะขึ้นมาดำรงตำแหน่งผู้นำกิจกรรมนิสิต ผ่านโครงการ “ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร : ผู้นำกิจกรรมนิสิต” รวมถึงการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากองค์กรกิจกรรมของนิสิตเพื่อดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย เช่น งานวันที่ระลึกนันทรีทรงปลูกดนตรีทรงโปรด สืบสานวันทรงดนตรี” หรือ “การจัดนิสิตส่งบัณฑิต และรับ-ส่งเสด็จพระราชทานปริญญาบัตร ในงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา”

นอกจากนี้ งานกิจกรรมนิสิต ยังประสานงาน อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการดำเนินการเทียบค่าและบันทึกชั่วโมงกิจกรรมนิสิตอีกด้วย เพื่อให้การดำเนินงานของงานกิจกรรมนิสิต เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริม ให้บริการองค์กรนิสิต รวมถึงนิสิตทั่วไปได้อย่าง ครอบคลุมและสะดวกต่อการดำเนินงานของนิสิตมากที่สุด งานกิจกรรมนิสิต จึงมีการจัดแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานออกเป็น ๕ หน่วยงาน ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๑ แสดงโครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนิสิต

๑. หน่วยส่งเสริมกิจกรรมองค์กรนิสิต

หน่วยส่งเสริมกิจกรรมองค์กรนิสิต เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดงานกิจกรรมนิสิต กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้้องค์การนิสิต คือ องค์กรบริหาร และสภาผู้แทนนิสิต รวมถึงกลุ่มกิจกรรมนิสิตภายใต้สังกัด องค์กรบริหาร ให้มีการดำเนินงานที่สะดวกรวดเร็ว ถูกต้องตามระเบียบ

ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ประสานงานขอความร่วมมือไปยัง องค์การบริหาร และสภาผู้แทนนิสิต ในการดำเนินงานตามภารกิจอื่นจากมหาวิทยาลัยเพื่อให้สอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

๒. หน่วยกิจกรรมสโมสรนิสิต

หน่วยกิจกรรมสโมสรนิสิต เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดงานกิจกรรมนิสิต กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้สโมสรนิสิต กว่า ๑๖ สโมสร ได้แก่

- ๒.๑ สโมสรนิสิตคณะเกษตร
- ๒.๒ สโมสรนิสิตคณะบริหารธุรกิจ
- ๒.๓ สโมสรนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์
- ๒.๔ สโมสรนิสิตคณะวนศาสตร์
- ๒.๕ สโมสรนิสิตคณะประมง
- ๒.๖ สโมสรนิสิตคณะสัตวแพทย์
- ๒.๗ สโมสรนิสิตคณะเทคนิคการสัตวแพทย์
- ๒.๘ สโมสรนิสิตคณะศึกษาศาสตร์
- ๒.๙ สโมสรนิสิตคณะมนุษยศาสตร์
- ๒.๑๐ สโมสรนิสิตคณะสังคมศาสตร์
- ๒.๑๑ สโมสรนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์
- ๒.๑๒ สโมสรนิสิตคณะอุตสาหกรรมเกษตร
- ๒.๑๓ สโมสรนิสิตคณะวิทยาศาสตร์
- ๒.๑๔ สโมสรนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- ๒.๑๕ สโมสรนิสิตคณะสิ่งแวดล้อม
- ๒.๑๖ สโมสรนิสิตวิทยาลัยบูรณาการศาสตร์

ให้มีการดำเนินงานที่สะดวกรวดเร็ว ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ประสานงานขอความร่วมมือไปยังแต่ละสโมสรนิสิต ให้มีการดำเนินงานตามภารกิจอื่นจากมหาวิทยาลัยเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของ การดำเนินงาน

๓. หน่วยกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และวิชาการ

หน่วยกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และวิชาการ เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัด งานกิจกรรมนิสิต กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ชมรมกิจกรรมนิสิตด้านบำเพ็ญประโยชน์ รวม ๑๔ ชมรม

ได้แก่ ๑) ชมรมค่ายอาสาพัฒนา ๒) ชมรมค่ายอาสาพัฒนานานนทรีทักษิณ ๓) ชมรมโรตาแรคท์ ๔) ชมรมมหาวิทยาลัย-ชาวบ้าน ๕) ชมรมเห็ด ๖) ชมรมพัฒนา ชนบท ๗) ชมรมศิลปการดำรงชีพ ๘) ชมรมรักษ์ช้างไทย ๙) ชมรมคนสร้างป่า ๑๐) ชมรมธารความรู้นนทรี ๑๑) ชมรมสาธารณสุข ๑๒) ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ๑๓) ชมรมพัฒนาศักยภาพ ๑๔) ชมรมผู้นำเยาวชนต้นแบบ

และชมรมกิจกรรมนิสิตด้านวิชาการ รวม ๕ ชมรม ได้แก่ ๑) ชมรมนักศึกษาวิชาทหาร ๒) ชมรมวิทยุสมัครเล่น ๓) ชมรมเกษตรสาน ๔) ชมรมดาราศาสตร์ ๕) ชมรมนักจัดการสมดุลชีวิต

๔. หน่วยกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและกีฬา

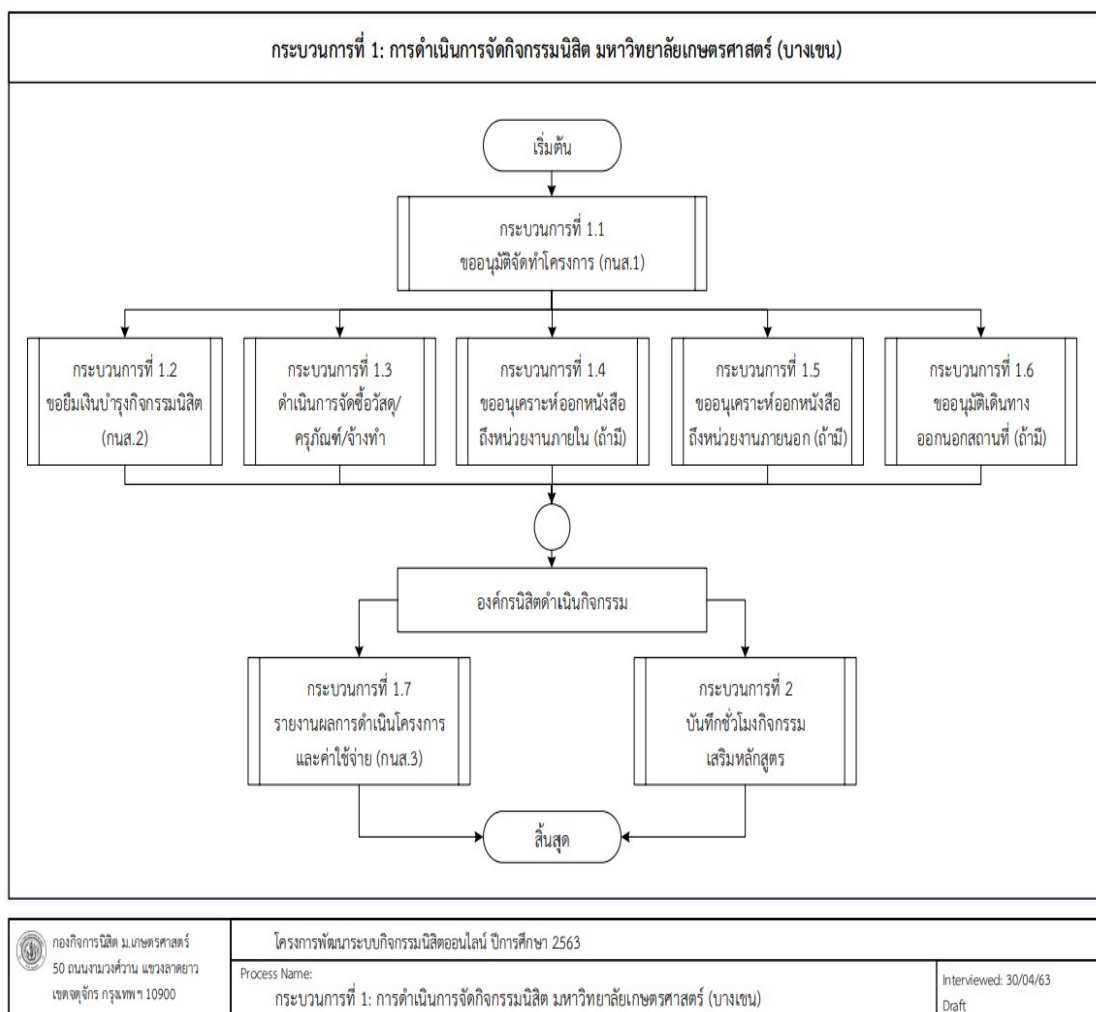
หน่วยกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและกีฬา เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดงานกิจกรรม นิสิตกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ชมรมกิจกรรมนิสิตด้านศิลปวัฒนธรรม รวม ๒๑ ชมรม ได้แก่ ๑) ชมรมขับร้องประสานเสียงแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เค ยู คอร์รัส) ๒) ชมรมโขนละครคน ๓) ชมรมคริสเตียน ๔) ชมรมคาทอลิก ๕) ชมรมเชียร์และแปรอักษร ๖) ชมรมดนตรีไทย ๗) ชมรมนาฏศิลป์ไทย ๘) ชมรมนิสิตมุสลิม ๙) ชมรมนิสิตอิสาน ๑๐) ชมรมพุทธศาสน์ ๑๑) ชมรมวงดนตรีรวมดาวกระจุก ๑๒) ชมรมดนตรีสากลมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เค ยู แบนด์) ๑๓) ชมรมวรรณศิลป์ ๑๔) ชมรมศิลปการถ่ายภาพ ๑๕) ชมรมส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภาคเหนือ ๑๖) ชมรมส่งเสริมศิลปการพูด ๑๗) ชมรมสมาธิเพื่อคุณภาพชีวิต ๑๘) ชมรมอนุสติ ๑๙) ชมรมเคยู แคนซ์ คลับ ๒๐) ชมรมพุทธธรรมกรรณฐาน ๒๑) ชมรมวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยนิยม

และชมรมกีฬา จำนวน ๓๑ ชมรม ได้แก่ ๑) ชมรมกรีฑา ๒) ชมรมกอล์ฟ ๓) ชมรมกีฬาทางน้ำ ๔) ชมรมครอสเวิร์ด ๕) ชมรมคาราเต้-โต ๖) ชมรมซอฟท์บอล ๗) ชมรมดาบไทย-ต่อสู้ป้องกันตัว ๘) ชมรมดาบสากล ๙) ชมรมตะกร้อ ๑๐) ชมรมเทควันโด ๑๑) ชมรมเทเบิลเทนนิส ๑๒) ชมรมบริดจ์ ๑๓) ชมรมบาสเกตบอล ๑๔) ชมรมแบดมินตัน ๑๕) ชมรมโบว์ลิ่ง ๑๖) ชมรมเปตอง ๑๗) ชมรมเพาะกายและยกน้ำหนัก ๑๘) ชมรมฟุตซอล ๑๙) ชมรมฟุตบอล ๒๐) ชมรมมวย ๒๑) ชมรมยิงธนู ๒๒) ชมรมยิงปืน ๒๓) ชมรมยูโด-ไอคิโด ๒๔) ชมรมรักบี้ฟุตบอล ๒๕) ชมรมเรือพาย ๒๖) ชมรมลอนเทนนิส ๒๗) ชมรมลีลาศ ๒๘) ชมรมวอลเลย์บอล ๒๙) ชมรมหมากกระดาน ๓๐) ชมรมฮอกกี้ ๓๑) ชมรมแฮนด์บอล

ทั้งนี้ หน่วยกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและกีฬา ยังเป็นหน่วยงานที่ประสานงาน ขอความร่วมมือไปยังแต่ละสโมสรนิสิตให้มีการดำเนินงานตามภารกิจอื่นจากมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

๕. หน่วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษ

เพื่อให้การบริหารงานด้านกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประสบความสำเร็จตามปณิธานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้านการพัฒนานิสิตเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความพึงปรารถนาร่วมด้วยความรู้ความสามารถและคุณธรรม เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ผ่านการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยการทำกิจกรรมในรั้วมหาวิทยาลัย หน่วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจการพิเศษ จึงได้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหน่วยงานในการรวบรวมข้อมูล บันทึก และอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ องค์กรกิจกรรมนิสิต รวมถึงนิสิตทั่วไปที่มีความประสงค์เทียบค่าชั่วโมงกิจกรรมจากการดำเนินงาน และบันทึกชั่วโมงในฐานะข้อมูล “ชั่วโมงกิจกรรมนิสิต”

แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงการแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานเกี่ยวกับงานส่งเสริมนิสิตและพัฒนาย่างยั่งยืน

๒. งานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิต

มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดจนจัดทำสื่อรณรงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพนิสิต เสริมสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์แก่นิสิต เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีทักษะรอบด้านทั้ง Hard skill และ Soft skill รวมทั้งส่งเสริมให้นิสิตมีจริยธรรมและมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองโลกอันก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติและต่อประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

๒.๑ หน่วยส่งเสริมวินัยนิสิต

ผลิตสื่อรณรงค์ และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสร้างจิตสำนึก ส่งเสริมวินัยนิสิต รวบรวมเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบวินัยนิสิต ควบคุมกฎระเบียบวินัยนิสิตตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยฯ พิจารณาเสนอแต่งตั้งกรรมการสอบสวนนิสิตและร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนนิสิตผู้ปฏิบัติผิดระเบียบ ดำเนินการรณรงค์สั่งลงโทษนิสิต ตลอดจนเสนอพัฒนานักโทษข้อบังคับนิสิตให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

๒.๒ หน่วยส่งเสริมศักยภาพนิสิต

จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการคิดและการเรียนรู้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมตามประเพณีไทย ส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อปลูกจิตสำนึกนิสิตด้านจิตอาสา จิตสาธารณะบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือคนด้อยโอกาสทางสังคม อีกทั้งส่งเสริมความรู้และการสร้างประสบการณ์ในระดับนานาชาติ ส่งเสริมให้นิสิตเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพในระดับสากล เปี่ยมด้วยความรู้ ความสามารถ มีทักษะการคิดและการเรียนรู้ในมิติของภาษาและวัฒนธรรมสากล มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นพลเมืองโลก

๒.๓ หน่วยพัฒนาอย่างยั่งยืน

จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ ข้อของสหประชาชาติ เพื่อส่งเสริมความรู้และจิตสำนึกด้านความยั่งยืน ให้นิสิตมีความพร้อมต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประชาคมโลก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

๑. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ความหมาย

ประชาธิปไตย หรือ “Democracy” มาจากการผสมกันของ demos ที่แปลว่า ประชาชน (People) กับ kratein ที่แปลว่า ปกครอง (to rule) ดังนั้น ประชาธิปไตย จึงแปลว่า การปกครองโดยประชาชนซึ่งประชาธิปไตยไม่ได้มีความหมายที่แน่นอนหรือเป็นสากล แต่เป็นการจำกัดความโดยเน้นเรื่องคุณภาพ กระบวนการและสถาบัน ประชาธิปไตยมีหลายประเภทแตกต่างกันตามแนวทาง

ปฏิบัติ ผลที่ได้รับ ความเข้าใจ ประสบการณ์ความเชื่อและประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ เป็นการนำมาบูรณาการกันเพื่อสร้างนิยามประชาธิปไตยที่มีเหมาะสมและควรค่าแก่การนำไปปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้จะหยิบยกแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยมาใช้ในการอธิบาย ๒ รูปแบบด้วยกันคือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือแต่ก่อนจะไปถึงการอธิบาย ประชาธิปไตยทั้ง ๒ รูปแบบนี้ผู้ศึกษาจำเป็นต้องนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มเติมจากการให้นิยาม ความหมายข้างต้น เพื่อให้เห็นถึงภาพกว้างของประชาธิปไตย ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ลิขิต ชีรเวคิน ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเด่นของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ๕ ประการ คือ

- ๑) เน้นเสรีภาพและความเสมอภาค
- ๒) มีรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งและเป็นตัวแทนอย่างแท้จริง
- ๓) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ ไม่ใช่ถูกชักจูงมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการเรียกร้องทางการเมืองจะต้องมีเหตุผล สอดคล้องกับความถูกต้องตามกฎหมายและความชอบธรรมทางการเมือง
- ๔) มีการปกครองโดยยึดหลักนิติธรรม
- ๕) มีการคัดสรรตัวบุคคลที่มีความสามารถในการทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสังคม พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

คุณลักษณะดังกล่าว ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะและแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยความสมัครใจ เน้นการใช้เหตุผลและในเรื่องของเสรีภาพและความเสมอภาค ก็เป็นลักษณะประการหนึ่งของพื้นที่สาธารณะด้วย ทั้งนี้ เว็บไซต์ประชาไทในฐานะพื้นที่สื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ตได้ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้พื้นที่เว็บไซต์ ในการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ และกระทำได้อย่างเสรี ทำให้เว็บไซต์ประชาไทมีบทบาทต่อการสร้างสังคมที่มีคุณลักษณะทางประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามในคุณลักษณะข้ออื่น ๆ ผู้ศึกษามองว่าเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย แต่ในคุณลักษณะเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและเสรีภาพ ความเสมอภาคนั้นยังเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าที่เป็นอยู่

วิทยากร เชียงกุล ได้กล่าวว่า ระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ระบบการเลือกตั้ง หากต้องประกอบไปด้วยสภาวะความเป็นประชาธิปไตย อย่างน้อย ๖ ประการ คือ

- ๑) การเลือกตั้งผู้แทนจะต้องเป็นอิสระและยุติธรรม ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อโกงการเลือกตั้งหรือใช้ระบอบอุปถัมภ์

๒) จะต้องมึระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่ดี เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ
องค์กรอิสระ และองค์กรภาคประชาชน

๓) การบริหารบ้านเมืองจะต้องโปร่งใส เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีการคอร์ปชั่น
การหาผลประโยชน์ทับซ้อน การเล่นพรรคพวก หาประโยชน์ส่วนตัว

๔) มีรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ขนบธรรมเนียมที่มุ่งประโยชน์ของประชาชน และ
เป็นที่ยอมรับ

๕) สื่อมวลชนและองค์กรประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เป็นอิสระ มีศักดิ์ศรี และเข้มแข็ง
ประชาชนมีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง และมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น
การสมาคมการชุมนุม การทำประชาพิจารณ์ และการลงประชามติ

๖) มีการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสู่ประชาชน ทำให้เกิดประชาธิปไตย
ทาง เศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น การปกครองที่แม้จะมีการเลือกตั้งแต่ถ้าไม่ได้เกิดสภาวะความเป็นประชาธิปไตย
ตามแนวทางข้อนี้ เช่น รัฐบาลใช้อำนาจผูกขาดแทรกแซงองค์กรอิสระ แทรกแซง/ควบคุมสื่อมวลชน
และประชาชนมีการคอร์ปชั่นหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เหล่านี้ ก็อาจถือได้ว่าไม่ใช่ระบอบ
ประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

จากมุมมองข้างต้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าสภาวะความเป็นประชาธิปไตยทั้ง ๖ ประการ
ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ในแง่มุมใด กระบวนการใด ประชาชนจะต้อง
มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เช่น ในแง่ของการตรวจสอบของจากองค์กรอิสระและองค์กรอิสระแล้ว ภาคประชาชน
ถือเป็นส่วนสำคัญในการร่วมตรวจสอบถ่วงดุล และจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระเสรีภาพแก่ประชาชน
ในการร่วมกันทำหน้าที่หรือมีบทบาททางการเมือง ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, (๒๕๕๖),

ในการศึกษาเรื่องกระบวนการประชาธิปไตย ได้ให้บทสรุปและข้อเสนอแนะว่า
โดยภาพรวมถือได้ว่ากระบวนการประชาธิปไตยของประเทศไทยกำลังก้าวไปข้างหน้าภายใต้แรง
สนับสนุนจากค่านิยมที่ยึดมั่นในแนวทางประชาธิปไตยของประชาชนไทย ภายใต้เจตนารมณ์
ที่มุ่งส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบ
การใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้นก้าวต่อไปของกระบวนการมุ่งสู่การมีประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนของประเทศไทยจึงต้องให้
ความสำคัญกับการเสริมสร้างสถาบันประชาธิปไตยให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
ซึ่งประกอบไปด้วยสิทธิตามธรรมชาติและสิทธิที่มีกฎหมายรับรอง เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคน
มีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ หน้าที่ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการ
การรับรองทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ยังพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง บนฐานความคิด

ที่เชื่อมั่นว่าภาวะความหลากหลายในสังคมนั้นจะสามารถแสดงออกได้ว่าเป็นรูปธรรมก็ต่อเมื่อได้กระทำผ่านกลไกของสถาบันประชาธิปไตยที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้โดยเท่าเทียมกัน สถาบันพระปกเกล้า, (๒๕๔๙),

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีรูปแบบของประชาธิปไตยอีกหลายรูปแบบ ซึ่งเกิดขึ้นตามแต่การนิยามความหมายและการบูรณาการของแต่ละสังคม ในงานของ ลิขิต ธีรเวคิน ก็เช่นกัน ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นคลื่นลูกที่สามนำไปสู่ความตื่นตัวทางการเมืองอย่างเข้มข้น ประชาชนเริ่มมีบทบาทสำคัญในทางการเมืองด้วยการมีส่วนร่วมโดยตรงซึ่งลิขิตเรียกว่าเป็นการเมืองภาคประชาชน ประชาธิปไตยในรูปแบบนี้ เรียกว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เอนเอียงไปทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาชนจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น และนี่เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความเข้มข้นของการเมืองภาคประชาชนในมิติต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม ความน่าสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนี้นำมาสู่การศึกษาแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียด ดังที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดประชาธิปไตย เรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยทางตรงที่ได้รับความสนใจในการนำมาใช้ในสังคมประชาธิปไตยอย่างมาก มีงานวิชาการจำนวนหนึ่งที่กล่าวถึงประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างเช่น งานของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ ที่ถูกนำไปอ้างอิงในหลากหลายงาน และในหลายตำราทางรัฐศาสตร์ก็ได้มีการพูดถึงการมีส่วนร่วมอันเป็นหลักการสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยจนกลายเป็นรูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยอยู่เช่นกัน

ในงานของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ กล่าวถึงแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่าเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองและร่วมตัดสินใจในระดับต่าง ๆ เช่น มีส่วนในการรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของการบริหารจัดการประเทศ เปิดให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบรัฐได้ ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจและทรัพยากรด้วย ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงหมายถึงการที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อยแต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรให้แก่ประชาชนทุกคน ได้มีโอกาสและอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม ในมุมมองนี้ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับประชาชน โดยเฉพาะการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งถ้ามองในมุมของการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลการทำงานของรัฐ แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบรัฐแล้ว ผู้ศึกษาคิดว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะและแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือทั้งสองแนวคิดข้างต้นมีลักษณะและรูปแบบที่เด่นชัดในการให้ความสำคัญกับประชาชนในการทำกิจกรรมทางการเมืองในเชิงสื่อสาร ซึ่งสิ่งเหล่านั้นถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวทางของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่กล่าวมา

จุมพล หนีมพานิช กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย จนเรียกว่า เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนี้มีหลักการสำคัญคือ การตัดสินใจ อย่างไตร่ตรอง รอบคอบ สมาชิกทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟัง และ แลกเปลี่ยนความเห็นกับสมาชิกคนอื่นได้อย่างทั่วถึงก่อนจะมีการตัดสินใจร่วมกัน ตามทัศนะนี้ ผู้ศึกษามองว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นเสมือนการชูหลักการเรื่องการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยขึ้นมาเป็นแกนหลักโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ และให้ประชาชน ได้มีโอกาสสร่วมกันตัดสินใจในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมเองสอดคล้องกับแนวคิด พื้นที่สาธารณะที่เน้นให้มีกระบวนการร่วมกันถกเถียง เพื่อที่จะนำไปสู่บทสรุปหรือฉันทามติต่อไป จุมพล หนีมพานิช, (๒๕๔๘),

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสถาบันพระปกเกล้า ได้เสนอว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่เพียงตามกฎหมายหรือที่รัฐจัดให้มีส่วนร่วมเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพต้องมีเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ คือ สถาบันพระปกเกล้า (๒๕๔๙),

๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีอิสรภาพ กล่าวคือ ประชาชนต้องมีอิสระในการที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีความเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีความสามารถ กล่าวคือ ประชาชนต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เพราะบางกิจกรรมอาจมีความซับซ้อนเกินความสามารถของบุคคลหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่หรือไม่เกิดการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ ในแง่ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในลักษณะประชาสังคมนั้นได้มุ่งให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในลักษณะร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมตรวจสอบ เป็นในรูปแบบของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวได้สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่เน้นความอิสระในการเข้าถึงหรือเข้าร่วมทางการเมือง เน้นเรื่องความสมัครใจ ความเสมอภาคเท่าเทียม ดังนั้นจึงเป็นความเชื่อมโยงและเป็นสิ่งชี้วัดสำคัญว่าพื้นที่สาธารณะมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย

วัชรินทร์ ชาญศิลป์ สรุปลงบทความว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาได้โดยในแนวทางนิติศาสตร์ควรมีการปรับปรุงตัวบทกฎหมายเพื่อเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในแนวทางสังคมวิทยาควรมีการฝึกทักษะของการมีส่วนร่วมในสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม และในแนวทางรัฐศาสตร์ควรปรับมุมมองของภาครัฐต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมลดช่องว่าง และสร้างความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคม จากมุมมองเหล่านี้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การที่จะฝึกทักษะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และ

ลดช่องว่างสร้างความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยบทบาทของสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประชาธิปไตย รวมทั้งต้องมีพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับภาคประชาชน ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมองว่าเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่พื้นที่สื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ตจะเข้ามา มีบทบาทหรือทำหน้าที่เสริมทักษะความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประชาธิปไตย ในฐานะสื่อประเภทหนึ่ง และเปิดกว้างให้กับกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบในฐานะพื้นที่สาธารณะ

เฮเลนา แคทท์ (Helena Catt) ได้เสนอเกี่ยวกับเงื่อนไขที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมไว้อย่างน่าสนใจ ๔ ประการ คือ

๑) ทุกคนสามารถยกประเด็นปัญหาใดขึ้นมาเป็นวาระของการประชุม โดยสามารถเสนอทางเลือกและมีส่วนร่วมในการเลือกและตัดสินใจได้ในท้ายที่สุด

๒) เป็นการประชุมที่ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างทั่วถึง (Face-to-face meeting)

๓) มีการปรึกษาหารือหรืออภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

๔) พยายามให้เกิดความเห็นพ้องร่วมกัน (Consensus) ในประเด็นปัญหาที่พิจารณา ในทัศนะของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ มองว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยังประสบปัญหาว่าจะทำอย่างไรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเอนกได้วิเคราะห์ว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยังยึดติดอยู่กับแนวคิดแบบประชาธิปไตยตัวแทน การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยความเป็นจริงแล้วเป็นการกำกับ ตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมืองหรือแสดงความคิดเห็น หรือดูแลการออกนโยบายกฎหมายของรัฐและนักการเมือง ซึ่งคนเหล่านี้ก็คือตัวแทนที่ได้อำนาจมาจากประชาชน ดังนั้นมุมมองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมก็ยังคงให้ประชาชนมีหน้าที่หลักอยู่กับการจับจ้อง ติดตาม เรียกร้อง ซึ่งการมีส่วนร่วมที่มากขึ้นกว่าประชาธิปไตยตัวแทนคือการให้ประชาชนประท้วง กดดัน ร้องขอ ติดตาม ตรวจสอบมากขึ้นเท่านั้นเอง เอนก เหล่าธรรมทัศน์, (๒๕๕๐),

๒. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศและที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๒.๑ คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษารัฐธรรมนูญกับสาธารณชน จะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

๒.๒ ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้าและความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๒.๓ การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาว ระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๒.๔ การนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้นพวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยิ่งอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๒.๕ การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๒.๖ การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๒.๗ การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๒.๘ การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (เจมส์ แอล. เครีย์ ตัน, ๒๕๕๑ : ๒๑-๒๕)

๓. เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย มี ๓ ประการคือ

๓.๑ การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

๓.๒ ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน

๓.๓ ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ (ถวิลลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๐: ๑๖)

๔. พัฒนาการของการมีส่วนร่วมของประชาชนไทยในอดีต

ในระยะ ๓๐ ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (๒๔๘๙ - ๒๕๑๙) เป็นยุคที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย คือ แค่การเลือกตั้ง ขณะที่การมีส่วนร่วมรูปแบบอื่น ๆ เกิดขึ้นน้อย และมักเป็นเรื่องของการเมือง การปฏิบัติ รัฐประหาร การประท้วง หรือ เติมน้ำมัน เช่น การมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืนจากเหตุการณ์กบฏแมนฮัตตัน (พ.ศ. ๒๔๙๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างขบวนการสันติภาพ ซึ่งมีเป้าหมายในการต่อต้านสงคราม (พ.ศ. ๒๔๙๕) การเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้ง (พ.ศ. ๒๕๐๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาล (๑๔ ต.ค. ๒๕๑๖) การมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงาน ในการเรียกร้องเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ (พ.ศ. ๒๕๑๗) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการเรียกร้องให้รัฐบาล แก้ไขปัญหาเรื่องหนี้สิน และการครอบครองที่ดิน (พ.ศ. ๒๕๑๗) และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประท้วงรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙

ในระยะ ๒๐ ปีต่อมา (๒๕๒๐ - ๒๕๓๙) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ไม่พอใจรัฐบาลยังคงเกิดขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลาออก (พ.ศ. ๒๕๒๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชาติไทย ตามนโยบาย ๖๖/๒๓ และที่สำคัญคือ เหตุการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งผู้นำกระบวนการและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทำให้พลังมวลชนเพิ่มมากขึ้น แต่ฝ่ายรัฐกลับใช้แนวปฏิบัติแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงจนนำมาซึ่งความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินทั้งของประชาชนและของรัฐ เป็นผลให้รัฐสภาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยเพิ่มเติมหมวด ๑๒ ว่าด้วย “การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งมีสมาชิก ๒ ประเภท คือ ส.ส.ร. ซึ่งเป็นตัวแทนของจังหวัด และ ส.ส.ร. ประเภทนักวิชาการ ซึ่งจัดเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ (พุทธศักราช ๒๕๔๐)

ในระยะ ๑๐ ปีต่อมา (๒๕๔๐ - ๒๕๔๙) เป็นยุคแรกของการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดเจตนารมณ์เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมให้ข้อมูล ปรีกษาหารือ ตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบ และถอดถอนผู้ทุจริต ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย มี การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น และประชาชนเรียนรู้ที่จะใช้การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ โดยสันติวิธี จึงมีเหตุการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน ซึ่งมีจำนวนถึง ๑๖ ฉบับ การมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้ยื่นฟ้องขอให้ศาลปกครอง มีคำพิพากษาเพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจสิทธิและประโยชน์ของบริษัทการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลาการยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ มีผลให้แผนการนำ กฟผ. เข้ากระจาย หุ่นในตลาดหลักทรัพย์ต้องมีอันยุติลง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การคัดค้านโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนบ่อนอก - บ้านกรูด โครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติและ

โรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และมีหลายกรณีที่ประชาชนประสบความสำเร็จในการใช้สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการตัดสินใจของรัฐ เช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร ที่ประชาชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาหนองหารและนำเสนอภาครัฐจนได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการรวมตัวกันของตัวแทน หน่วยงานจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ตั้งเป็นเครือข่ายประชาชนต่อต้าน คอรัปชั่น (คปต.) ที่มีผลงานอันถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตโดยแท้จริง

ต่อมา ได้เกิดเหตุการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต้องจารึกไว้อีกเหตุการณ์หนึ่งคือการที่ประชาชนจำนวนมากออกมาเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่ง แต่ก็มีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งยังคงให้การสนับสนุนรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อยู่จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ คือ การยึดอำนาจการปกครองประเทศโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ นำไปสู่การยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกเสียงลงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบการนำร่างรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ (ฉวีลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๒ : ๓๗ - ๕๕ และ ๘๕ - ๙๓)

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน สำหรับปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วมมี ๖ ประการ คือ

๑. เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒. โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ

๓. การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔. ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน

๕. ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ

๖. การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน (ฉวีลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๒: ๓๗ - ๕๕ และ ๘๕ - ๙๓)

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจึงสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ รูปแบบที่หลากหลายเหล่านี้ ได้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กว้างขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสสื่อสารกับรัฐมากยิ่งขึ้นเป็นกระบวนการสื่อสาร

สองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน รวมทั้งมีโอกาสนานผลประโยชน์ร่วมกันทำให้การดำเนินนโยบายการเมืองเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนผ่านไปสู่ “การเป็นประเด็นสาธารณะ” ที่ทุกคนทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและสนใจ ที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้เปลี่ยนข้อความคิดที่ว่า การตัดสินใจทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของ “นักการเมือง” ไปสู่การเป็น “เรื่องของคน”

ระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคนเพราะการดำรงชีวิตตามวิถีทางของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเหมาะสมสำหรับประเทศไทย เป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประเทศไทยใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นระยะเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว ประชาธิปไตยได้พัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง เนื่องจากความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตยยังมีไม่ทั่วถึงในหมู่ประชาชนชาวไทยจนอาจทำให้ขาดความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การจะพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ต้องปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่ นักศึกษาคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ

ดังนั้นการที่นิสิตมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติและต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาชุมชน และสังคม เนื่องจากประชาธิปไตยมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกบริบทในสังคมและการดำเนินชีวิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของนิสิตนั้น เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ และการทำความเข้าใจในหลักการ และแนวคิด การปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ถ่องแท้ และตระหนักในคุณค่า จนเกิดศรัทธา รักและหวงแหนระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยโดยมีจิตสาธารณะ ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต จนเกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคม รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยนักศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาได้ ดังนี้

๕. นิสิตกับการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมของนิสิตในการพัฒนาประชาธิปไตยสิ่งสำคัญ คือ การศึกษาเรียนรู้ถึงหลักการและแนวคิดพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักความเสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ หลักนิติธรรม หลักเหตุผล หลักการถือเสียงข้างมาก หลักประนีประนอม ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานทางประชาธิปไตยที่สำคัญ โดยต้องศึกษาทำความเข้าใจเข้าถึง อย่างลึกซึ้ง ละเอียดยิบ ครอบคลุม ถูกต้องอย่างถ่องแท้ รวมทั้งการใส่ใจกระตือรือร้น ตั้งใจขวนขวาย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ การเข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้จะส่งผลให้นิสิตเข้าใจถึงสิทธิ เสรีภาพ บทบาทของตนในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การศึกษาเรียนรู้เป็นสิ่งที่นิสิตควรทำอย่างมีจิตสำนึก ซึ่งถือเป็นบันไดขั้นแรกของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม และพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้มแข็งตลอดไป ทั้งนี้

การเรียนรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่จำเป็นต้องศึกษาเฉพาะในตำราหรือในห้องเรียนเท่านั้น นิสิตสามารถหาความรู้ภายนอกด้วยการเข้าร่วมในโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ณ ปัจจุบันมีหลากหลายโครงการที่หน่วยงานจัดทำขึ้นเพื่อให้ นิสิตได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้สร้างเสริมประสบการณ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น เช่น โครงการเยาวชนประชาธิปไตย ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นโครงการที่จัดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำ ทุกปีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้รับองค์ความรู้เชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศและประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างความสามัคคีสมานฉันท์ในสังคม และขยายเครือข่ายนิสิตของรัฐสภาให้ครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตและประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจขององค์กรนิติบัญญัติ

นอกจากการเรียนรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว ความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และตระหนักถึงคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ความหมายของศรัทธา คือ พลังแห่งความเชื่อมั่น ศรัทธาเป็นพลังช่วยให้ความอยากความปรารถนาประสบความสำเร็จให้ง่ายขึ้น “ศรัทธา” เป็นความเชื่อมั่นที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ที่แท้จริง หมายถึงในแต่ละความเชื่อศรัทธาต้องผ่านการวิเคราะห์ มีการพิสูจน์อย่างมีเหตุผลให้เป็นไปตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งทางจิต และกายภาพ เรียกว่า ความศรัทธาที่แท้จริง เป็นศรัทธาในองค์ความรู้ ดังนั้นการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องสำคัญ เพราะศรัทธาจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่า แม้จะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นระบบการเมืองที่ต้องจรรโลงไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นระบบที่มีการประชุมต่อรองหาข้อยุติ และเคารพในหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพด้วยเหตุนี้ จิตสำนึก และศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะนิสิตคนรุ่นใหม่ต้องมีความศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หากขาดความศรัทธาหรือขาดความเชื่อมั่นว่าระบบดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาของประเทศชาติหรือสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติได้แล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

นอกจากนี้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ และศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย จะสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยภายในประเทศที่มีลักษณะของสังคมประชาธิปไตย ได้แก่ สังคมที่มีกติกาที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม คนในสังคมเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย มีวินัย และความรับผิดชอบ เคารพความแตกต่าง และใช้เหตุผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ สังคมใดจะเป็นสังคมประชาธิปไตยหรือไม่ ดูได้จากพฤติกรรมของคนในสังคมว่า มีการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย มีวินัย และความรับผิดชอบ เคารพความแตกต่าง และใช้เหตุผล ประชาชนมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐทุกรูปแบบหรือไม่

หลักการส่งเสริมบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยได้ วิธีการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมความสามัคคี

สังคมใดหากขาดซึ่งความสมัครสมานสามัคคีสังคมนั้นก็จะเป็นทุกข์กับมหันตภัย ความรักใคร่สามัคคีทำให้ประเทศชาติสามารถตั้งอยู่ได้ตราบเท่าทุกวันนี้ ดังคำ สุภาษิตที่ว่า “สามัคคีคือพลัง” โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันของสังคมไทย ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญที่จะไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกทางสังคมแม้จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันทางการเมือง ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีพื้นฐานของความจริงใจต่อกัน เพราะหากคนในสังคมขาดความจริงใจต่อกัน การทำงาน หรือ การติดต่อสมาคมระหว่างกันจะติดขัดไม่ราบรื่น เนื่องจากแต่ละฝ่ายจะไม่ไว้วางใจกัน ซึ่งนอกจากความจริงใจต่อกันแล้วจะต้องปราศจากอคติต่อกันด้วย มิเช่นนั้น จะมีการนำความรู้สึกส่วนตัว ความชอบ ความโกรธ ความเกลียดมาใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน หากเป็นเช่นนั้นแล้วความสามัคคีย่อมไม่อาจเกิดขึ้น สังคมนั้นจะอุดมไปด้วยความหวาดระแวง ไม่มีพลังเชิงสร้างสรรค์ที่จะผลักดันสังคมให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความสามัคคีสามารถทำได้หลายประการ เช่น การจัดให้มีการประชุมหารือ ปรึกษากิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และลงมือทำกิจกรรมนั้นอย่างพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจนกระทั่งสำเร็จลุล่วง เป็นต้น

ความสามัคคี มีความหมายที่นิยามกันไว้ในความหมายที่คล้ายคลึงกัน เช่น ความพร้อมเพรียง ความปรองดอง ความสมานฉันท์ การรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ความเป็นเอกภาพ โดยทั่วไปแล้วให้ความหมายของคำว่า “ความสามัคคี” คือ การที่ทุกคนมีความพร้อมกาย พร้อมใจ พร้อมความคิด เป็นหนึ่งเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ทิพวรรณ พุฒนากรณ์ (๒๕๖๒)

ความสามัคคี มีด้วยกัน ๒ ประการ คือ

๑. ความสามัคคีทางกาย ได้แก่ การร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน

๒. ความสามัคคีทางใจ ได้แก่ การร่วมประชุมกันปรึกษาหารือ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค้าง ๆ

ความสามัคคีเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่คนในสังคมยอมรับว่า เป็นสิ่งสำคัญและหากที่ใดมีความสามัคคีต่อกัน จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยพร้อมเพรียงกัน ไม่ว่าสังคมขนาดเล็ก เช่น ครอบครัวไปจนถึงสังคมขนาดใหญ่ เช่น ประเทศ โลก หากขาดความสามัคคีย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกัน อาจแบ่งให้เห็นความสำคัญที่ชัดเจนขึ้น คือ

๑. สามัคคีก่อให้เกิดพลัง คือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถอยู่คนเดียว เมื่อได้มาอยู่ร่วมกันจะทำให้อบอุ่นใจ มีความรัก เอื้ออาทรต่อกัน ผูกพันกัน ดูแลซึ่งกันและกัน

๒. สามัคคีก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคีทำให้คนในกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ มีความช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน เมื่อเกิดปัญหาที่มีความร่วมมือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

๓. สามัคคีก่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่คณะหรือองค์กรนั้น ๆ เพราะทุกคนจะมีความรักปรารถนาดีต่อกัน มีความช่วยเหลือเกื้อกูล ปรองดองกัน มีความประนีประนอม ยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกันทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมแห่งความสุข และมีแต่ความเจริญก้าวหน้า

๒. ส่งเสริมสันติวิธี

ส่งเสริมสันติวิธี หมายถึง วิธีที่จะก่อให้เกิดความสงบ เช่น เจรจาสงบศึกโดยสันติวิธี วิธีการที่ไร้ความรุนแรง มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม การไม่ใช้กำลังหรืออำนาจ การเชื่อฟัง การไม่ก่อความวุ่นวาย และการทำตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กันโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน นิสิตจะใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา จะเห็นได้จากข่าวสารที่เผยแพร่ตามช่องทางต่าง ๆ การใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาไม่ใช่แนวทางของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องใช้เหตุผลเคารพซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันสิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักความสันติสุขเป็นแนวทางสำคัญในการขจัดความขัดแย้งทั้งความรุนแรง และเรื่องทั่วไปได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมสันติสุขสามารถกระทำได้ด้วยการยึดหลักเหตุผล การเปิดใจให้กว้างยอมรับความแตกต่างที่มีในสังคม สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่สันติวิธีอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย นิธิบุญยากร (๒๕๕๔: ๑๗๕-๑๗๘)

สันติวิธีเป็นวิธีเดียวที่สนับสนุนประชาธิปไตย

สันติวิธีสนับสนุนหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) เพราะประชาธิปไตยเป็นวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขความขัดแย้งแทนการใช้ความรุนแรงกระบวนการประชาธิปไตยนำมาสู่การส่งเสริมสันติวิธีในชาติและระหว่างชาติได้ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพมีการลงคะแนนเสียงโดยเท่าเทียมกัน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการควบคุมทางนโยบายประชาธิปไตยนำมาสู่การหลีกเลี่ยงทรราชย์ การมีสิทธิเสรีภาพมีการแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีอิสระทางความคิด มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ปกป้องความสนใจส่วนบุคคล มีความเท่าเทียมกันทางการเมืองและประชาธิปไตยนำมาสู่การแสวงหาเสรีภาพและความเจริญ

ฉะนั้น ทั้งสันติวิธีและประชาธิปไตยจึงมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันกัน ถ้าพัฒนาประชาธิปไตยได้มาก โอกาสที่สันติวิธีสัมฤทธิ์ผลย่อมมีมากและมีโอกาสประสบความสำเร็จ เมื่อสันติวิธีทำงานได้สำเร็จ ประชาธิปไตยต้องได้รับการเกื้อหนุนหรือสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของความเท่าเทียมกัน หรือความเสมอภาค เพราะหากคุณสมบัติเช่นนี้เกิดขึ้นในสังคมได้ คนในสังคมสามารถยอมรับความแตกต่างในมิติต่าง ๆ ได้ เช่น ความคิดเห็นชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา สีผิว เป็นต้น ซึ่งหลักเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่เกื้อหนุน สันติวิธีทั้งนั้น

สันติวิธีเป็นวิธีสนับสนุนกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่จะทำให้สังคมเกิดสันติสุขได้นั้น จำเป็นต้องดึงทุกคนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาหาทางออกร่วมกัน (inclusive society) ไม่ใช่ผลักผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกไป (exclusive society) ดังที่ ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่าควรทำให้สังคมมานุษยภาพ ซึ่งสังคมมานุษยภาพนั้นเกิดขึ้นมาได้จากหลายสาเหตุ บางครั้งเริ่มต้นขึ้นมาจากการพยายามหาทางแก้ปัญหาาร่วมกันในสิ่งที่นำมาซึ่งความทุกข์ อาจเริ่มจากความทุกข์ของปัจเจกชน และพัฒนาไปสู่การรวมกันกับคนที่มีความทุกข์อย่างเดียวกัน และพยายามค้นหาทางออกพร้อม ๆ กันโดยการร่วมคิด ร่วมริเริ่ม ร่วมวางแผนดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมตรวจสอบ ซึ่งการร่วมทุกข์นี้ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าจะทำให้ความรู้สึกร่วมกันนั้นน้อยลงและที่สำคัญการร่วมทุกข์ทำให้ได้มีการปรับทุกข์ได้รับการปรึกษาหารือกันจากหนักกลายเป็นเบา

กล่าวโดยสรุปแล้ว สันติวิธีนอกจากเป็นวิธีที่เต็มไปด้วยความเป็นธรรมแล้ว ยังเป็นคู่มือและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นสิ่งที่สามารถเป็นฐานรองรับการพัฒนาประชาธิปไตยก็คือ กระบวนการที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมประชาชนในทุก ๆ กลุ่มของสังคมซึ่งหัวใจของการมีส่วนร่วมก็คือ การละลายและสลายความเป็นอัตลักษณ์และยอมรับในความแตกต่างของมนุษย์แต่ละคนอันเป็นการส่งเสริมและยอมรับในศักยภาพของมนุษย์โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์

๓. ส่งเสริมให้รักความยุติธรรม คือ ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง กระทำการทั้งปวงโดยปราศจากอคติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุผล อันเกิดขึ้นโดยสมควร แก่เหตุ และตระหนักรู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไร จึงจะพอเหมาะพอควรแก่เหตุ นั้น ๆ การส่งเสริมความยุติธรรมสามารถทำได้โดยรู้จักจำแนกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์สาธารณะ ยึดถือหลักเหตุผลและความสมเหตุสมผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปกป้องสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

คำว่า "ยุติธรรม"ตามพจนานุกรม หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล จึงความหมายถึง

๑. เที่ยงธรรม ไม่เอนเอียง เที่ยงตรง
๒. ชอบธรรม ชอบด้วยคุณงามความดี ชอบด้วยกฎหมาย ชอบด้วยสิ่งที่ถูกต้อง
๓. ชอบด้วยเหตุผล

ความยุติธรรมถ้าแปลตามตัวอักษร ได้ความดังนี้ ยุติ คือ ชอบ ถูกต้อง ตกลง จบเลิก ธรรม คือ สภาพของความดี

ความยุติธรรม จึงมีความหมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผลและเป็นเจตจำนงอันแน่วแน่ตลอดกาลที่จะให้แก่ทุกคนตามส่วนที่เขาควรจะได้ ความยุติธรรมอาจไม่ใช่ความเป็นธรรมก็ได้ อาจจะไม่ใช้สิ่งที่ถูกต้องก็ได้ แต่อาจมีอยู่จริงในความรู้สึกของในสังคม ลักษณะความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป แต่มันต้องเป็นสิ่งที่ยุติแล้ว โดยการแสดงออกเป็นความยุติธรรมตามแบบพิธีและความยุติธรรมตามเนื้อหา ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ๒ ลักษณะ คือ

ความยุติธรรมตามแบบพินี

ความยุติธรรมตามแบบพินี คือความยุติธรรมตามกฎหมาย เป็นแนวคิดที่ยึดเอาแต่กฎหมายเป็นเกณฑ์วินิจฉัย ไม่เปิดช่องว่างให้บุคคลพิจารณาถึง สาระ ข้อเท็จจริง หลักการที่เป็นธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกฎหมาย เมื่อเกิดปัญหาที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในสังคม ความยุติธรรมตามกฎหมายถูกเรียกว่า "ความยุติธรรมตามแบบพินี (รูปแบบ)" ความยุติธรรมตามแบบพินีหรือความยุติธรรมโดยรูปแบบจะเน้นหลักการที่เรียกร้องให้คดีที่เหมือนกันต้องได้รับการปฏิบัติวินิจฉัยเช่นเดียวกัน (หลักความเสมอภาคในการถือปฏิบัติ) หมายถึง การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่มีอคติลำเอียง เน้นการปรับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมเหนือสิ่งใด จึงเรียกได้ว่าเป็นความยุติธรรมในรูปแบบใหม่ คือ "ความยุติธรรมเชิงกระบวนการในด้านตรงข้าม"

ความยุติธรรมตามเนื้อหา

ความยุติธรรมตามเนื้อหา เรียกร้องให้พิจารณาดูในเรื่องความชอบธรรมของ "เนื้อหาที่เป็นจริงของกฎหมาย" รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงมิใช่เป็นเพียงแต่ความเป็นธรรมในเรื่องกระบวนการปรับใช้กฎหมายในลักษณะเป็นนามธรรมเท่านั้น การเรียกร้องให้กำหนดเนื้อหาสาระของกฎหมายให้สอดคล้องกับพื้นฐานของสังคม ความถูกต้อง ความเหมาะสมกับยุคสมัยและประโยชน์สุขของส่วนรวม จึงอาจกล่าวได้ว่าความยุติธรรมตามแบบพินี (เชิงกระบวนการ) มีบ่อเกิดและสามารถสรุปได้จากความยุติธรรมตามเนื้อหา หากไม่เกิดขึ้นตามนี้ก็ไม่ใช่ความยุติธรรม" (ในความหมายที่เคร่งครัด)

ความยุติธรรมตามเนื้อหาเป็นแม่บทใหญ่อันเดียวเพราะความยุติธรรมตามแบบแผนอยู่ภายใต้กรอบความยุติธรรมแบบเนื้อหาจนทำให้เกิดแนวโน้มให้เชื่อว่าเป็นการสร้างผลลัพธ์ที่ยุติธรรมถ้าคิดแบบตรรกะ กฎเกณฑ์ที่ไร้เป้าหมายในผลลัพธ์ซึ่งเป็นผลของความยุติธรรมไม่เป็นความยุติธรรมไม่ว่าในรูปแบบใด

ปีธาออร์ส นักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรม คือจำนวนที่คุณตัวมันเอง หรือกำลังสอง เพราะกำลังสองเป็นเลขจำนวนที่สมดุลที่สุด เนื่องจากประกอบขึ้นเป็นส่วนประกอบเท่า ๆ กันทุกส่วน ดังนั้น เมื่อความยุติธรรมเป็นจำนวนยกกำลังสองเพราะเหตุว่าทุกส่วนเท่ากัน รัฐที่ยุติธรรมจึงต้องเป็นรัฐที่ทุกส่วนเท่ากันหรือเสมอภาคกัน

เพลโต มีทรรศนะเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือ The Republic ว่าความยุติธรรมไม่ได้มีความหมายแคบ ๆ ว่า "ความเที่ยงธรรม หรือการไม่ลำเอียงตามความเข้าใจทั่วไปเมื่อเอ่ยถึงคำว่ายุติธรรม แต่หมายถึงสิ่งที่เป็ "สัมมาร่วม (common good)" ที่จะบันดาลความสุขให้กับคนและรัฐ"

อริสโตเติล ปราชญ์ชาวกรีกผู้ได้รับสมัญญานามว่าเป็นบิดาแห่งรัฐศาสตร์ได้อธิบายถึงความยุติธรรมว่า "สิ่งที่ประเสริฐในบรรยากาศการเมืองคือความยุติธรรมและความยุติธรรมประกอบขึ้นในสิ่งที่มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม" ความยุติธรรมเกี่ยวพันกับองค์ประกอบสองประการ

คือสิ่งที่กำหนดให้และบุคคลซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเจ้าของสิ่งที่กำหนดให้ นั่น ความยุติธรรมจะบังเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่มีความเท่าเทียมกันได้รับสิ่งที่กำหนดให้แบบเดียวกัน อริสโตเติลเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและอยุติธรรม หากว่าสองคนมีคุณสมบัติเท่ากันอยู่เพียงประการเดียว แต่ได้รับส่วนแบ่งหรือสิ่งที่กำหนดให้มากกว่าในทก ๆ สิ่ง ความยุติธรรมคือที่รวมของคุณธรรมหลายประการ (ทั้งคุณธรรมแห่งศีลธรรมและคุณธรรมแห่งความรู้ และกลมกลืนระหว่างคุณธรรมนานาประการนั้นทำให้ความดีในรัฐที่ปรากฏขึ้นได้อริสโตเติลเชื่อว่าความยุติธรรมคือคุณธรรมที่สมบูรณ์แม้จะไม่ใช่อุดม

๔. ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพ

การสร้างมิตรภาพเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษาเพราะมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการเป็นมิตรที่ดีต่อกันนั้น เราต้องพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่นก่อนที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นมาเข้าใจเรา นอกจากนี้ความเข้าใจระหว่าง “เรา” และ “เขา” จะต้องเป็นความเข้าใจร่วมกันโดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และในการทำงานร่วมกันนั้น ทั้ง “เรา” และ “เขา” จะต้องทำแบบ “สนับสนุน” และ ส่งเสริม” ไม่ขัดแย้งกันและไม่มุ่งทำลายกัน

อริสโตเติลนักปราชญ์ได้กล่าวเรื่องมิตรภาพ (Friendship) ไว้ในหนังสือ จริยศาสตร์ชื่อ Nicomachean Ethic มีใจความว่า มิตรภาพ คือ คุณธรรม หรือภาวะคุณธรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ นับตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มิตรภาพเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชีวิตมนุษย์มีความสุข เรียนรู้ข้อผิดพลาด ฟันฝ่าอุปสรรคได้อย่างไม่โดดเดี่ยว รวมทั้งชื่นชมยินดี เมื่อมีความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ จึงไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวปราศจากการมีเพื่อน สำหรับอริสโตเติลแล้วมิตรภาพมีความหมายลึกซึ้งมากกว่า ความรู้สึกชอบพอ หรือถูกใจกัน มิตรภาพจะเกิดขึ้นแท้จริง จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย การเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ชื่นชมในความดีซึ่งกันและกัน ยอมรับและเข้าใจใน ความเป็นตัวตนของกันและกัน โดยไม่ได้หวังประโยชน์ใด ๆ จากกันเป็นเป้าหมาย มิตรภาพที่มีพื้นฐานอยู่บนผลประโยชน์ ย่อมไม่ใช่มิตรภาพที่แท้จริง เป็นเพียงมิตรภาพที่ฉาบฉวยและเปราะบาง แต่มิตรภาพที่แท้จริงนอกจากจะมีพื้นฐานอยู่บนความชื่นชมความดีซึ่งกันและกันแล้ว ด้วยเหตุนี้ผู้ที่สามารถเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันและกันได้ จึงเป็นคนดีและเป็นผู้มีคุณธรรม การมีเพื่อนที่ดีจึงเปรียบเสมือน ได้พรอันประเสริฐ

ความสำคัญของมิตรภาพ ไม่เพียงแต่ให้ชีวิตมีความสุข ความดีในระดับบุคคลเท่านั้น แต่มิตรภาพยังเป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคม ในรัฐที่มนุษย์อาศัยอยู่ ช่วยทำให้เกิดความเที่ยงธรรมและมีเกียรติ ทั้งนี้เพราะมิตรภาพ ทำให้เกิดการเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกถึงสภาวะทางศีลธรรมที่บุคคลมีต่อกันคือ ความรัก ความชื่นชมในความดีและความปรารถนาดีที่ต่างฝ่ายต่างมีให้กัน เป็นมิตรภาพที่อยู่บนความเสมอภาค ดังคำพังเพยของสังคมกรีกที่กล่าวว่า “มิตรภาพคือความเสมอภาค” (Friendship is equality)

เมื่อทราบความหมายของคำว่ามิตรภาพแล้ว เราหลาย ๆ คนมาร่วมกันสร้างมิตรภาพ ให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในครอบครัวของเรา พ่อแม่รักใคร่กัน พี่น้องรักและเข้าใจกัน ช่วยเหลือดูแลกัน เพื่อนบ้านรักในเพื่อนบ้าน คนทำงานรักเพื่อนร่วมงาน ทุกคนมีพื้นฐานความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน สังคมก็ปกติสุข ความรักเป็นพื้นฐาน ที่ทำให้จิตใจคนงดงาม ความรักที่กล่าวหมายถึงความรักในตัวเพื่อนมนุษย์ เราทุกคนควรสร้างมิตรภาพไว้รอบตัวเรา เพื่อให้ตัวเราและสังคมที่เราอยู่มีความรักใคร่สมัครสมานสามัคคีกัน การสร้างมิตรภาพทำได้ไม่ยาก หากท่านจะทำ ในที่นี้ขอเสนอแนวทางการสร้างมิตรภาพ ๑๐ ประการดังนี้

๑. การยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน หมายถึง ไม่ว่าเพื่อนเราจะจะเป็นมีฐานะอย่างไร มีการศึกษาสูงต่ำเพียงใด ขอแค่เค้าเป็นเพื่อนเรา เป็นมนุษย์เหมือนกับเรา เราจึงให้การยอมรับเขาทุกคนโดยปราศจากเงื่อนไข ซึ่งเราต้องให้เกียรติและเคารพ ในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของทุกคน ความเป็นมิตร และความอบอุ่นใจแก่ผู้เพื่อนเราและทุก ๆ คนที่ผ่านมา ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักเราก็สามารถผูกสัมพันธ์ได้กับทุกคน ถ้าเรารู้จักที่จะยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

๒. สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน คนเราเมื่อได้พูดคุยกัน มีการสื่อสารในเชิงบวกมันจะทำให้สัมพันธ์ภาพเกิดขึ้น สื่อสารกันด้วยรอยยิ้ม พูดจาภาษาดอกไม้ฟังรื่นหู รู้จักยกย่องชมเชยและมีน้ำใจ สร้างมิตรจิตมิตรใจให้เกิดขึ้นในหัวใจกับทุก ๆ คน พยายามเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของคนอื่น ไม่เอาตนเองเป็นศูนย์กลางของหลาย ๆ สิ่ง เข้าใจคนอื่นเราก็จะมีเพื่อนมีมิตรภาพที่ดียั่งยืนยาวนาน

๓. มีความจริงใจ ไม่เสแสร้ง มีการแสดงออกที่บ่งถึงความคิด ความรู้สึก และเจตคติของตนเองในทางบวก ไม่ทำอะไรเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ของตน แต่ทำสิ่งต่าง ๆ ให้คนอื่นด้วยความเต็มใจและจริงใจ ที่สำคัญอย่าทำอะไรต่าง ๆ แบบมีเงื่อนไข เช่น คบกับเพื่อนเพื่อให้เพื่อนซื้อประกัน พอเพื่อนไม่ซื้อประกันของบริษัทตนก็ถอยห่าง พฤติกรรมเช่นนี้ไม่ควรมีถ้าจะสร้างมิตรภาพ แต่ในกรณีนี้ ตัวเรามีอาชีพขายประกันและเราก็ต้องการมีเพื่อน เราก็ต้องแยกให้ออกว่าขณะนี้มาหาเพื่อนแบบเพื่อนที่มีน้ำใจให้กัน ไม่ใช่เอาของฝากมาให้และติดนามบัตรขายประกันมาด้วยอาจทำให้เพื่อนเสียความรู้สึกได้ หากเพื่อนเขารักเรามีมิตรภาพที่ดีแล้วสักวันเพื่อนอาจจะถามเรื่องประกันกับเราก็ได้ไม่จำเป็นต้องเร่งรัดเพื่อนเพื่อธุรกิจของตนเอง หากทำเช่นนี้ได้ท่านอาจจะได้ความจริงใจและได้ลูกค้าด้วย

๔. มีน้ำใจกับคนอื่น น้ำใจในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการเที่ยวเดินไปแจกของให้กับเพื่อน ๆ แต่เป็นการแสดงน้ำใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เราพอจะทำได้ เป็นอาภักภักิรียา เช่น ช่วยถือของ หรือการมีคำพูดที่แสดงว่าหวังหาอาหารก็อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกถึงการเป็นผู้มีน้ำใจได้ ปัจจุบันจะเห็นว่ามีนิสิตนักศึกษาที่ออกค่ายจิตอาสา หรือแม้กระทั่งมีจิตอาสาที่ช่วยคนยามที่เขาเดือดร้อน อย่างเช่นเหตุการณ์น้ำท่วมปี ๒๕๕๕ ที่ผ่านมาระเราจะเห็นน้ำใจของคนไทยที่หลังไหลมาทุกทิศทุกทาง ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย น้ำใจอาจเป็นการใช้แรงงานหรืออื่น ๆ ได้ เมื่อเรามีน้ำใจกับคนอื่น คนอื่นก็มีน้ำใจกับเรา สร้างน้ำใจให้เป็นนิสัย ฝึกให้ชินมิตรภาพก่อเกิดแน่นอน

๕. ความเป็นมิตร ในที่นี้คือความเป็นเพื่อน การวางตัวของเราแต่ละคนต้องวางตัวเสมอไปกับทุกคนไม่แสดงอาการหยิ่ง จองหอง การแสดงลักษณะ พฤติกรรมแบบนี้ จะไม่สร้างมิตรภาพเลย ดังนั้นเราต้องแสดงความเป็นมิตรกับทุก ๆ คน และถ้าจะว่าไปแล้วทุก ๆ คนก็ต้องการเพื่อนไม่มีใครไม่ต้องการเพื่อน เพื่อนก็ควรกระทำสิ่งดี ๆ ให้เพื่อน เช่น รู้จักช่วยเหลือเพื่อน ให้ข้อคิดหรือมีข้อเสนอแนะในสิ่งที่ดี ๆ หากทำอย่างนี้ได้ และตัวเรามีความเป็นมิตรให้คนอื่น คนอื่น ๆ ก็จะทำให้ความเป็นมิตรเราเช่นกัน ความเป็นมิตรเดินหาซื้อไม่ได้ถ้าอยากได้ความเป็นมิตรท่านต้องสร้างเอง ทำให้เพื่อนรู้ว่าท่านคือเพื่อนของเขา

๖. เคารพความเป็นส่วนตัวของเพื่อน ซึ่งมิตรภาพจะเกิดได้เมื่อท่านรู้จักเคารพเรื่องส่วนตัวของกันและกัน บางท่านสอดรู้สอดเห็นไปทุกเรื่องถามซอกแซก อยากรู้ไปซะทุกเรื่องทำให้คนอื่นอึดอัด มิตรภาพที่ดีเริ่มที่พอดี ๆ เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นมาก ๆ อย่าถือวิสาสะมากจนเกินความพอดี ท่านอาจถูกตัดสัมพันธ์ภาพได้หากเพื่อนรู้ว่าท่านรุกรานเขาคนเกินความพอดี

๗. ศึกษานิสัยใจคอกันให้ดี มนุษย์มีความแตกต่างกัน หากเราจะสร้างมิตรภาพที่ดีกับใครเราต้องศึกษาพื้นฐานนิสัยโดยทั่ว ๆ ไปของเพื่อนก่อนว่า เพื่อนมีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อให้เรารู้จักที่จะถนอมน้ำใจเพื่อน อย่างน้อยควรรู้ว่าเพื่อนชอบและไม่ชอบอะไร อะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ มารยาทพื้นฐานทั่ว ๆ ไปเราก็ต้องมีด้วยไม่ใช่ทำอะไรหรือพูดอะไรตามใจฉันคนอื่นจะเป็นอย่างไรฉันไม่สนแบบนี้สัมพันธ์ภาพสันคลอนแน่นอน

๘. มีอารมณ์ขันตลก คุ้ยเรื่องทั่ว ๆ ไปที่สังคมกำลังสนใจ บางทีการสร้างมิตรภาพใหม่ ๆ ก็สามารถสร้างได้ง่ายโดยนำเรื่องที่ผู้คนกำลังสนใจมาเป็นประเด็นพูดคุย แต่อย่านำประเด็นร้อนทางการเมืองมาคุยกัน มิตรภาพอาจสิ้นได้ และแทนที่จะสร้างมิตรอาจจะสร้างศัตรูโดยไม่รู้ตัวก็ได้ ดังนั้นถ้าอยากสร้างมิตรภาพ เลือกรหัสสนทนาที่สนุก เบาสมอง และเป็นที่น่าสนใจของคนทั่ว ๆ ไป

๙. มีกิริยามารยาทเรียบร้อยหรือสุภาพ “สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” กลอนบทนี้ยังใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย อย่าใช้คำพูดหยาบกับเพื่อน ยิ่งเป็นเพื่อนใหม่ที่กำลังสร้างมิตรภาพ ยิ่งไม่ได้จนกว่าจะสนิทกันและรู้จักนิสัยใจคอดีแล้ว แต่ก็เชื่อว่าคนที่สนิทกันจะสามารถใช้คำหยาบ เรียกคนแบบจิกหัวได้ คำพูดที่ใช้กับผู้คนควรสุภาพ กิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ใช่พูดคำเอามือจับตัวหรือตีไหล่ อย่างเป็นคนมือไม่อยู่สุข คุยก็คุยเฉย ๆ มีอยู่อยู่กับลำตัวของตนเอง อย่าหยักไหล่ อย่ามีสองเสียง อย่ามองคนด้วยหางตา หรือลากเสียงยาว กิริยาเหล่านี้ทำให้มิตรภาพขาดลงได้ ดังนั้นหากจะสร้างมิตรภาพต้องระวังกิริยามารยาททั้งด้าน กาย วาจา ด้วย

๑๐. อย่าอวดดีของตัวเองจนเพื่อนรู้สึกด้อย ถ้าจะสร้างมิตรภาพ ควรจะแสดงตัวธรรมดา ๆ ที่คนทั่วไปเป็น ไม่ต้องอวดอ้างว่ามีญาติเป็นรัฐมนตรี มีเพื่อนเป็นผู้นำกับ มิตรภาพเกิดขึ้นเพราะตัวเราเองเท่านั้น คนจะคบเรามีสัมพันธ์ภาพที่ดีก็เพราะตัวเราไม่ใช่ความยิ่งใหญ่ของคนที่เราอวดอ้าง

๕. การแสดงความไม่ลำเอียง

ความลำเอียงที่สำคัญมี ๔ ประการคือ ความลำเอียงเพราะรักใคร่ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน ความลำเอียงเพราะง้อเวลา ความลำเอียงเพราะกลัวหรือเกรงใจกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหามากเพราะถ้าเห็นว่าการปฏิบัติแบบนี้ทำให้ได้ดี คนจะปฏิบัติตามและจะนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคมได้ ดังนั้นการแสดงความไม่ลำเอียงจึงมีความสำคัญ การไม่ลำเอียง หมายถึง การกระทำด้วยความเป็นกลาง ปราศจากอคติทั้งปวง กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติปัญญา คือ พิจารณาเหตุผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุรู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไรจึงเหมาะสมกับเหตุผลนั้น รู้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ผู้ใดที่กระทำผิดก็ไม่ปกป้อง บุคคลที่กระทำได้ย่อมได้รับการยอมรับยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม และยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นถือปฏิบัติต่อไป พระครูสังฆรักษ์จักษกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ (๒๕๖๒)

คำว่า “อคติ” แปลว่า ความลำเอียง ตามหลักพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความลำเอียง ไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะความรัก หรือชอบพอกัน จะทำพุดคิดสิ่งใด ก็ทำพุดคิดด้วยอำนาจ ความพอใจรักใคร่กัน มิได้พิจารณาถึงความเหมาะสมตามอื่นเลย ซึ่งตรงกับภษิตไทยที่ว่า “เลือกที่รัก ผักที่ชัง” สาเหตุที่ทำให้ฉันทาคติเกิดจากความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายที่ตนรัก ลำเอียงเพราะชอบหรือความหลง ความลำเอียงเพราะความรักใคร่ หรือความชอบพอสวนตัว เพื่อให้ได้ประโยชน์ เพื่อญาติพี่น้อง พวกพ้องและคนสนิท ทำให้เสียความยุติธรรม เกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์กร เพราะความรักใคร่จนกลายเป็นความหลง กลุ่มบุคคล หรือปัจจัยภายนอกที่เป็นแรงเสริมให้ฉันทาคติ อันตบแรกจะเกิดขึ้นกับตนเอง ญาติพี่น้อง และคนสนิทสนมกัน จะมีลักษณะมอบหมายงานอันตบแรก จะต้องมอบให้คนที่รัก หรือคนที่ไว้ใจ เช่น ญาติ หรือคนสนิทกัน และที่สำคัญยุคปัจจุบันอำนาจของหัวหน้าสั่งการมาผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นสาเหตุของการเกิดฉันทาคติ และวิธีการแก้ปัญหาฉันทาคติ หรือบรรเทาให้เบาบางลงได้

๒. โทสาคติ ลำเอียงเพราะความโกรธ เกลียดชัง หรือไม่ชอบกัน เช่น ในการตัดสินใจคดีความหรือข้อพิพาทต่าง ๆ ผู้ที่มีโทสาคติจะไขความโกรธหรือเกลียดชังเป็นเหตุตัดสินผู้ที่ตนโกรธหรือเกลียดชังให้เป็นผู้พ่ายแพ้

โทสาคติ ก็จะมีฐานที่เกิดใกล้เคียงกับฉันทาคติ จะเกิดจากความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะเกิดจากความเกลียดชังส่วนตัว และพยายามให้อีกฝ่ายเป็นคนรับผิดชอบ หรือพยายามเข้าข้างเพื่อให้พ้นผิด เกิดจากความโกรธ ไม่ชอบ เกลียดชัง หรือแค้นด้วยสาเหตุต่าง ๆ หรือลู่อำนาจโทสะ ใช้อำนาจในหน้าที่ ตำแหน่งบริหาร กลั่นแกล้ง ไม่แยกแยะเรื่องความถูกต้องตามระเบียบประเพณีที่พึงปฏิบัติ แต่ใช้อำนาจบันดาลโทสะจึงเป็นสาเหตุของการเกิดโทสาคติ เพราะปกติธรรมดาแล้ว มนุษย์ปุถุชน ก็จะมีโทสาคติกันทุกคน เพียงแต่ใครจะสามารถควบคุมได้มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนและปัจจัยแทรกซ้อนที่ทำให้เกิดโทสาคติ

๓. โมหาคติ ลำเอียงเพราะความเขลา หรือหลงมกมาย โดยไม่มีการพิจารณาใตองแหว าวอย่างไรถูก อยางไรผิด อยางไรควร อยางไรไม่ควร สงผลให้เกิดการตัดสินที่ผิดพลาด เช่น ผูใหญ่ ตัดสิน ลงโทษผูนอย โดยที่ยังมิไดโตสวนหรือสอบสวนความผิด ครอบวนจึงทำให้เกิดผลเสียแกผูนอย หรือ ผูเกี่ยวของได

ความลำเอียงมัก จะเกิดขึ้น กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะ ความ โง่เขลา ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเกิดขึ้นเพราะผลประโยชน์ก็ตาม โดยเฉพาะความลำเอียงเพราะความโง่เขลา เบาทัญญา ถือว่าเป็นตัวบงการให้นำมาซึ่งความลำเอียงทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสะเพร่า มอง โลกมองคนในแง่ร้ายเสมอเป็นสาเหตุให้ตัดสินใจโดยไม่พิจารณาเหตุผล และไม่ยอมรับความคิดเห็น บุคคลอื่น ทำให้เสียความยุติธรรม วิธีแก้ปัญหาเรื่องโมหาคติ โดยมุ่งหวังที่ตนเอง เปิดใจให้กว้าง ทำใจให้ สงบ มองโลกในแง่ดี และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อปิดกั้นไม่ให้โมหาคติเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นก็ น้อยกว่าปกติ

๔. ภยากติ ลำเอียงเพราะความกลัว คือ กลัวว่าจะมีภัยมาถึงตัว จึงไม่ทำหน้าที โดย ความเปนธรรม เช่น เจาหนาที่พบเห็นผูมีอำนาจทำความผิด แต่ไม่กล้าเขาจับกุม เพราะเกรงกลัว วาจะทำให้เขาไม่พอใจแล้วอาจลงโทษตนในภายหลังได

ความลำเอียงที่เกิดขึ้น โดยเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะความเกรงกลัวภัยอันตราย จากอำนาจหรืออิทธิพลที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ตลอดจนคนสนิท ซึ่งภยากติ ก็เลยตัดสินใจ ไม่กระทำที่ขาดความรับผิดชอบ หรือความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าคิด กล้ากระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ตามครรลองครองธรรม ไม่ผิดต่อกฎหมาย หรือวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ภยากติ เป็นสาเหตุของ การทำให้เสียความยุติธรรม วิธีการแก้ปัญหา บุคคลที่มีภยากติต้องพยายามฝึกให้เกิดความกล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าแสดงออกเพื่อความชอบธรรมและยุติธรรม การปิดความรับผิดชอบ ลักษณะอุปนิสัยที่ชอบปิดความรับผิดชอบ สังเกตได้จากการวางอำนาจ ทำตัวเป็นทองไม่รู้ร้อน และมีการโยนงานกันโดยต่างฝ่ายต่างอ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ทำให้ชักช้า

๖. การไม่ชักนำเพื่อนไปในทางที่ผิด สังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความเจริญ ทางด้านวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ สังคมวัตถุนิยม สังคมบริโภคนิยม สังคมที่บริโภคนิยม และ บริโภคทรัพย์กลายเป็น เครื่องชี้วัดคุณค่าของคน โดยไม่คำนึงด้านคุณธรรม จริยธรรม คนมีเงินได้รั การยกย่องว่าเป็นคนดี ความมีหน้ามีตา มีเกียรติของบุคคลวัดด้วยจำนวนเงิน ด้วยเหตุนี้คนจึงแสวงหา เงินให้มากที่สุดโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่ หรือไม่ชอบต่อคุณธรรมและจริยธรรม กฎหมายและสังคมจะเสียหายหรือไม่ เช่น การเล่นการพนัน การเสพยาเสพติด พฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้ ผู้ปฏิบัติเสื่อมเสียแล้วยังทำให้สังคมเสื่อมทรามด้วย เช่น การเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ประเทศชาติขาดแรงงานสำคัญในการพัฒนาประเทศ นักศึกษาจึงควรชี้ชวนให้คนในสังคม เช่น เพื่อนฝูง คนในครอบครัวเกิดมโนสำนึกต่อความถูกต้องดีงาม คำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม และสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคคลอื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

๖ นิสิตกับคุณธรรม จริยธรรมในระบบประชาธิปไตย

“คุณธรรมและจริยธรรม” เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากหลักการอิสรภาพเสรีภาพ และความเสมอภาค ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ถ้าสมาชิกในสังคมขาดคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งคุณธรรมและจริยธรรมยังเป็นพื้นฐานสำคัญของบุคคลทั่วไปที่ควรยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต หากนักศึกษานำหลักคุณธรรมจริยธรรมในระบบประชาธิปไตยเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยก็จะพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ให้ความหมายของ “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจซึ่งสามารถแยกออกเป็นสองความหมาย คือ

๑) ความประพฤติดีงามเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรมประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ

๒) การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ เป็นต้น

“จริยธรรม” แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูก ผิด ควร ไม่ควร

นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม” ว่า หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประดาใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ดี เป็นเครื่องกระตุ้น ผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบเกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้น และเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย และคำว่า “จริยธรรม” ก็หมายถึงกรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติซึ่งกำหนดไว้ในสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุขความรัก ความสามัคคี ความอบอุ่นและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

นักคิด โสเครตีส เห็นว่า คุณธรรมที่แท้จริงมีคุณค่าภายในตัวของมัน คือ ทำให้ผู้ครอบครองความดีเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ส่วนเพลโตเห็นว่า คุณธรรมต้องตั้งอยู่บนความรู้ สิ่งที่ยึดถือว่าเป็นคุณธรรม เช่น ความกล้าหาญ ความพอดี ความยุติธรรม และศาสนาก็จะไม่ใช่คุณธรรม หากสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไม่มีความรู้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ สังคมที่คนในสังคมไม่มีคุณธรรม จริยธรรม

ก็จะเป็นสังคมไร้ระเบียบ มีการเบียดเบียนละเมิดและขัดแย้งกัน ดังนั้น “คุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคล” จึงหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์ของบุคคลแต่ละคน โดยจำแนกคุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคลในสังคมประชาธิปไตยออกเป็นสองส่วน คือ “การมีคุณสมบัติของมนุษย์ที่ดี” และ “การเป็นประชาชนที่ดีในสังคมประชาธิปไตย”

การเป็นประชาชนที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับประชาชนที่ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างไปจากสังคมในระบอบการปกครองอื่นซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคล ต้องสอดคล้องกับการพิทักษ์ความเป็นอิสราภาพ เสรีภาพ และเสมอภาคของตนเองไปพร้อมกับการเคารพในอิสราภาพ เสรีภาพ และความเสมอภาคของผู้อื่นด้วย ได้แก่

๑. การเคารพในสิทธิศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน
๒. การยอมรับความแตกต่างทางความคิด
๓. การเคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น
๔. การตระหนักและแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ
๕. การตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อส่วนรวม
๖. การเห็นแก่ประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล

หากบุคคลในสังคมคำนึงถึงแต่สิทธิเสรีภาพของตนเองโดยไม่สนใจสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ก็将有ความเห็นแก่ตัว ยิ่งถ้ามีการพัฒนาการขึ้นเป็นผู้ปกครองก็จะกลายเป็นผู้ปกครองที่เผด็จการ “การมีคุณสมบัติของมนุษย์ที่ดี” เป็นคุณสมบัติร่วมของนานาศาสนาที่กล่าวถึงความดีที่พึงมีในตัวบุคคล อาทิ ความซื่อสัตย์ การทำความดี ความเมตตา การยึดมั่นในหลักธรรม ได้แก่

๑. การยึดและปฏิบัติตามศาสนา
๒. การเป็นคนดีในสังคม

ฉะนั้น หากจะอธิบายถึง “คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่พึงมีในสังคมประชาธิปไตย” หมายถึง การมีคุณงามความดีในการทำหน้าที่พลเมืองของสังคมประชาธิปไตย ความสำคัญของประเด็นนี้อยู่ที่การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดี มิใช่ขึ้นอยู่กับ การมีผู้ปกครองที่ดีมีคุณธรรม หรือการทำหน้าที่ให้บริการประชาชน บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนเท่านั้น แต่ต้องขึ้นอยู่กับทำหน้าที่ต่อประเทศชาติของประชาชนด้วย ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่มีต่อสังคม ประชาธิปไตย จึงต้องประกอบด้วย การมีรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ทางบวกในการแสดงบทบาทอย่างแข็งขันในการร่วมพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสังคมด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการกระทำเพื่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจ การสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบของบ้านเมือง/เคารพในกฎกติกาของสังคม การติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

๗. นิสิตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง คือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ ถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูง อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวบ่งบอกถึงอุดมการณ์เจตคติทางการเมืองของประชาชนในชาติได้อีกด้วย

สำหรับนิสิตการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งระดับประเทศ หรือระดับท้องถิ่น เมื่ออายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ ในวันออกเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิดังกล่าวเป็นการแสดงออกทางการเมือง และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้งายที่สุด เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต่อการตัดสินใจเลือกตัวแทนเข้าสู่สภาโดยการลงคะแนนเสียงตามความเห็นชอบของตนว่าจะเลือกผู้ใดเข้าไปทำหน้าที่ในการตรากฎหมายและบริหารประเทศ การเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับประเทศ หรือการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หากนักศึกษาคณรุ่นใหม่ที่ใส่ใจและตระหนักถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกคนที่ชอบและคนที่ใช่เข้าไปทำหน้าที่แทนตนในการบริหารประเทศ นักศึกษาคณรุ่นใหม่นี้ก็จะพลังขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้ามั่นคงต่อไป

การออกเสียงประชามติ นักศึกษาที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันออกเสียงประชามติสามารถใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติได้ การออกเสียงประชามติเป็นกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ทำให้สิทธิแก่ประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของประเทศที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั่วประเทศ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความต้องการที่แท้จริงของตนให้รัฐบาลทราบ

นอกจากนี้การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สร้างสรรค์สังคม ก็เป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบกับประเทศไทยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ

เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการพัฒนาเด็กและเยาวชนในวิถีทางประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น รวมทั้งเคารพกฎกติกาของสังคม รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้ และการอาสาสมัคร มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ โดยคำนึงถึงหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาคมท้องถิ่น รวมทั้งยังส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด กรุงเทพฯ และระดับประเทศ ซึ่งการส่งเสริมการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งที่เยาวชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของสภาเด็กและเยาวชนตามกรอบและภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากนี้สภาเด็กและเยาวชนยังเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างรัฐกับเยาวชน โดยจะเป็นศูนย์กลางรับข้อมูลจากจังหวัดต่าง ๆ นำมาสะท้อนไปสู่ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในระดับนโยบายแล้วขยายผลต่อไป รวมทั้งยังทำงานร่วมกันกับหลาย ๆ องค์กร เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมอนามัย คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือแม้กระทั่งองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนอกจากที่กล่าวมานี้ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการติดตามข้อมูลข่าวสารด้านการเมือง ตรวจสอบการทำงาน และพฤติกรรมของนักการเมือง สนับสนุนผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ดี ต่อต้านนักการเมืองที่ไม่ดี รวมทั้งให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาประเทศ เช่น เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี คัดค้านนโยบายที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยศึกษาข้อเท็จจริงให้ถี่ถ้วน นำเสนอปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ชุมชนคัดค้านโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ร่วมกันปกป้องสิทธิของตนไม่ให้ถูกละเมิด และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไป หรือนักศึกษาในท้องถิ่นของตน

๘ ความสำคัญของนิสิตกับการพัฒนาประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตยของนักศึกษาโดยการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย มีคุณธรรมและจริยธรรมในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้เป็นการปลูกฝังให้นักศึกษามีวิถีคิดและการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย วัฒนธรรมประชาธิปไตย หมายถึง วิถีชีวิต หรือแนวทางการดำรงตนในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมของประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย โดยการที่ประชาชนนำเอาหลักการและความเชื่อของระบอบประชาธิปไตยมาประพจน์ปฏิบัติตนทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนการประกอบอาชีพและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทั้งนี้ การประพฤติตนจะต้องสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามที่กฎหมายกำหนดและเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองระดับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดร่างกาย ชีวิต สิ่งของของผู้อื่น ให้ความเคารพ กฎเกณฑ์ของสังคมทุกระดับ รู้ถูก รู้ผิด รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีจิตใจเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงต่อผู้อื่น และมีจิตสำนึกในกิจกรรมของส่วนรวม ช่วยกันพัฒนาครอบครัว ชุมชน หมู่บ้านของตนให้น่าอยู่และช่วยกันทำสิ่งเจริญให้เกิดขึ้นในประเทศ และท้องถิ่นของตน เป็นต้น และหากนักศึกษาได้มีส่วนส่งเสริม และสนับสนุนให้คนในสังคมหรือชุมชนนำเอาหลักการของประชาธิปไตยมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นเรื่องปกติหรือความเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน จะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสังคมไทยให้เข้มแข็งมากขึ้น วัฒนธรรมประชาธิปไตยยังช่วยส่งเสริมการสร้างสังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตยและเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ ซึ่งสังคมประชาธิปไตยจะมีขึ้นหลายระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับสถานศึกษา ระดับหน่วยงานหรือองค์กร ระดับชุมชน ระดับสังคม และระดับประเทศชาติ นอกจากนี้ ในสถาบันการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การให้ความรู้การแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญหรือกิจกรรมจำลองจากสถานการณ์จริง การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนกิจกรรมของสโมสรนิสิตคณะ องค์กรบริหารนักศึกษา การมีเครือข่ายร่วมมือด้านการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ถือว่าเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเช่นกัน

การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องตามหลักการประชาธิปไตยยังทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่หมายถึงอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เพื่อประชาชน และโดยประชาชน ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองและชุมชน สังคม ที่ตนอาศัยอยู่ด้วยความรับผิดชอบ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความเข้มแข็งเป็นจริงมากขึ้น เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ ความเสมอภาคของตน และของผู้อื่นอย่างสมดุล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งยังทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจว่าประชาธิปไตย คือ ชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องใกล้ตัว ไม่ใช่เรื่องของการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา และพรรคการเมืองเท่านั้น ประชาธิปไตย คือ การที่คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายใต้สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันภายใต้กฎกติกาของสังคมมีความสามัคคีเอื้ออาทร และมีน้ำใจต่อกัน มีการประนีประนอม พึงพาอาศัยเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ ภายใต้กรอบความคิดที่มีหลักการ และเหตุผลมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความพอเพียงไม่เอารอดเอาเปรียบ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย

ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษาเป็นการปลูกฝังให้นิสิต นักศึกษามีวิถีคิด และการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ซึ่งจะสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย พร้อมทั้งสังคมประชาธิปไตย และยังทำให้อำนาจอธิปไตยของประชาชนมีความเข้มแข็งเป็นจริงมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

บทสรุป

นิสิตเป็นรากฐานสำคัญของประเทศในอนาคตและเป็นเสมือนคลื่นลูกใหม่ที่มีไฟพลังขับเคลื่อนประชาธิปไตย มีพลังความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ มีดวงจิตที่สะอาด บริสุทธิ์ งดงาม ปราศจากเลศนัย และผลประโยชน์ที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลัง ดังนั้น นิสิตจึงเป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่งที่จะงอกงามขึ้นมาอย่างอุดมสมบูรณ์ด้วยความเป็นประชาธิปไตย และด้วยสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นยุคแห่งความขัดแย้งทางการเมือง ส่งผลให้การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่พัฒนา ก้าวหน้าเท่าที่ควร และในบางครั้งก็ถดถอยลงด้วยซ้ำ หากนิสิตคนหนุ่มสาวเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยด้วยการศึกษาเรียนรู้ และตระหนักในคุณค่าระบอบประชาธิปไตย รัฐบาล และหน้าที่ของตน ดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตยโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติตนตามแนวทางดังกล่าว จะสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศ พร้อมทั้งส่งผลให้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยเกิดการพัฒนาอย่างไรก็ตามการที่จะให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องส่งเสริมสนับสนุนทั้งเรื่องการศึกษา การมีพื้นที่ให้กลุ่มนักศึกษาได้แสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนิสิตโดยการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างยั่งยืนสืบไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๑. การมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ

รัฐบาลในอดีต ปัจจุบัน หรือในอนาคต โดยรัฐบาลจะเลือกแนวทางที่จะได้ นำมาเป็นกรอบในการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชน นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อประชาชน และมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะผ่านกลไกการเมืองต่าง ๆ เช่น ผ่านพรรคการเมือง นักการเมือง ระบบราชการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตของการเมืองที่ส่งผลสำคัญต่อวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีตัวอย่างการดำเนินนโยบายสาธารณะ เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเยียวยา

ผลกระทบอย่างเป็นธรรม เช่น โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี โครงการนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าว สามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางป้องกันและการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริงได้

๒. การมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน เป็นการให้สิทธิกับประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่มเสนอแนะ (initiatives) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติรับรองสิทธิการเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาในการเสนอกฎหมายไว้เป็นครั้งแรกในมาตรา ๑๐๒๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อซึ่งประธานรัฐสภาจะรับไว้พิจารณา กรณีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๔๐ นั้น ส่วนใหญ่พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อไม่ครบ ๕๐,๐๐๐ คน แต่นับว่าเป็นก้าวแรกของการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน ซึ่งต่อมา ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แก้ปัญหของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาในการเสนอกฎหมายได้

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย แม้จะพบว่าประชาชนได้เริ่มรับรู้และตื่นตัวในการใช้สิทธิทางการเมือง แต่พบว่ากฎหมายที่จะผ่านวาระ ๓ ของสภาผู้แทนราษฎรที่ริเริ่มโดยการเข้าชื่อขอเสนอกฎหมายของประชาชนยังมีจำนวนน้อยซึ่งอาจจะเป็นด้วยเหตุผลทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย หรืออาจเป็นที่ข้อจำกัดบางประการจากพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในขั้นตอนกระบวนการเสนอกฎหมาย

๓. การมีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความหมายของคำว่า “การออกเสียงประชามติ” (Referendum) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนด้วยการออกเสียงลงคะแนน เพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนและถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจขององค์กรหรือสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยพลการ

การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองโดยการออกเสียงประชามติได้เคยเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว คือ การให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ซึ่งต่อมาได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการออกเสียงประชามติ

เป็นรูปแบบของประชาธิปไตยทางตรงที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญได้โดยตรง และถือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสำคัญ เพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพและประโยชน์สาธารณะของประชาชน โดยยึดโยงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่การออกเสียงประชามติยังคงพบปัญหาบางประการเช่นเดียวกับกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องได้ เช่น พรรคการเมือง หรืออำนาจเศรษฐกิจ เป็นต้น

๔. การมีส่วนร่วมในการต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่ให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖๓ และ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ ได้กำหนดหลักการแห่งสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญไว้ในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยห้ามมิให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากบุคคลหรือพรรคการเมืองใดทราบถึงการกระทำดังกล่าวสามารถเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดไต่สวนข้อเท็จจริง และยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าวได้โดยพรรคการเมืองใดที่เป็นผู้กระทำการดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองนั้นเลิกกระทำการดังกล่าว และขณะเดียวกันศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นเสียได้

ในช่วงที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ พบว่า ได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับกรณีการใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญของประชาชนในการต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่ให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ น้อยกว่าในช่วงที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีการวินิจฉัยให้การใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญของประชาชน ผู้ทราบหรือรู้เห็นถึงการกระทำดังกล่าวสามารถใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญได้โดยตรง โดยไม่ต้องเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนโดยแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสรุปสาระสำคัญได้ว่าสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทราบการกระทำของบุคคลหรือ พรรคการเมือง ยื่นคำร้องขอให้มีการตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้สองช่องทาง คือ หนึ่ง เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง

๕. การมีส่วนร่วมอื่น ๆ (เช่น เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น)

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะได้รับการบัญญัติและรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพุทธศักราช ๒๕๕๐ ไว้อย่างชัดเจน โดยมีลักษณะ

องค์ประกอบด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเนื้อหาจะต้องเป็นการชุมนุม โดยสงบ/สันติปราศจากอาวุธ ในสถานที่สาธารณะ ซึ่งในสภาวะการณ์ปกติรัฐไม่อาจแทรกแซงจำกัดเสรีภาพนี้ได้เลย แต่หากเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะรัฐก็จำเป็นต้องแทรกแซง เพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะได้

สำหรับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านอื่น ๆ ที่ได้รับการรับรองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของสังคมประชาธิปไตย จะได้รับความคุ้มครองตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งหากผู้ใดใช้สิทธิผิดไปจากวัตถุประสงค์แห่งสิทธิย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามความมุ่งหมายของกฎหมาย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะและสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการบัญญัติและรับรองคู่กับประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตย และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับ และสามารถใช้อิทธิพลของตนได้ตราบเท่าที่ไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

๑. ความหมายของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

คำว่า “พลเมือง” เป็นคำสำคัญที่ได้รับการบันทึกไว้ในยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย “ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ทำให้เห็นว่า ในสังคมไทยนั้นมีความชัดเจนมากขึ้นที่จะสร้างคนในทิศทางที่จะให้เป็น “พลเมือง” โดยคำว่า “พลเมือง” นั้นมีปรากฏอยู่ในทุกระบบการปกครองของแต่ละประเทศ แต่พลเมืองจะมีบทบาทหน้าที่และบุคลิกภาพอย่างไรนั้นจะขึ้นอยู่กับระบอบทางการเมืองของรัฐนั้น ๆ ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, (๒๕๕๔: ๔-๕) ขณะที่พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะเป็นเจ้าของประเทศที่มีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิต มีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน โดยจะต้องคำนึงถึงส่วนรวมและการใช้อิสรภาพควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, ๒๕๕๕: ๓๐) สอดคล้องกับที่ ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (๒๕๕๘: ๓๖) กล่าวไว้ว่า พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้ที่มีสำนึกรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ มีวินัย มีเหตุผล ใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๗: ๓๗) กล่าวว่า พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยนั้นหมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ และพึ่งตนเองได้ รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง หลีกเลี่ยงความเสมอภาค และกตติกาของสังคม โดยตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม ตลอดจนร่วม แก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ อาเซียน และประชาคมโลก

อย่างไรก็ตาม ความเป็นพลเมืองนั้นมีหลายระดับด้วยกันดังที่ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๕๔: ๑๐-๑๑) ได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยโบราณนั้นประชาชนมีสถานะเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด การเมืองสมัยใหม่ได้ปลดปล่อยพวกไพร่หรือทาสให้กลายเป็นราษฎร ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง คำว่า “ประชาชน” จะสื่อถึงการเป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจอธิปไตยมากกว่าราษฎร ส่วนพลเมืองนั้นจะหมายถึงประชาชนที่มีสิทธิหน้าที่อย่างพร้อมบูรณ์ เป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมือง มีสิทธิไปเลือกตั้ง เสนอความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางการเมือง สามารถเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย และกิจการของรัฐ ตามที่ตนเห็นพ้อง สอดคล้องกับ วิชัย ต้นศิริ (๒๕๕๖: ๒๙-๓๐) ที่ได้กล่าวว่า พลเมืองนั้นมีหลายระดับ ได้แก่ พลเมืองทั่วไป เรียกว่า ราษฎร หมายถึง ผู้ที่รับทราบว่ารรัฐจะทำอะไรให้บ้างและตนเองมีหน้าที่เคารพกฎหมายและเสียภาษี และพลเมืองที่มีส่วนร่วมมากขึ้นในกิจกรรมสาธารณะเป็นผู้นำระดับชุมชน เข้าร่วมในองค์กรทางสังคมต่าง ๆ และร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณะ และศรีณยู หมั่นทรัพย์ (๒๕๕๐: ๑๑๐-๑๑๕) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะว่าเป็นการกระทำที่มุ่งให้ชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง มีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพทางการเมือง และชีวิตสาธารณะซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง การยื่นหยัดทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ หรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้นิยามของคำว่า “การมีส่วนร่วม” ไว้หลายแนวทาง ดังนี้ Milbrath (๑๙๖๕) อธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นการกระทำของบุคคลที่พยายามมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและระบบการเมือง รวมถึงบทบาทของประชาชนในการกระทำใด ๆ เพื่อให้มีอิทธิพลต่อผลทางการเมืองโดยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเพิ่มความสนใจทางการเมืองไปสู่กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการความสนใจและแรงจูงใจมากขึ้นเป็นลำดับ

McClosky (๑๙๖๘) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสมัครใจด้วย และเป็นกิจกรรมซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายของรัฐ ซึ่งการกระทำนั้นอาจกระทำโดยตรง หรือทางอ้อมก็ได้

จากความหมายของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยข้างต้น สรุปได้ว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพในการดำเนินวิถีชีวิตรู้จักเคารพสิทธิ ใช้เสรีภาพ ควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ ไม่ละเมิดต่อผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งเน้นพัฒนาสังคมส่วนรวมให้ดีขึ้น

๒. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ธเนศวร์ เจริญเมือง (๒๕๔๘: ๖๘-๗๒) กล่าวว่า เพลโต เป็นนักคิดรุ่นแรก ๆ ของโลก ที่กล่าวถึงคำว่า “พลเมือง” โดยเสนอแนวคิดเรื่องพลเมืองที่สมบูรณ์ (Perfect Citizen Concept) ว่าการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนควรเริ่มปลูกฝังคุณธรรมทางการเมืองในวัยเด็กตั้งแต่นั้น อนุบาล-ประถมให้มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ มีความรู้ทั้งวิธีการปกครองและวิธีการเป็นผู้ถูกปกครองผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “การให้การศึกษา” ส่วนอย่างอื่นที่แตกต่างจากการปลูกฝังคุณธรรมทางการเมืองถือว่าเป็นการฝึกรบโดยทั่วไป ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองของอริสโตเติล จะมองว่ามนุษย์จะไปถึงศักยภาพเต็มที่ของชีวิตได้ด้วยการเป็นพลเมืองที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะ โดยใช้สิทธิเข้าร่วมในหน่วยงานที่กำหนดนโยบายหรือตัดสินคดีความ (enjoys the right of sharing in deliberative or judicial office) ในเวลาที่กำหนดตายตัวหรือไม่ก็ได้ (fixed or unfixed) เข้าร่วมส่วนในชีวิตพลเมืองที่มีทั้งการปกครองและการถูกปกครองโดยสลับกันไป (share in the civic life of ruling and being ruled in turn) เป็นพลเมืองที่ดีต้องมีความรู้และความสามารถในการปกครองและถูกปกครอง (good citizen must possess the knowledge and the capacity requisite for rule as well as being ruled) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นพลเมืองที่มีความรู้ในการปกครองเหนือเสรีชน ทั้งหลาย และความรู้ที่จะถูกพวกเสรีชนทั้งหลายปกครองเรา (a knowledge of rule over free man from both points of view)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (๒๕๕๔: ๑๖-๒๑) ได้นำเสนอแนวคิดที่อธิบายถึงความเป็นพลเมืองไว้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก เป็นสำนักคิดที่มองว่าประชาธิปไตยไม่ได้เป็นการเมืองเพื่อประชาชนหรือพลเมืองอย่างแท้จริง แต่จะมองว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นไปเพื่อชนชั้นนักธุรกิจชนชั้นกลาง ชนชั้นสูง ไม่ใช่เพื่อชนชั้นกรรมาการ ผู้ใช้แรงงานหรือชาวนาเท่าที่ควร สำนักคิดดังกล่าวมี ๒ แนวคิด ได้แก่ แนวคิดแรก คือ แนวคิดสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์มองว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเป็นประชาธิปไตยในด้านเศรษฐกิจด้วย คือ การที่ให้คนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตให้มากที่สุด โดยที่คนชั้นกลางเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นกลางกับชนชั้นสูง แนวคิดที่สอง คือ แนวคิดสวัสดิการนิยมมองว่า ควรมีการกระจายโภคทรัพย์ที่ดี มีการสร้างอาชีพและพัฒนาคนชนชั้นกลางให้มากที่สุด โดยที่รัฐบาลควรมีบทบาทด้านเศรษฐกิจในการสงเคราะห์ให้แก่บุคคลที่มีส่วนเสียเปรียบในสังคม เช่น คนพิการ คนชรา คนยากจนเพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้พึ่งตนเองได้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดสวัสดิการนิยมจะมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นปัจเจกบุคคลที่ดี และมุ่งเน้นให้มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นเพื่อพัฒนาขึ้นมาเป็นชนชั้นกลางที่สามารถแก้ปัญหาให้ตนเองหรือมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้นโดยไม่ต้องพึ่งพาคนชั้นสูงหรือผู้ใหญ่มากนัก

ลักษณะที่สอง เป็นสำนักคิดที่มองว่าการเมืองปัจจุบันมิได้เป็นไปโดยประชาชนและมิได้เป็นของประชาชน แต่เป็นเพียงประชาธิปไตยแบบการเลือกผู้แทนเพียงอย่างเดียว เมื่อเวลานานเข้าก็จะเป็นของประชาชนและประชาชนจะไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องอะไรมากกว่าการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของตนตามวาระเท่านั้น ประชาชนจึงควรที่จะเข้าไปดูแลปัญหาและพัฒนาบ้านเมืองตามความเหมาะสมและความเห็นของตนเองเป็นหลัก สำนักที่มีแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ สำนักคิดสาธารณนิยม (civic republicanism) สำนักชุมชนนิยม (Communitarianism) และสำนักคิดประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง (Participatory Democracy)

สำนักคิดสาธารณนิยม (Civic Republicanism) เห็นว่า การเมืองแบบประชาธิปไตยควรเป็นกิจการเพื่อส่วนรวมหรือกิจการที่มีจริยธรรมเพื่อส่วนรวม พลเมืองจะต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้น ไม่เป็นเพียงผู้ที่รอรับนโยบายหรือรอรับบริการจากรัฐเท่านั้น หากยังต้องเป็นพลเมืองที่มีความเป็นตัวของตัวเองและพึ่งตนเองหรือกันเองให้มากด้วย

สำนักชุมชนนิยม (Communitarianism) โดยนักคิดชุมชนนิยมสำคัญ คือ เอทซี- ออนี (Etzioni) ได้กล่าวย้ำเตือนว่าการเมืองปัจจุบันที่ประชาชนจะเอาแต่สิทธิและประโยชน์เฉพาะส่วนเฉพาะกลุ่มนั้นจะไปไม่รอด หากจะรอดได้นั้นต้องสร้างภาคสังคม ภาคชุมชน และภาคเอกชนที่เข้มแข็งควบคู่ไปกับการใส่ใจเรื่องจริยธรรมและศีลธรรมให้มากขึ้น รู้จักและปฏิบัติหน้าที่ และเชิดชูการทำงานเพื่อชุมชน สังคม และประเทศชาติให้มากขึ้น อีกทั้งยังต้องให้ความสำคัญกับชุมชนที่มีสมาชิกเป็นอิสระและผูกพันกับกฎระเบียบ คือ เน้นชุมชนในบริบทของประชาธิปไตย ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความอิสระแต่ต้องตระหนักในคุณค่าการสร้างและการรักษาชุมชนที่เป็นประชาธิปไตย

สำนักคิดประชาสังคม (Civil Society) ประกอบด้วยบุคคลที่รวมตัวกันดำเนินงานในลักษณะของเครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวระหว่างรัฐกับปัจเจกชนหรือที่เรียกว่าภาคประชาสังคม มีแนวคิดไม่ต้องการให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐและร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้หน้า กำกับ และคัดค้านรัฐได้พอสมควร อีกทั้งยังสนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มและรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนหรือเฉพาะกลุ่ม ภาพรวมของแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า องค์ประกอบของภาคประชาสังคม ประกอบด้วย รัฐ-ประชาสังคม-ปัจเจกชน ต่างก็เป็นอิสระต่อกัน แต่ก็ยังสามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องหรือแสดงการคัดค้านขัดแย้งกันได้แต่ก็ต้องปรองดองประสานสามัคคีกันไปด้วย และยังเห็นความจำเป็นในการปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชนเห็นว่าตนเองเป็นพลเมืองที่เห็นคุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้คนอย่างตัดเทียมกัน และเข้าสู่การเป็นประชาสังคมที่ผู้คนค่อนข้างมีความเท่าเทียมกัน

สำนักคิดประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง (Participatory Democracy) มุ่งเน้นความเป็นพลเมืองร่วมกันในลักษณะที่ทำให้สังคมได้หลุดพ้นจากผลประโยชน์ที่จำกัดเฉพาะส่วนหรือเฉพาะเรื่องของสำนักคิดประชาสังคม โดยให้ความสำคัญกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง กำกับตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง แสดงความคิดเห็น เอาใจใส่ต่อการติดตามนโยบายหรือกฎหมายของรัฐ พร้อมกับการสร้างประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ประชาชนปกครองตนเองควบคู่กันไปด้วย บุคคลหรือหมู่คณะต้องร่วมกันเสียสละหรือสมัครสมานร่วมใจกันทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม โดยเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกหรือคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมือง (civic virtue) ให้แก่ประชาชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนักวิชาการต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองมีลักษณะมุ่งเน้นถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่ประชาชนในสังคมพึงมีหรือพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีแนวทางปฏิบัติที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตยควรยึดมั่นและกระทำ คือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือกิจการสาธารณะ ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง ตลอดจนเอาใจใส่ดูแลปัญหาและพัฒนาบ้านเมืองตามเห็นสมควร

๓. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

องค์ประกอบสำคัญของสังคมประชาธิปไตย คือ พลเมืองที่มีคุณสมบัติตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศชาติไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย โดยนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองที่มีคุณภาพตามวิถีประชาธิปไตย ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๕: ๒๒-๒๓) กล่าวถึงผลดีของการที่สมาชิกในสังคมรู้จักการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑. ทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลของคนในสังคม และการเปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถได้ร่วมกันทำงานซึ่งจะส่งผลทำให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ

๒. ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เนื่องมาจากความผูกพันที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมจนสำเร็จผล

๓. ทำให้สังคมมีความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะสมาชิกในสังคมรู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบ และกติกาสังคม

๔. สังคมมีความเป็นธรรม เนื่องมาจากทุกคนรู้จักใช้สิทธิ ปฏิบัติหน้าที่ คำนึงถึงหลักเสรีภาพและความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย จึงปฏิบัติต่อกันในสังคมอย่างเป็นธรรม

๕. สมาชิกในสังคมปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจต่อกันบนหลักศีลธรรมอันเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๒๕๕๘: ๑๔) กล่าวถึงความสำคัญของสังคมที่ประกอบด้วยพลเมืองที่มีคุณลักษณะของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑. สังคมมีความเป็นระเบียบและสงบเรียบร้อย
๒. มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะ
๓. มีความเท่าเทียมและเกิดความเป็นธรรมในสังคม
๔. สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาได้อย่างมั่นคง
๕. สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ บทบาทหน้าที่ และมีเสรีภาพตามกฎหมาย
๖. สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจต่อกัน
๗. สมาชิกมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย

จากการศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย สรุปได้ว่า หากสังคมใดมีสมาชิกที่มีความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยย่อมจะส่งผลทำให้สังคมนั้นมีความมั่นคงผู้คนในสังคมสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามบทบาทและสถานภาพทางสังคม รู้จักการคำนึงถึงการใช้สิทธิเสรีภาพ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย นำไปสู่สังคมที่มีความเป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

๔. องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ความเป็นพลเมืองเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและชุมชนที่ต้องทำหน้าที่ อารังไว้ซึ่งชุมชนทางการเมืองให้ปลอดภัยจากสิ่งที่มีมาคุกคามทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก (ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมรีโอ และ รัชวดี แสงมหะหมัด, ๒๕๕๗: ๓๒-๓๕) ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศจึงได้นำเสนอองค์ประกอบพื้นฐานของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

J. Cogan and Derricott (๒๐๐๐) อธิบายว่า การสร้างพลเมืองให้เกิดขึ้นในสังคม นั้น จะต้องสร้างทั้งด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ค่านิยม (Value) และคุณลักษณะ (Disposition) โดยนำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองไว้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสำนึกในอัตลักษณ์ (Sense of identity)
๒. ความพึงพอใจในการได้รับสิทธิ (The enjoyment of certain rights)
๓. การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (The fulfillment of corresponding obligation)
๔. ระดับความสนใจและความใส่ใจประเด็นสาธารณะ (A degree of interest and involvement in public affairs)

๕. การยอมรับค่านิยมพื้นฐานทางสังคม (An acceptance of basic societal values)

คณะกรรมการที่ปรึกษาเรื่องการพัฒนาพลเมืองของอังกฤษ อ้างถึงใน วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (๒๕๔๙: ๑๑๘-๑๓๙) ได้สรุปองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองไว้ ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความเป็นพลเมือง (Civil)
๒. ด้านการเมืองการปกครอง (Political)
๓. ด้านสังคม (Social)

Abowitz and Harnish (๒๐๐๖: ๖๕๓-๖๙๐) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพลเมือง ดังนี้

๑. มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง
๒. ยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ
๓. มีสิทธิและหน้าที่
๔. มีส่วนร่วมทางการเมือง
๕. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

วิชัย ต้นศิริ (๒๕๕๖: ๒๘) กล่าวถึงบุคลิกนิสัยพื้นฐานของความเป็นพลเมืองที่ไม่ว่าจะอยู่ในระบอบการเมืองใด จะมีองค์ประกอบอยู่ ๓ ลักษณะดังนี้

๑. มีความเชื่อในวิถีของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง (Nonviolence)
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในรัฐ หรือชุมชนการเมือง (Body-politic) เดียวกัน แม้จะมีความขัดแย้งกันก็ควรปฏิบัติต่อกันเยี่ยงสุภาพชน (Politeness)
๓. พลเมืองในรัฐหรือชุมชนการเมืองเดียวกัน ควรจะใฝ่หาสันติมากกว่าสงคราม (Peace-loving)

จากการศึกษาองค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจากนักวิชาการ ทั้งใน และต่างประเทศข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีดังนี้

๑. อัตลักษณ์ในการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง
๒. การได้รับสิทธิ และตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพลเมืองของสังคม
๓. การมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยมุ่งเน้นการเอาใจใส่ต่อประเด็นสาธารณะ
๔. มีความเชื่อในวิถีของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

๕. แบบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่มีความเป็นสากลและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ Westheimer and Kahne (2004) จึงได้ศึกษาและพัฒนาแบบของการเป็นพลเมืองออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๕.๑ พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible Citizen) การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในสังคม พลเมืองจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ โดยจะต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อชุมชน เช่น การบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะในชุมชน การบริจาคโลหิต การปฏิบัติตามกฎหมาย การชำระภาษี การเป็นอาสาสมัครในยามจำเป็น การสนับสนุนอาหารและเสื้อผ้าแก่คนยากไร้ เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบจึงต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัยในตนเอง และเป็นผู้ลงมือตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง

จากการศึกษาความหมายของความรับผิดชอบต่อจากนักวิชาการและนักการศึกษา จึงสรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อไว้ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อ คือ การรับรู้และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคมด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ หน้าที่นั้น ๆ ของตน ขณะที่ความหมายของความรับผิดชอบต่อที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมสาธารณะด้วยการมีจิตสำนึกที่ดี มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม

๕.๒ ลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อ ดังนี้

Karen L. Hinton (๒๐๑๐) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Self-Responsibility and Social Responsibility) เป็นการรับรู้และยอมรับผลจากการกระทำของแต่ละคน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของบุคคลและวัฒนธรรมมีความสามารถในการยอมรับความคิดเห็นประสพการณ์ที่แตกต่างและแปลกใหม่ เข้าใจความสำคัญของการเป็นอาสาสมัครและการมีส่วนร่วมในสังคมและกิจกรรมของชุมชน ตระหนักในประเด็นของชุมชนและโลกตลอดจนพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือและทักษะสังคม การมีความรับผิดชอบต่อ ได้แก่ รู้จักหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงร่วมกันหรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางานสามารถบอกผลของการปฏิบัติงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในงานที่กระทำจนสำเร็จ ปรากฏเป็นผลงานที่เด่นชัด และสามารถยอมรับผลจากการกระทำของตน รับฟังเหตุผลและข้อวิจารณ์ของผู้อื่นแล้วนำไปปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ ตลอดจนแสวงหาความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานโดยพิจารณาเลือกแหล่งความรู้มาใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๔๕) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมในสังคม รู้จักรวบรวมข้อมูลตัดสินใจอย่างมีเหตุผลทั้งในเรื่องชุมชนและสาธารณะ รู้จักสำรวจค่านิยม ความเชื่อ และความเห็นของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งเคารพในความเชื่อและค่านิยมของผู้อื่น มีส่วนร่วมในชุมชนและกิจกรรมอาสาสมัครในฐานะสมาชิกหรือผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินชีวิตด้วยความหวังใจต่อสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงที่มีความรับผิดชอบ หลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่ไม่ซื่อสัตย์ช่วยแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งโดยสันติวิธีและมีความรับผิดชอบต่อปฏิบัติตนกับบุคคลอื่นด้วยความยุติธรรม

๖. นิสิตพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

นิสิตควรปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย “พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” หมายถึง สมาชิกของสังคมมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับโลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้อธิบายคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

๖.๑ รับผิดชอบต่อตนเอง และพึ่งตนเองได้ ระบอบประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระสูงสุดของประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำนองเดียวกับเจ้าของบ้านมีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตน ระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพ และทำให้ประชาชนมีอิสรภาพ คือเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็น ไท คือเป็น อิสระชน ที่รับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้ ไม่ยอมตนอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจ หรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด เด็กจะกลายเป็น “ผู้ใหญ่” และเป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง เมื่อสามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้

๖.๒ เคารพสิทธิผู้อื่น ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนจึงมีสิทธิเสรีภาพ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิเสรีภาพโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิเสรีภาพที่กระทบกระทั่งกันจนกระทั่งไม่อาจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ ประชาธิปไตยก็จะกลายเป็น อนาธิปไตย (อนาธิปไตย หมายถึง ภาวะที่บ้านเมืองไม่มีรัฐบาล

ไม่มีกฎหมายและระเบียบ ทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง) เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิเสรีภาพของตนเองเป็นใหญ่ สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะไปไม่รอด การใช้สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีขอบเขต คือใช้สิทธิเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

๖.๓ เคารพความแตกต่าง เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพในประเทศของตนเองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ระบอบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพ และยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เพื่อมิให้ความต่างนำมาซึ่งความแตกแยก “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ถึงแม้จะแตกต่างกันและจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง ถึงแม้จะไม่เห็นด้วย แต่จะต้องยอมรับว่าคนอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้ และต้องยอมรับโดยไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าใจว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา และไม่ต้องพยายามไปบังคับให้คนอื่นมาคิดเหมือนเรา “พลเมือง” จึงคุยเรื่องการเมืองกันในบ้านได้ ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรค หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกันก็ตาม

๖.๔ เคารพหลักความเสมอภาค อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของประชาชนทุกคน ประชาชนทุกคนจึงเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน เมื่อเป็นเจ้าของร่วมกันทุกคนจึงมีส่วนในประเทศอย่างเท่า ๆ กัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนไม่อาจจะเป็นใครไม่อาจจะร่ำรวย หรือยากจน ไม่อาจจะจบดอกเตอร์หรือจบ ป. ๔ ไม่อาจจะมียาชีพอะไร ไม่อาจจะเป็นเจ้าของนายหรือเป็นลูกน้อง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่าง โดยทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้น “พลเมือง” จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาคและจะต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน คือเห็นคนเป็นแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่น และเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน ไม่อาจจะยากดีมีจน ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกัน ถึงแม้จะมีการพึ่งพาอาศัย แต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากสังคมแบบอำนาจนิยม หรือสังคมนิยมแบบอุปถัมภ์ ซึ่งโครงสร้างสังคมจะเป็นแนวตั้ง (vertical) ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่อิสระชน และมองเห็นคนเป็นแนวตั้ง มีคนที่อยู่สูงกว่าและมีคนที่อยู่ต่ำกว่าโดยจะยอมคนที่อยู่สูงกว่า แต่จะเหยียดคนที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งมีใช้ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย

๖.๕ เคารพกติกา ประชาธิปไตยต้องใช้กติกาหรือกฎหมายในการปกครอง ไม่ใช่เอาเถวใจ หรือใช้กำลัง โดยทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กติกานั้น แต่ถึงแม้จะมีกฎหมายหรือมีกติกา แต่หากว่าประชาชนไม่เคารพหรือไม่ปฏิบัติตามกติกาก็หาประโยชน์อันใดไม่

ระบอบประชาธิปไตยจึงจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เคารพกติกา และยอมรับผลของการละเมิดกติกา “พลเมือง” จึงต้องเคารพ “กติกา” ถ้ามีปัญหาหรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตยและใช้กติกาในการแก้ไข ไม่เล่นนอกกติกา และไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

๖.๖ รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวของมันเอง ที่สังคมแย่ลงไปทุกวันนี้เป็นเพราะการกระทำของคน ในทางกลับกันสังคมก็ย่อมจะดีขึ้นได้ด้วยการกระทำของคนในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นผู้ที่ตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม และรับผิดชอบต่อการกระทำของตน “พลเมือง” จึงไม่ใช่คนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจ แล้วทำให้สังคมเสื่อมหรือเลวร้ายลงไปหากเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยตระหนักอยู่เสมอว่าการกระทำใด ๆ ของตนเองย่อมมีผลต่อสังคมและส่วนรวม “พลเมือง” จึงต้องรับผิดชอบต่อสังคม และมองตนเองเชื่อมโยงกับสังคม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั้น โดยเริ่มต้นที่ตนเอง คือร่วมแก้ปัญหา ด้วยการไม่ก่อปัญหาและลงมือทำด้วยตนเอง ไม่ใช่เอาแต่เรียกร้องคนอื่น หรือเรียกร้องแต่รัฐบาลให้แก้ปัญหา แล้วตนเองก็ก่อปัญหานั้นต่อไป

คุณสมบัติของ “พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” ทั้งหกประการนี้ สามารถสรุปให้สั้นลงได้เหลือสามประการคือ หนึ่ง เคารพผู้อื่น เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค สอง เคารพกติกา และ สาม มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม และพึงตนเองเมื่อประชาชนเป็น “พลเมือง” ก็จะไม่เปลี่ยนจาก ภาวะ หรือ ปัญหา กลายเป็น พละ ของเมือง หรือ กำลังของเมือง ปัญหาทุกอย่างของสังคมก็จะแก้ไขได้ สังคมก็จะเข้มแข็ง และประชาธิปไตยก็จะประสบความสำเร็จ

๗. นิสิตพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย “พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย” หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยจรรโลงรักษาวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามไว้ ยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองในท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาจะส่งผลทำให้สังคมและประเทศชาติมีความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย ประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้าอย่างมั่นคง สมาชิกในสังคมใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมและประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๘ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยของนิสิต

ด้านสังคม การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบของสังคม การกตัญญูต่อบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ การมีจิตสาธารณะ คือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติของชาติ

ด้านเศรษฐกิจ การประหยัด และอดออมในครอบครัว การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพ ที่ทำการพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสร้างงาน และสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีของชาติเป็นสำคัญ

ด้านการเมืองการปกครอง การเคารพกฎหมาย การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคน โดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า การซื้อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวมการทำงานอย่างเต็มความสามารถเต็มเวลา

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบจากนักวิชาการ และนักการศึกษา สรุปได้ว่า พลเมืองที่มีความรับผิดชอบจะปฏิบัติตนตามตามสิทธิและหน้าที่ของตน โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ประพฤติตนเข้าร่วมส่วนในประโยชน์อันสำคัญของชุมชน คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ดำรงไว้ซึ่งแนวทางปฏิบัติที่มีความยุติธรรม และร่วมจัดปัญหาสังคมอย่างสันติวิธี

แนวคิดทฤษฎีการสร้างจิตสำนึก

แนวคิดเรื่องจิตสำนึก (Consciousness) ในปัจจุบันพัฒนามาจากแนวคิดจิตสำนึกของคาร์ล มาร์กซ์ โดยมีพื้นฐานความคิดอยู่ที่สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลที่เป็นตัวกำหนดความคิด นอกจากนั้น คาร์ล มาร์กซ์ยังเชื่อว่าความคิดไม่สามารถเกิดในความว่างเปล่าได้ ดังนั้น จิตสำนึกจึงไม่เป็นอิสระจากเงื่อนไขทางวัตถุ และรูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือจะต้องมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างวัตถุหรือการกระทำภายนอกกับวิถีการดำรงชีวิตการศึกษาเรื่องจิตสำนึกทำให้ คาร์ล มาร์กซ์ พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ๓ ตัว คือ ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย โดยที่จิตสำนึกของคนไม่ได้เกิดมาจากตัวเขาคนเดียว แต่จะต้องเกิดจากความสัมพันธ์ที่ตัวบุคคลและกลุ่มมีต่อกันหรืออาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ความคิด อุดมการณ์ จิตสำนึกซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับกิจกรรมทางวัตถุ จิตสำนึกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกไปจากการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตประจำวันของคนในสมัยต่าง ๆ ได้เพราะมาร์กซ์เชื่อว่าจิตสำนึกของคนมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ถ้าจะศึกษาจิตสำนึกจะต้องศึกษาไปพร้อม ๆ กับประวัติศาสตร์ของคนแต่ละยุคแต่ละสมัยด้วย ปัญหาเรื่องจิตสำนึกของมนุษย์นั้นมีความสำคัญอยู่ที่ว่าสิ่งที่กำหนดการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ใช่จิตสำนึกแต่เป็นความเป็นอยู่ของชีวิตในสังคมต่างหากที่กำหนดจิตสำนึกมนุษย์เป็นผู้ผลิตความคิดและมโนทัศน์ด้วยตนเอง ดังนั้นจิตสำนึกคือ การรู้สำนึกและการมีตัวตนของมนุษย์ในการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาวะสังคมนั่นเอง

ดังนั้นแนวคิดเรื่องจิตสำนึกตามแนวทางของมาร์กซ์ จะเห็นได้ว่า จิตสำนึกจะพัฒนา ก็ต้องมีพื้นฐานในเรื่อง ด้านทักษะบุคคล ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของคนเรานั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงลักษณะที่ต่างกำหนดซึ่งกันและกัน ซึ่งเรียกว่าความสัมพันธ์กันในเชิงวิภาษวิธี (Dialectic Relationship) จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของมนุษย์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ติดตัวมาซึ่งจะสะท้อนออกมาจากกิจกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ แต่เมื่อมนุษย์ถูกปลูกฝังจากการจัดองค์กรทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ แล้วจะทำให้จิตสำนึกถูกขี้นำและปิดกั้นไม่ให้รู้ถึงความเป็นจริง และประสบการณ์ที่แท้จริงของตนกลายเป็น “จิตสำนึกที่ผิดพลาด” ขึ้นมาได้ และยังสรุปไว้อีกว่ามีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องวิธีวิทยาในการศึกษาจิตสำนึก กล่าวคือ เมื่อจิตสำนึกเป็นเรื่องทางความคิดเราจะใช้หรือศึกษาอะไรที่เป็น “ภาพแทน” (Representation) จิตสำนึก ประเด็นพิจารณาข้อนี้ทำให้ต้องย้อนกลับไปมองหาแนวคิดของ Lukace อีกครั้งที่และเขาได้แยกจิตสำนึกทางการเมืองออกเป็น ๒ ระดับ ซึ่งทั้งสองระดับนี้มีภาพแทนจิตสำนึกที่แตกต่างกันในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้เขียนจะมองจิตสำนึกทางการเมืองในระดับแรก คือมองว่าเป็น “ทัศนคติทางการเมือง” ทัศนคติในที่นี้ก็จะเทียบได้กับระดับที่หนึ่งคือ จิตสำนึกแบบจิตวิทยาหรือจิตสำนึกแบบทันทีทันใด ซึ่งเป็นจิตสำนึกที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติและเป็นไปตามธรรมชาติ จะมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะใกล้ เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งจิตสำนึกชนิดนี้มีทั้งปัจเจกชน และของมวลชน โดยส่วนรวมในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจะมองจิตสำนึกทางการเมืองผ่านทัศนคติทางการเมืองของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเกิดขึ้นของจิตสำนึก ดังจะได้อธิบายโดยลำดับดังต่อไปนี้

การสร้างจิตสำนึกแบบประชาธิปไตย

มีทฤษฎีการเมืองอย่างหนึ่งที่ได้กล่าวว่า ความมั่นคงของระบบการปกครองแบบหนึ่งแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับคนที่คนในสังคมนั้นมีจิตใจที่จะส่งเสริมต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามการปกครองแบบนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบประชาธิปไตยในสหรัฐฯ หรือเป็นระบบเผด็จการแบบคอมมิวนิสต์ในโซเวียตรัสเซีย ดังนั้นการปกครองแบบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนมากทั้งที่เป็นฝ่ายปกครองและฝ่ายผู้อยู่ใต้การปกครองจะมีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย ปัญหาที่มีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอยู่เสมอก็คือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองหรือการมีจิตใจแบบประชาธิปไตยมีลักษณะอะไรบ้างจากผลของการศึกษาวิจัยของนักรัฐศาสตร์ พอจะสรุปลักษณะของการมีจิตใจแบบประชาธิปไตยได้ดังนี้ (สุพร แสงแก้ว ๒๕๕๔)

ประการแรก คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องมีจิตใจสนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยคือมีความต้องการปกครองแบบนี้มากกว่าปกครองแบบอื่น รวมทั้งต้องเห็นด้วยกับหลักการปกครองแบบนี้ที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ประการที่สอง ทั้งผู้นำและประชาชนจะต้องยึดมั่นในความสำเร็จและศักดิ์ศรีของคุณจะต้องเชื่อมั่นในความเสมอภาคของคุณ รวมทั้งรู้จักเคารพเสรีภาพของผู้อื่นในการพูดในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก แม้ว่าสิ่งนั้นจะคัดค้านหรือขัดแย้งกับความคิดเห็นหรือรสนิยมของคุณก็ตาม

ประการที่สาม คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในกติกาของการปกครองแบบนั้นคือถ้าใช้วิธีตัดสินปัญหาด้วยเสียงข้างมาก โดยมีการขอร้องผู้ที่จะต้องมีการปฏิบัติตามจากทุกฝ่าย ส่วนขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิของฝ่ายที่เสียงข้างน้อย ทั้งนี้เพื่อประกันว่าการแก้ปัญหาเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และให้เป็นไปตามหลักที่ว่าแต่ละคนมีสิทธิมีเสียง เท่ากัน ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากก็จะถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือจะขจัดออกนอกสังคมไม่ได้ เช่น จะห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ของฝ่ายนั้นไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นกติกาของการปกครองแบบนี้ ยังรวมถึงการปฏิบัติต่อกันอย่างยุติธรรม การยึดถือระเบียบวิธีการตามกฎหมายและการเคารพสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรม

ประการที่สี่ คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองโดยติดตามข่าวสารของบ้านเมือง พุดคุยถึงปัญหาของบ้านเมืองกับผู้อื่นและพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในการกำหนดนโยบายของทางราชการ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

ประการที่ห้า คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง หน้าที่พลเมืองเหล่านั้น ได้แก่ การปฏิบัติเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีการปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นยังจะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนจะได้อะไร

ประการที่หก คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจในตัวผู้อื่นมีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันของทางราชการ

ประการที่เจ็ด คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและในทางสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานทางราชการ

ประการสุดท้าย จะต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการได้แก่สิ่งต่อไปนี้ คือการมองความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำการชอบใช้อำนาจเด็ดขาด การอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจการนิยมระบบเจ้าขุนมูลนายการที่ไม่ยอมรับความเสมอภาค การที่ไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ในการที่ใช้สิทธิเสรีภาพของเขา การยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิม รวมทั้งการมีความคิดอ่านที่ตรงข้าม จิตใจแบบประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้ว

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การปกครองแบบนี้ดำรงอยู่ได้ก็คือการที่บุคคลในสังคมมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยซึ่งได้แก่ การยึดมั่นในหลักและกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย การเคารพในศักดิ์ศรี ความเสมอภาค และเสรีภาพของบุคคล ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองสำนึกในหน้าที่พลเมืองการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ความไว้วางใจในผู้อื่นและการไม่มีจิตในเป็นแบบเผด็จการแม้ว่าประชาธิปไตยจะมีใช้ระบบการปกครองที่ดีที่สุดจะช่วยแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของสังคมให้หมดสิ้นไปได้อย่างรวดเร็วทันใจก็นับว่าเป็นระบบการปกครองที่มีกลไกทางการเมืองที่จะประกันได้ว่าการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจะเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสม ยิ่งกว่านั้นยังเป็นระบบที่ให้ความคาดหวังต่อประชาชนในการปกครองตนเองในการแสวงหาความเจริญและในการแสวงหาความสุขในการดำรงชีวิต (อนันต์ เกตุวงศ์, ๒๕๕๕)

เราจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีรัฐธรรมนูญการเลือกตั้ง หรือการมีสมาชิกสภานิติบัญญัติเท่านั้น เพราะย่อมไม่เป็นการยากที่จะกำหนดหลักการวิธีการและความมุ่งหมายในการปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างที่เป็นทางการ เช่น ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายและระเบียบปฏิบัติอื่น ๆ ส่วนที่จะมีผลในทางปฏิบัติหรือไม่อยู่ที่ขึ้นอยู่กับคนผู้ปฏิบัติว่ามีจิตใจที่สนับสนุนมีหลักการ มีวิธีการและมีความมุ่งหมายดังกล่าวอย่างแท้จริงมากน้อยเพียงใด ข้อสำคัญคือเขาต้องมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยด้วย และปัญหานี้จึงเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันสร้างจิตใจแบบประชาธิปไตยให้มีการเกิดขึ้นกับตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้ทำของสังคมก่อนอื่นเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ผู้ทำของสังคมก่อนอื่นใด

จิตสำนึกประชาธิปไตยมีลักษณะจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยหรือการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย พอจะแยกออกได้ดังนี้

๑) จิตสำนึกและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีคำกล่าวว่ารระบบประชาธิปไตยไม่ใช่ระบบการเมืองที่ดีแต่เป็นระบบที่ทำงานได้ผลหรือเป็นระบบที่เลวน้อยที่สุดโดยกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ระบบประชาธิปไตยมีทั้งจุดดีจุดเสียไม่ใช่เป็นระบบที่สมบูรณ์แบบเพราะบางครั้งเสียส่วนใหญ่อาจจะมีดี แต่ถ้าเมื่อเทียบกับระบบอื่น ๆ แล้วคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นระบบทางการเมืองการปกครองที่เลวน้อยที่สุดและความศรัทธาต่อระบบจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะความศรัทธาจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่า ทั้งนี้ก็ต่อเนื่องจากเป็นระบบที่ทำงานได้ผลและก่อความเสียหายน้อยที่สุด เพราะเป็นระบบที่มีการประชุมต่อรองหาข้อยุติและเคารพในหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้ จิตสำนึกและศรัทธาใน ระบบ ประชาธิปไตย โดยเฉพาะใน หมู่ผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญ อย่างยิ่ง (ลิขิต ธีรเวคิน ๒๕๕๓)

๒) จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ จิตสำนึกในเรื่องเสรีภาพ เป็นหัวใจสำคัญของลักษณะจิตใจของประชาธิปไตย ทั้งนี้เป็นเพราะสิทธิเสรีภาพคือฐานสำคัญของระบบเสรีประชาธิปไตย เป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ของมนุษยชาติที่เป็นเสรีชนใครจะมาบังคับตัดทอนลงมิได้

๓) จิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ผู้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองอันชอบธรรม

๔) จิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย (Majority rule and minority right) หลักการตัดสินข้อขัดแย้งและหาข้อยุติในระบอบประชาธิปไตย การลงคะแนนเสียง และใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์การตัดสิน

๕) จิตสำนึกในความเสมอภาค ประชาธิปไตยหมายถึงอำนาจของประชาชน โดยประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนหมายถึงประชาชนทุกคนไม่ใช่ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๖) จิตสำนึกในความยุติธรรม ความถูกต้องชอบธรรม การเคารพกติกา ความมีใจนักเลง (ไม่ใช่ใจนักเลงหัวไม้ หรืออันธพาล) จิตใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการของระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม

๗) จิตสำนึกในการคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ จิตใจที่เป็นประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ของสังคมและประเทศชาติ ไม่มุ่งมันเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ

๘) จิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบและมีวินัยประชาธิปไตยไม่ใช่มีแต่การอ้างสิทธิเสรีภาพ แต่ต้องมีการสร้างจิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบ การเคารพกฎระเบียบและมีวินัย

๙) จิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประชาธิปไตยทำให้เราได้ใช้สิทธิเสรีภาพได้ ก็แปลว่าผู้อื่นควรมีสิทธิเสรีภาพได้ด้วยเช่นกัน เราไม่มีสิทธิห้ามไม่ให้ผู้อื่นใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็น หรือมีพฤติกรรมอันใด ถึงแม้เราจะไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม

๑๐) จิตสำนึกในหลักนิติธรรม (rule of law) หลักนิติธรรมคือหลักการอันถูกต้องทางกฎหมายทั้งในแง่หลักการ กระบวนการตรากฎหมาย และการบังคับกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งหลักนิติธรรมคือ การใช้หลักกฎหมายเป็นฐานในการปกครองไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจของคนที่อยู่ในอำนาจ โดยใช้อำนาจของผู้นำเป็นหลักโดยที่เรียกว่า การปกครองโดยคน เป็นหลักนิติธรรม

จิตสำนึกทั้ง ๑๐ ข้อ คือลักษณะจิตใจที่ประชาธิปไตยเป็นรากฐานของการพัฒนาวิญญานประชาธิปไตยและพัฒนาระบบประชาธิปไตยหรือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การปลูกจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง

ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองในประเทศส่วนใหญ่เกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีพอ ระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นไม่ใช่เพียงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการปลูกจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วย แต่จุดอ่อนในระบอบประชาธิปไตยก็ขึ้นอยู่กับระดับความคิดและ

ระดับการศึกษาที่ยังไม่ได้ให้การศึกษาแก่ประชาชนทำให้ไม่มีความเข้าใจระบอบการเมืองอย่างแท้จริงว่า ระบอบการเมืองที่ดีที่ถูกต้องและชอบธรรมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร การที่พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ประสบชัยชนะในการเลือกตั้งแล้วเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลโดยการอ้างการมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลจึงทำให้ระบอบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยถึงทางตันที่ไม่มีทางออกและได้นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมจนเกิด ความแตกแยกอย่างรุนแรงระหว่างประชาชนฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายที่ออกมาคัดค้านต่อต้าน รัฐบาล (วรินทร์ นามพิกุล ๒๕๕๓)

นักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นทั้งในอดีตและปัจจุบันบางกลุ่ม ก็ยังได้ พยายามใช้อำนาจทางการเมืองเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกในทางที่มีชอบ โดยอาศัยช่องว่างของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่มีช่องโหว่เพราะรัฐธรรมนูญบางฉบับได้ให้อำนาจแก่ ผู้บริหารพรรคการเมืองมากเกินไปทำให้ผู้นำพรรคการเมืองนั้นมีอำนาจบังคับ ส.ส. ของพรรคได้ อย่างเด็ดขาดจนทำให้กลายเป็นเผด็จการในระบอบประชาธิปไตยการแก้ไขไม่ให้นำและนายทุนพรรค การเมืองมีอำนาจมากเกินไปก็จะต้องกระจายอำนาจทางการเมืองออกไปสู่ประชาชนในทุก ๆ กลุ่ม ของสังคมและควรยกเลิกเงื่อนไขจำนวนสมาชิกพรรคและจำนวนสาขาพรรค ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในทางด้านการศึกษาในเรื่องของระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง โดยต้องปลูกฝังกระบวนการรับรู้ของประชาชนตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน เช่นเดียวกับนานาชาติอารยะประเทศ (ปัญญา อุดชาชน, ๒๕๕๖)

ประการสำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตยก็คือ ความโปร่งใสในการบริหารไม่ว่าจะเป็น การเมืองในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติ ในการใช้จ่ายงบประมาณตามกำหนดนโยบายของ นักการเมืองทุกครั้งจะต้องให้ประชาชนผู้ที่เสียภาษีได้รับทราบและมีการชี้แจงที่มาของนโยบายการในใช้ เงินโดยงบประมาณที่นำไปใช้นั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสาวอัจฉรา อุทรศิริกุล ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน มัธยมศึกษาด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้านพลเมือง ที่มีส่วนร่วม และด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะ ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นลำดับหนึ่ง ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมเป็นลำดับสอง และ ด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมเป็นลำดับสาม สามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

๑. นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันทไมยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

๒. นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกคุณลักษณะ โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันทใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียน

นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย พบว่า การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรมเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดันให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ และด้วยการเข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพ การเข้าใจถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของตนเอง ประชาชนสามารถเข้าถึงการตรวจสอบและเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจในการปกครองปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการเรื่องใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับประเทศไทยนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยปรากฏเจตนารมณ์ในเรื่องนี้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญฯ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ โดยได้มีการบัญญัติถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง สิทธิการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาให้กำเนิดขึ้นควบคู่กับสังคมไทย โดยการพัฒนาความเป็นพลเมืองเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกๆระดับ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและต้องดำเนินการให้ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประชาชนต้องเข้าถึงกระบวนการใช้สิทธิต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว ซึ่งท้ายที่สุดแล้วการเมืองในภาคประชาชนที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมและรักษาระบอบประชาธิปไตยในประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

ดาวานภา เกตุทอง ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การมีส่วนร่วมในการเมืองยังเป็นเครื่องมือชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นแล้วประชาชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ พร้อมทั้งรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกระบวนการตามช่องทางที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นรูปธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงถือเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

สรุปผลจากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แบ่งเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความรู้

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

วรินทร์ นามพิกุล ๒๕๕๓ พบว่าปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีพอ ระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นไม่ใช่เพียงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการปลูกจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วย แต่จุดอ่อนในระบอบประชาธิปไตยก็ขึ้นอยู่กับระดับความคิดและระดับการศึกษาที่ยังไม่ได้ให้การศึกษาแก่ประชาชนทำให้ไม่มีความเข้าใจระบอบการเมืองอย่างแท้จริง

ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๒: ๓๗ - ๕๕ และ ๘๕ - ๙๓ การที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สถาบันพระปกเกล้า (๒๕๔๙), การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิผลต้องมีเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ ซึ่งเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีความสามารถ กล่าวคือ ประชาชนต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

ความเป็นพลเมือง

วิทยากร เชียงกุล ได้กล่าวว่า ระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ระบบการเลือกตั้ง หากต้องประกอบไปด้วยสภาวะความเป็นประชาธิปไตย อย่างน้อย ๖ ประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ สื่อมวลชนและองค์กรประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เป็นอิสระ มีศักดิ์ศรีและเข้มแข็ง ประชาชนมีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง และมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การสมาคม การชุมนุม การทำประชาพิจารณ์ และการลงประชามติ

ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๒: ๓๗ - ๕๕ และ ๘๕ - ๙๓ การที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน

๒. ทักษะ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จุมพล หนีมพานิช กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย จนเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนี้มีหลักการสำคัญคือการตัดสินใจ อย่างไต่ตรง รอบคอบ สมาชิกทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟัง และแลกเปลี่ยนความเห็นกับสมาชิกคนอื่นได้อย่างทั่วถึงก่อนจะมีการตัดสินใจร่วมกัน

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่

-การส่งเสริมสันติวิธี

นิติบัญญัติ (๒๕๕๔: ๑๗๕-๑๗๘) การใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาไม่ใช่แนวทางของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องใช้เหตุผลเคารพซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันสิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักความสันติสุขเป็นแนวทางสำคัญในการขจัดความขัดแย้งทั้งความรุนแรง และเรื่องทั่วไปได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมสันติสุขสามารถกระทำได้ด้วยการยึดหลักเหตุผล การเปิดใจให้กว้างยอมรับความแตกต่างที่มีในสังคม สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่สันติวิธีอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

-รักความยุติธรรม

อริสโตเติล ปราชญ์ชาวกรีกผู้ได้รับสมัญญานามว่าเป็นบิดาแห่งรัฐศาสตร์ได้อธิบายถึงความยุติธรรมว่า "สิ่งที่ประเสริฐในบรรยากาศการเมืองคือความยุติธรรมและความยุติธรรมประกอบขึ้นในสิ่งที่มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม"

-การสร้างมิตรภาพ

อริสโตเติล ความสำคัญของมิตรภาพ ไม่เพียงแต่ให้ชีวิตมีความสุข ความดีในระดับบุคคลเท่านั้น แต่มิตรภาพยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคม ในรัฐที่มนุษย์อาศัยอยู่ ช่วยทำให้เกิดความเที่ยงธรรมและมีเกียรติ ทั้งนี้เพราะมิตรภาพทำให้เกิดการเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกถึงสภาวะทางศีลธรรมที่บุคคลมีต่อกันคือ ความรัก ความชื่นชมในความดีและความปรารถนาดีที่ต่างฝ่ายต่างมีให้กัน เป็นมิตรภาพที่อยู่บนความเสมอภาค ดังคำพังเพยของสังคมกรีก ที่กล่าวว่า "มิตรภาพคือความเสมอภาค"

-การไม่ลำเอียง

พระครูสังฆรักษ์จ๊กกฤษณ์ ฐิริปัญญา และคณะ (๒๕๖๒) ความลำเอียงที่สำคัญมี ๔ ประการคือ ความลำเอียงเพราะรักใคร่ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน ความลำเอียงเพราะง้อเขา ความลำเอียงเพราะกลัวหรือเกรงใจกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาหากเพราะถ้าเห็นว่าการปฏิบัติแบบนี้ทำให้ได้ดี คนจะปฏิบัติตามและจะนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคมได้ ดังนั้นการแสดง ความไม่ลำเอียง จึงมีความสำคัญ การไม่ลำเอียง หมายถึง การกระทำด้วยความเป็นกลาง ปราศจากอคติทั้งปวง กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติปัญญา คือ พิจารณาเหตุผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุ รู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไรจึงเหมาะสมกับเหตุผลนั้น รู้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ผู้ใดที่กระทำผิดก็ไม่ปกป้อง บุคคลที่กระทำได้ ย่อมได้รับการยอมรับยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและยังจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นถือ ปฏิบัติต่อไป

-การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, ๒๕๕๕: ๓๐ ประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะเป็นเจ้าของประเทศ ที่มีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิต มีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน โดยจะต้องคำนึงถึงส่วนรวม และการใช้อิสรภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อตนเองผู้อื่น และสังคม

๓. การสร้างจิตสำนึก

การแสดงออกทางการเมือง

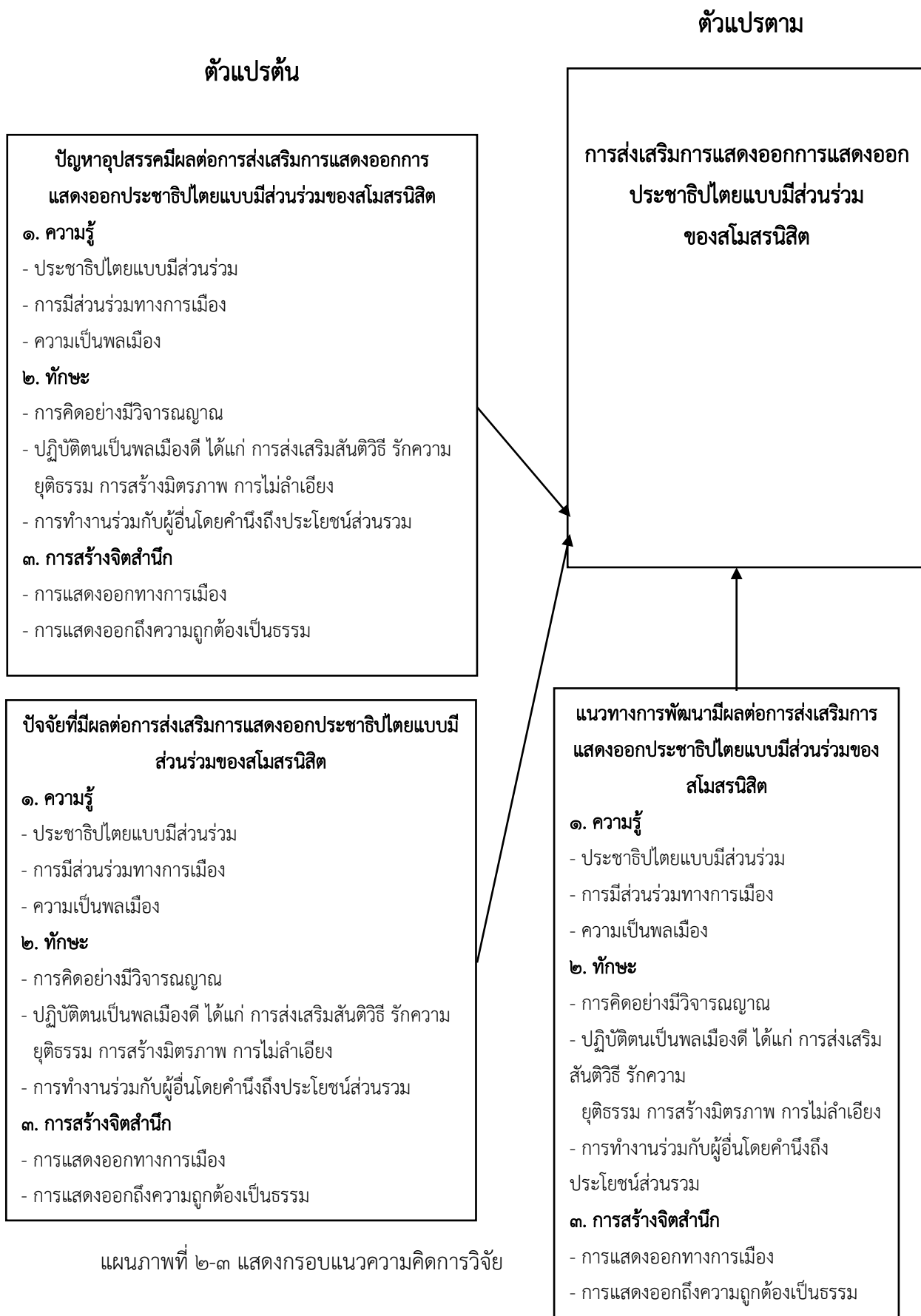
วรินทร์ นามพิกุล ๒๕๕๓ ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองในประเทศ ส่วนใหญ่เกิดจากการปลุกจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วย

การแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม

วรินทร์ นามพิกุล ๒๕๕๓ พบว่าปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางการเมืองในประเทศ ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่ดีพอ ระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นไม่ใช่เพียงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการปลุกจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วย แต่จุดอ่อนในระบอบประชาธิปไตยก็ขึ้นอยู่กับระดับความคิดและระดับการศึกษาที่ยังไม่ได้ให้การศึกษาแก่ประชาชนทำให้ไม่มีความเข้าใจระบอบการเมืองอย่างแท้จริงว่าระบอบการเมืองที่ดีที่ถูกต้องและชอบธรรมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

จากการสรุปผลการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด การวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวความคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๓ แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสตรีนิสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสตรีนิสิต เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสตรีนิสิต และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสตรีนิสิต การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีวิจัย โดยสรุปดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบการวิจัย
๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การรวบรวมข้อมูล
๖. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
๗. การวิเคราะห์ข้อมูล
๘. งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

รูปแบบการวิจัย

๑. การสัมภาษณ์ (In-Depth Interview)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคน เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

๒. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

เป็นกระบวนการทดลองเชิงปฏิบัติการโดยนำปัญหาอุปสรรค ปัจจัยที่พบว่าส่งผลกระทบต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งข้อเสนอในการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มาจัดกิจกรรมสุนทรียเสวนา เป็นการเปิดพื้นที่ให้นิสิตแสดงความคิดเห็นและแสดงออกทางการเมือง ภายใต้หัวข้อ

แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ให้นิสิตได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในสถานการณ์จำลองการเปิดพื้นที่เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ผู้วิจัยจัดขึ้น จากนั้นให้นิสิตได้ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการทำ Content รมรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเปิดโอกาสให้นิสิตที่เข้ารับการสัมภาษณ์และเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมให้ความรู้สมัครทำคลิป TikTok ประกวดการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อย่างสร้างสรรค์ เพื่อจัด Model ต้นแบบการรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาให้มหาวิทยาลัยและผู้สนใจนำไปขยายผลพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมต่อไป

ประชากร ที่ศึกษาในงานวิจัยแบบจำลองครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตที่เข้ารับการสัมภาษณ์ หรือเข้ารับการอบรมให้ความรู้ เข้าร่วมกิจกรรมสุนทรียเสวนา : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน รวมทั้งหมด ๘๗ คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ที่ศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ ครั้งนี้ ได้แก่ สโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

๓. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายก หรือรองนายก หรือกรรมการ สโมสรนิสิตคณะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตัวแทนคณะละ ๑ คน จำนวน ๑๖ คณะ รวมทั้งหมด ๑๖ คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกประธาน หรือรองประธาน หรือกรรมการสโมสรนิสิตคณะ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากหน้าที่ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทและความเกี่ยวข้องและทราบถึงบริบทของกลุ่มโดยตรง ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แก่งานวิจัยชิ้นนี้ได้เป็นอย่างดี ในส่วนของการเลือกคณะ เลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก แบ่งออกเป็น ด้าน Pure Science ได้แก่ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิค การสัตวแพทย์ ด้าน Apply Science ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตร คณะประมง คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวนศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร และ ด้าน Social Science ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๓-๑ แสดงกลุ่มตัวอย่าง

คณะ	กลุ่มตัวอย่าง
Pure Science (๓ คณะ)	
๑. คณะสัตวแพทยศาสตร์	๑
๒. คณะแพทยศาสตร์	๑
๓. คณะเทคนิคการสัตวแพทย์	๑
Apply Science (๗ คณะ)	
๑. คณะวิทยาศาสตร์	๑
๒. คณะเกษตร	๑
๓. คณะประมง	๑
๔. คณะวิศวกรรมศาสตร์	๑
๕. คณะวนศาสตร์	๑
๖. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	๑
๗. คณะอุตสาหกรรมเกษตร	๑
Social Science (๖ คณะ)	
๑. คณะบริหารธุรกิจ	๑
๒. คณะสังคมศาสตร์	๑
๓. คณะมนุษยศาสตร์	๑
๔. คณะศึกษาศาสตร์	๑
๕. คณะเศรษฐศาสตร์	๑
๖. คณะสิ่งแวดล้อม	๑
รวม	๑๖

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์
๓. กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์
๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นและรูปแบบคำถามที่กำหนด

๕. แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity)

๖. นำผลจากข้อ ๕ มาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง

๗. พิจารณาปรับข้อคำถามมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๘. พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคน และการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น (Unobtrusive Research) โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) จากผู้ให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย นายก รองนายก กรรมการสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสัมภาษณ์โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด คำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized Questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลจาก Internet ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ

การรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

๑. เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปแจกสโมสรนิสิตยกลุ่มต่างๆ แล้วให้กลุ่มตัวอย่าง ทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

๒. เมื่อได้แบบสัมภาษณ์กลับคืนมาแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสัมภาษณ์และทำการศึกษาและนำข้อมูลคำตอบที่สมบูรณ์ในแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้วิธีดำเนินการศึกษา ๒ วิธี คือ

๑. วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปจากหนังสือ เอกสารวิชาการต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร บทความ และสืบค้นข้อมูลจาก Internet เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. วิธีวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่แน่นอน (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดและใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

๑. ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

๒. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

๓. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันแสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลข แต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มี “รายละเอียด” และ “ลึก” และมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (In-Depth Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายก รองนายก หรือกรรมการ สโมสรนิสิตคณะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตัวแทนคณะละ ๑ คน จำนวน ๑๖ คณะ รวมทั้งหมด ๑๖ คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกประธาน หรือรองประธาน และหรือกรรมการ เนื่องจากประธาน รองประธาน และหรือกรรมการจะเป็นผู้ที่ทราบถึงภาพรวมของคณะ ในส่วนของคณะเลือกตัวอย่างตามความสะดวก ซึ่งแบ่งออกเป็น ด้าน Pure Science ได้แก่ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ ด้าน Apply Science ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตร คณะประมง คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวนศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร และด้าน Social Science ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ส่วนที่ ๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ ๑ ปัญหาอุปสรรคมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ตารางที่ ๔-๑ แสดงปัญหาอุปสรรคมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
๑. ด้านการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการให้ความรู้ความเป็นพลเมือง	ให้ความเห็นว่า การให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ระบบสารสนเทศภายในของมหาวิทยาลัยไม่ตอบสนองต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยของนิสิตทำให้การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงเท่าไรนัก เพราะบางครั้งนิสิตนักศึกษาไม่สนใจถ้าไม่เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนจะไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และนิสิตนักศึกษาไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกคน นอกจากนี้ การรณรงค์เรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษายังมีไม่มาก	ให้ ค ว า ม เ ห็ น ว่า ด้านการให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผ่านมามีกิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย ควรให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมหรือการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษารับรอง การบริหาร นักศึกษา โดยมีการสำรวจความต้องการในการจัดโครงการจัดประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานโครงการทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และป้ายนิเทศให้ทราบล่วงหน้า รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจ	ให้ความเห็นว่า การให้ความรู้ความเป็นพลเมือง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมืองน้อย รวมถึงส่งเสริมการให้ความรู้และการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองความเป็นพลเมืองที่ดีให้เกิดขึ้นภายในคณะยังไม่ทั่วถึง ยกตัวเช่น การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมืองที่ดี ให้กับนิสิตนักศึกษาและนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในคณะ พร้อมติดตามผลและขยาย

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ส่งผลให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจด้านประชาธิปไตย ด้านสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคไม่มากนัก การขาดจิตสำนึกในการร่วมมือการทำงานต่าง ๆ เพราะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน การขาดโอกาสในการแสดงออกด้านประชาธิปไตย การขาดจิตสำนึกประชาธิปไตย นิสิตนักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจสิ่งตัวเองรับผิดชอบอยู่เมื่อได้รับงานที่มอบหมาย มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ส่งเสริมการสร้างวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษาค่อนข้างน้อย แต่ยังมีนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มที่ไม่สนใจเรื่องของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเลย ไม่ให้ความสำคัญร่วมมือถ้าไม่ใช่เรื่องของตัวเอง เสนอแนะให้มีวิธีโน้มน้าวและสร้าง</p>	<p>เกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมืองโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงน้อย นอกจากนี้ คณะมีการเลือกตั้งประธานสโมสร นิสิต นายกองค์การสโมสรนักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีการเลือกประธานของแต่ละชั้นปีในการร่วมดำเนินงานกับนิสิต นักศึกษากับสโมสรนักศึกษา ส่วนใหญ่ประชาสัมพันธ์น้อย ส่งผลให้นิสิตทั่วไปไม่ค่อยให้ความสนใจ และนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มมองไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้ การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนี้</p>	<p>ไปสู่นักศึกษาอย่างชัดเจน เป็นต้น</p>

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>จิตสำนึกให้คนกลุ่มนี้ให้เปิดใจและเข้าใจหลักของประชาธิปไตย</p> <p>ที่ผ่านมาสถาบันมีการให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความรู้สอดแทรกกับกิจกรรมต่างๆ ตามคณะเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในระดับหนึ่ง การนำเสนอของคณะก็นำเสนอในด้านที่อยากให้นักศึกษารู้ ทำให้ต้องหาข้อมูลจากหลายๆ แหล่งแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผลจึงจะข้อมูลหลากหลายมากขึ้น การให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมผู้สอนยึดตามหนังสือและอาจไม่ได้มีการปรับตามเหตุการณ์ปัจจุบัน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เหตุการณ์ต่าง ๆ น้อยเลยทำให้ขาดความเข้าใจประชาธิปไตยโดยแท้จริง</p>		

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
<p>๒. ทักษะการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณ ทักษะ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติ วิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การ ไม่ลำเอียง และทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวม</p>	<p>ให้ความเห็นว่า การสร้างมิตรภาพเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนิสิตนักศึกษาเพราะมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดีซึ่งโดยส่วนใหญ่มีโครงการส่งเสริมด้านนี้ไม่มากนัก ในการฝึกทักษะให้นิสิตมีความรักความยุติธรรม สร้างมิตรภาพและการส่งเสริมสันติวิธี ควรเปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการสัมมนาระดมความคิดเห็น มีการจัดกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการเปิดรับสมัครในการเข้าร่วมกับชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยการให้สิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันจะทำให้ปลูกฝังการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้ ควรมีรัฐสภาจำลองเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ระบบการดำเนินงานของรัฐสภา และการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารนักศึกษาทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและผู้นำนักศึกษา ส่งเสริมให้นิสิตกล้าคิดกล้าแสดงออก โดยการสอดแทรกเนื้อหาหรือกิจกรรมส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยมองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน</p>	<p>ให้ความเห็นว่า การส่งเสริม ทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณมีไม่มากนัก อยากรให้มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะนิสิตโดยการอบรม สัมมนา หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ฝึก ยอม รับผิดชอบ และพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล ประกอบเพียงพอ จัดเวทีให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็น หรือฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ภายในมหาวิทยาลัย</p> <p>ปัจจุบันมีเวทีในการจัดกิจกรรมแสดงออกไม่มากทำให้ไม่มีเวทีในการแสดงออกของนิสิตนักศึกษาในเรื่องการปลูกฝังทักษะการรักความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ดียังมีนิสิตนักศึกษา</p>	

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
			<p>บางกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ และมีบางกลุ่มที่ไม่สนใจกิจกรรมเลย ควรมีการส่งเสริมกระตุ้นปลูกฝังจิตสำนึกให้นิสิตมีใจรักความยุติธรรม ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง กระทำการทั้งปวงโดยปราศจากอคติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุผลอันเกิดขึ้นโดยสมควร แก่เหตุ และตระหนักรู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไร จึงจะพอเหมาะ พอควร แก่เหตุนั้น ๆ หากมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมบ่อยๆ จนนิสิตนักศึกษาซึมซับน่าจะเป็นสิ่งที่ดี</p>
<p>๓ . ด้าน การ สร้าง จิตสำนึก การแสดงออก ทาง การ เมือง และ ด้าน การ สร้าง จิตสำนึก การแสดงออก ถึง ความ ถูกต้อง เป็น ธรรม</p>	<p>ให้ความเห็นว่า ควรมีการเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถให้มีการตรวจสอบการทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรมได้ นอกจากนี้ให้มีการยอมรับการตัดสินใจของทุกกลุ่มทุกชมรม ปลูกฝังในเรื่องการแสดงออกทาง การเมือง และความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว จะเห็นได้ว่าการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวม (Public Interest) มากกว่าประโยชน์ส่วนตน การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการสร้างจิตสำนึกการ</p>		

ปัญหาอุปสรรค	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>แสดงออกทางการเมืองยังมีน้อยทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกคณะ</p> <p>นอกจากนี้ นิสิตส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะ การสร้างจิตสำนึก การแสดงออกทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เป็นคุณธรรมที่จำเป็นต้องมีในการอยู่ร่วมกันในสังคมและจะทำให้สังคม มีความสงบสุขเป็นพื้นฐานความมั่นคงในชีวิต ความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่ จะมีลักษณะพฤติกรรม อาทิ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับ มอบหมาย และทำอย่างเต็มที่ให้ดีที่สุด มีความตรงต่อเวลา การไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ไปในทางที่หาผลประโยชน์ส่วนตน การรักษาและปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น ควรมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศ ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการติดต่อประสานงาน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ในการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัวในกิจกรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย ในทุกระดับชั้นปี</p>		

ส่วนที่ ๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ตารางที่ ๔-๒ แสดงปัจจัยด้านความรู้ที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
๑.๑ การให้ความรู้ ประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วม		<p>ให้ความเห็นว่า ก่อนที่เราจะไป แสดงความเห็นเราต้องรู้ก่อนว่าเรามีสิทธิที่จะทำ อะไรได้บ้าง ไม่งั้นเราจะไปก้าวก่ายสิทธิของคนอื่น โดยเราต้องมีขอบเขตและความรู้ในระดับหนึ่ง ถ้า มองย้อนกลับไปในสมัยก่อน การสอดแทรก ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยังไม่ มากพอที่จะทำให้ นิสิตนักศึกษาเข้าใจอย่างแท้จริง ว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร รวมถึงการประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงข้อมูลยังไม่</p>	

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
		<p>ทั่วถึง บางครั้งเราไม่สามารถตัดสินได้เลยว่าอันนี้ถูกหรือผิด บางทีสื่อที่เราได้รับมาเรายังต้องไปกรองอีกทีว่าตรงนั้นมันจริงหรือปลอม การที่เราเป็นเสียงส่วนมากเราก็ต้องรับฟังเสียงส่วนน้อยด้วย เพราะฉะนั้นการให้ความรู้ให้นิสิตนักศึกษาเกิดความเข้าใจจึงเป็นผลดี การให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอาจแบ่งกลุ่มกิจกรรมให้ความรู้นิสิตนักศึกษาออกเป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มที่ไม่ให้ความสนใจเลย กลุ่มที่ให้ความสนใจระดับกลาง และกลุ่มที่ให้ความสนใจระดับมาก แล้วให้นิสิตทั้งสามกลุ่มคละรวมอยู่ในทุกกลุ่มในกิจกรรม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมสอดแทรกความรู้เพื่อปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม</p>	
	<p>การสร้างความรู้บนพื้นฐานการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ ควรมีการจำลองการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการได้รับประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งที่คณะควรให้การส่งเสริม เพราะนิสิตนักศึกษาบางคนไม่ได้มีความเข้าใจหลักประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง</p>		
	<p>นอกจากความรู้เกี่ยวกับสิทธิ นิสิตนักศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ ควบคู่กันไปด้วย ในส่วนความรู้เกี่ยวกับเสรีภาพ ต้องสร้างความรู้ถึงข้อจำกัดการใช้เสรีภาพ และความรู้เกี่ยวกับความเสมอภาคและ</p>		

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ความเท่าเทียม ซึ่งถือเป็นอำนาจอันชอบธรรมและเป็นพื้นฐานต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ ตาม หลักกฎหมายมหาชนที่ให้ การคุ้มครอง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสรีภาพ ในการเลือกตัดสินใจในการเลือกกระทำหรือไม่เลือกกระทำตามสิ่งที่ต้องการของตนเอง โดยส่วนใหญ่ในมุมมอง นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยเห็นความสำคัญด้านนี้ เพราะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแรกเลย เราควรรับฟังความคิดเห็นกัน การที่เราอยากได้ความเป็นประชาธิปไตย แต่เราไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่าย มันก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย การที่รับฟังกันหรือว่าเปิดใจในการฟังความคิดเห็นของคนอื่น มันเป็นจุดเริ่มต้น</p>		

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ของประชาธิปไตย จึงควรส่งเสริมในเรื่องนี้</p>		
<p>๑.๒ ด้านการให้ความรู้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง</p>	<p>ควรวางนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการให้ความรู้ประชาธิปไตย เข้าไปด้วย กิจกรรมดังกล่าวจะส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตยในมิติต่างๆ ทั้งด้านเสรีภาพ ความเสมอภาค เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ การเข้าใจในระบบตัวแทน เคารพกฎกติกาของสังคม มีความอดทนอดกลั้นต่อการถูกวิจารณ์ รู้จักการประนีประนอม โดยนิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้จากสื่อที่ร่วมกันผลิตขึ้นตามรูปแบบการรณรงค์เชิงยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม เป็นสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตย สนับสนุนให้นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานของตัวแทนในระดับต่างๆ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความรู้วิธีเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมประชาธิปไตย รวมถึงเปิดโอกาสให้นิสิตได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเอง ให้นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะส่งผลให้นิสิตเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น การให้ความรู้ประชาธิปไตยย่อมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม</p> <p>การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสังคมที่ประชาชนมี</p>		

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมการเมืองโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย นักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา คณะ องค์การบริหารนักศึกษาโดยมีการสำรวจความต้องการในการจัดโครงการจัดประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานโครงการทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และป้ายนิเทศให้ทราบล่วงหน้า รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน</p>		
	<p>ให้ความเห็นว่า ที่ผ่านมามีการเลือกตั้งประธานสโมสรนิสิต นายกองค้การสโมสรนักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีการเลือกประธานของแต่ละชั้นปีในการร่วมดำเนินงานกับนิสิตนักศึกษา กับสโมสรนักศึกษาทั้งนี้อธิบายได้ว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง หรือมุ่งเน้นประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินการร่วมกับกิจการนักศึกษาซึ่งเป็นการฝึกรูปแบบการจำลองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมเล็ก ๆ ก่อนที่จะจบการศึกษาไปเป็นพลเมืองของประเทศชาติต่อไป รวมถึงคณะให้ความรู้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในสัมมนา ระดมความคิดเห็น มีการจัดกิจกรรม ชมรมต่าง ๆ เช่น โครงการจัดค่ายอาสาพัฒนาโดยให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการเปิดรับสมัครในการเข้าร่วมกับชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยการให้สิทธิเสรีภาพให้กับนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถ</p>		

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ถือได้ว่าเป็น กระบวนการขับเคลื่อนให้การทำกิจกรรมนั้น ประสบความสำเร็จโดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม ทุกขั้นตอน การร่วมคิดและตัดสินใจ การดำเนินงาน ทำกิจกรรม การดำเนินงาน ทำกิจกรรม การประเมินผล เป็นต้น</p>		
<p>๑.๓ การให้ความรู้ ความเป็นพลเมือง</p>	<p>เห็นด้วยกับองค์ประกอบความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนิยาม คือ การจัดการศึกษาต้องมีความชัดเจน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคม ภายใต้หลักการ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันและระบบโครงสร้างสังคม สถาบันการศึกษามีบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัย เป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้เกิดการเสริมสร้างความความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่</p> <p>๑) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมืองอย่างลึกซึ้ง ๒) ให้ความสำคัญในการนำเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองความเป็นพลเมืองมาปลูกฝังให้เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เช่น การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมือง มาให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในองค์กรและนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในองค์กร พร้อมติดตามผลอย่างชัดเจน และขยายไปสู่นักศึกษา เป็นต้น</p> <p>รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ผ่านมา ได้แก่ ๑.ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง/ รู้จักหน้าที่ตนเอง ๒. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/จิตอาสา ๓. ด้านการเคารพกฎหมาย/กติกา ในสังคม ๔. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล หากสังคมใดมีสมาชิกที่มีความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยย่อมจะส่งผลทำให้สังคมนั้นมีความมั่นคงผู้คนในสังคมสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย</p>		

๑. ปัจจัยด้านความรู้	Social Science	Pure Science	Apply Science
	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ของตนตาม บทบาทและสถานภาพทางสังคม รู้จักการคำนึงถึงการใช้สิทธิ เสรีภาพ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย นำไปสู่สังคมที่มีความเป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้น สถาบันหรือคณะควรมีนโยบายสอดแทรกให้ความรู้ความเป็นพลเมืองที่ดีเข้า กับกิจกรรมหรือโครงการที่คณะจัดขึ้นเพื่อปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจ หลักการเป็นพลเมืองที่ดี		

ตารางที่ ๔-๓ แสดงปัจจัยด้านทักษะที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย
 แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
๒.๑ ด้านทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ			แต่ละคนอาจ ได้รับข้อมูลข่าวสารมา ในรูปแบบแตกต่างกัน อยากให้รับทราบไว้ว่า หลักของประชาธิปไตย มีทั้งสิทธิเสรีภาพ หรือ ว่าหน้าที่ความเสมอ ภาค หลักนิติธรรม หรือ ทางด้านกฎหมาย การ เป็นพลเมืองที่ดี การใช้ เหตุผล สุดท้ายคือการมี ส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนนี้ คือเป็นหลักของ ประชาธิปไตยอย่าง แท้จริง ซึ่งบางคน อาจจะรู้สึกที่เราแค่ บางข้อ เราคิดว่าเรามี สิทธิเสรีภาพ แต่เราไม่รู้

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
			<p>ว่าการใช้เหตุผลคืออะไร การอยู่ในหลักนิติธรรม เป็นยังไง ทำให้มันเลย จากกรอบของการมี สิทธิ หรือ เสรีภาพ ยกตัวอย่างเช่น การไม่ ยอมในเสียงข้างมาก หรือว่าคนในเสียงข้าง มากไปตู่ถูกคนในเสียง ข้างน้อย เกิดความ ขัดแย้งของคนในสังคม ในเรื่องของความรู้ความ เข้าใจ การแก้ปัญหาที่ดี ที่สุดคือการหาข้อมูล เพิ่ม เต็ม แล้ว ใช้ วิจัย ญาณ ในการ วิเคราะห์ คิด และ ใช้ เหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่ การมีวิจรรย์ญาณ ก็คือ การมีเหตุผลนั่นเอง ซึ่ง การที่จะพูดอะไรออกไป หรือ จะ แสดง อะไร ออกไปจะต้องผ่านการ ไตร่ตรอง หรือผ่านการ คัดกรองมาแล้ว คือมี เหตุผลรองรับ ไม่ใช่ว่า ถูกชักจูง ปลุกปั่น โดย ไม่มี เหตุ ผล เพราะฉะนั้น การมี ทักษะการคิดอย่างมี</p>

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
			<p>วิจารณ์ญาณ ควรมีการส่งเสริมโดยการอบรมสัมมนา หรือ จัดกิจกรรมให้ความรู้ฝึกยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ ควบคู่กับความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เปลี่ยนความคิดเห็นที่ตนมีอยู่ได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้ การมีข้อมูลและความรู้มากทำให้การตัดสินใจยอมถูกต้อง เป็นผู้ไม่ยึดมั่นในอคติหรืออารมณ์ในการตัดสินใจ</p>
	<p>เป็นกระบวนการทางความคิดภายในตนเองที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสดงออกถึงความสามารถตัดสินใจได้อย่าง</p>		

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>รอบคอบ เพื่อแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ต้องแสดงถึงทักษะชีวิต พลเมืองไทย คณะได้ส่งเสริมและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้หลักคิดเป็น โดยการปรับปรุงตนเองคำนึงถึงสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อตัดสินใจหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีลักษณะ เช่นเดียวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ</p>		
<p>ทั้งความรู้และทักษะเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคอยู่แล้ว สื่อโซเชียลเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะทำให้รับข่าวสารได้ไวและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาวิธีที่จะแก้ปัญหา คือการหาข้อมูลหรือคอนเนคชั่นใหม่ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งที่เราไม่รู้ การมีสโมสรนิสิตทำให้มีเพื่อนๆ ในแต่ละสาขาแต่ละคณะ ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตัวเองรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ความคิด หรือทัศนคติที่ไม่ลงตัวกันหรือแตกต่างกัน เข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้ ต้องมีการถ่วงถ่วงข้อมูลก่อนที่จะเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะชน เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นกลางมากที่สุด ไม่เชียวชวนหรือว่าชักจูงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป การที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้รู้สึกที่เราไม่สามารถดูสื่อได้จากแหล่งที่มาที่เดียว ควรไตร่ตรองหรือดูข้อมูลจากหลายๆ แหล่งก่อน การคิดที่ใช้เหตุ ใช้ผล พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะนำไปสู่การคิดตัดสินใจอย่างรอบคอบ เพื่อให้เห็นว่าเรื่องใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ เพราะเหตุใด ผู้ที่มี</p>			

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลักก่อนตัดสินใจอย่างใดต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ หากเห็นว่าความคิดเห็นของผู้อื่นดีกว่ามีเหตุผลมากกว่า นอกจากนี้ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล และความรู้อยู่เสมอตลอดจนเป็นผู้ที่มีเหตุผล</p>		
<p>๒.๒ ด้านทักษะปฏิบัติ ตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียง</p>	<p>ต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำไปตัดสินใจบนพื้นฐานข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ผ่านมามีการส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล การส่งเสริมสันติวิธี ส่งเสริมการรักความยุติธรรม ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพ และส่งเสริมการไม่ลำเอียง หลักการส่งเสริมบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย มีดังนี้</p> <p>วิธีที่จะก่อให้เกิดความสงบโดยสันติวิธี เช่น เจรจาโดยสันติวิธี ไร้ความรุนแรง มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม การไม่ใช้กำลังหรืออำนาจ การไม่ก่อความวุ่นวาย และการทำตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันจะเห็นการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ซึ่งไม่ใช่แนวทางของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องใช้เหตุผลเคารพซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันสิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักความสันติสุขเป็นแนวทางสำคัญในการขจัดความขัดแย้งทั้งความรุนแรง และเรื่องทั่วไปได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมสันติสุขสามารถกระทำได้ด้วยการยึดหลักเหตุผล การเปิดใจให้กว้างยอมรับความแตกต่างที่มีในสังคม สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่สันติวิธีอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย สันติวิธีนอกจากเป็นวิธีที่เต็มไปด้วยความเป็นธรรมแล้วยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น</p> <p>การรักความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ดีแต่โดยส่วนใหญ่ผู้นิสิตไม่ค่อยให้ความสำคัญ ควรมีการส่งเสริมกระตุ้นปลูกฝังให้นิสิตมีใจรักความยุติธรรม ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง กระทำการทั้งปวงโดยปราศจากอคติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุผล อันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่</p>		

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>เหตุ และตระหนักรู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไร จึงจะพอเหมาะ พอควรแก่เหตุ นั้น ๆ การส่งเสริมความยุติธรรมสามารถทำได้โดยรู้จักจำแนกผลประโยชน์ส่วนบุคคลออกจากผลประโยชน์สาธารณะ ยึดถือหลักเหตุผลและความสมเหตุสมผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปกป้องสิ่งที่ไม่ถูกต้อง</p> <p>ในส่วนการสร้างมิตรภาพเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษา เพราะมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการเป็นมิตรที่ดีต่อกันนั้น เราต้องพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่น ก่อนที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นมาเข้าใจเรา ความสำคัญของมิตรภาพไม่เพียงแต่ให้ชีวิตมีความสุข ความดีในระดับบุคคลเท่านั้น แต่มิตรภาพยังเป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคม ในรัฐที่มนุษย์อาศัยอยู่ ช่วยทำให้เกิดความเที่ยงธรรมและมีเกียรติ ทั้งนี้เพราะมิตรภาพ ทำให้เกิดการเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกถึง สภาวะทางศีลธรรมที่บุคคลมีต่อกันคือ ความรัก ความชื่นชมในความดีและ ความปรารถนาดี ที่ต่างฝ่ายต่างมีให้กัน เป็นมิตรภาพที่อยู่บนความเสมอภาค ควรเปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในสัมมนา ระดมความคิดเห็น มีการจัดกิจกรรม ชมรมต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการเปิดรับสมัครในการเข้าร่วมกับชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยการให้สิทธิเสรีภาพให้กับนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกันจะทำให้ปลูกฝังการปฏิบัติจนเป็นพลเมืองดีได้</p>		
<p>๒.๓ ด้าน ทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวม</p>	<p>สิ่งสำคัญต่อการเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ต้องเริ่มต้นภายในตนเองก่อน ซึ่งต้องมีความสำนึกรับผิดชอบ ตระหนักถึงผลประโยชน์ในส่วนรวมให้ได้ ถ้าตนเองมีแรงผลักดันที่มีความต้องการช่วยเหลือส่วนรวมอย่างแท้จริง แปลได้ว่ามีความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยอยู่แล้ว ฉะนั้นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจะอยู่ควบคู่กัน โดยที่ผ่านมามีการสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมงานจิตอาสา มีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาตนเอง เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับตัวนิสิตนักศึกษาด้วยการลงมือกระทำและปฏิบัติจริง เกิดเป็นประสบการณ์ทักษะชีวิตใหม่ ๆ ในสังคมสิ่งแวดล้อมภายนอกที่แตกต่างนอกเหนือจากห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวยุคที่ใช้ชีวิตตามความคุ้นชิน กระบวนการนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตนของนิสิตในด้านความคิด จิตใจ และพฤติกรรมบนพื้นฐานของการให้การช่วยเหลือและการแบ่งปันเสียสละ อันเป็นหลักการของการ</p>		

๒. ปัจจัยด้านทักษะ	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ทำงานจิตอาสาที่มีลักษณะมักคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และหน้าที่ของพลเมืองดีที่พึงปฏิบัติ คือ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมให้มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีระเบียบวินัย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความเรียบร้อย รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมีความอดทน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้ว่าจะต้องประสบกับเหตุการณ์ที่สร้างความไม่พอใจ เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี ควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังให้เด็กได้รู้จักหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี โดยมีผู้ใหญ่ทำตัวเป็นแบบอย่าง ควรมีการเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถให้มีการตรวจสอบการทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม นอกจากนี้ให้มีการยอมรับการตัดสินใจของทุกกลุ่มทุกชมรม ปลูกฝังในเรื่องความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว</p>		

ตารางที่ ๔-๔ แสดงปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึกที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

๓. ปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึก	Social Science	Pure Science	Apply Science
๓.๑ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง			<p>ควรสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองโดยจัดให้มีการเลือกตั้งประธานสโมสรนิสิต นายกองค์ การสโมสรนิสิตศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีการเลือกประธานของแต่ละ</p>

๓. ปัจจัยด้านการสร้าง จิตสำนึก	Social Science	Pure Science	Apply Science
			<p>ชั้น ปี ในการร่วม ดำเนินงานกับนิสิต นักศึกษา กับสโมสร นักศึกษา สร้างจิตสำนึก ให้ทุกคนยอมรับ ความเห็นต่างไม่ว่าจะ เป็นความเห็นต่างทั้ง เสียงส่วนมากหรือว่า เสียงส่วนน้อย เพราะ ว่าการที่เรายอมรับ ความเห็นตามนั้น จะทำ ให้การอยู่ร่วมกันใน สังคมของเราได้อย่าง สงบสุขมากยิ่งขึ้น แล้วก็ การที่เราจะส่งเสริมการ มีประชาธิปไตยก็คือ เรา เน้นไปที่การกระทำ ถ้า เราสามารถทำให้เห็นได้ ว่าแบบนี้เป็นสิ่งที่ถูก หรือแบบนี้เป็นสิ่งที่ควร มากกว่า การที่เราพูดย้ำ บ่อย ๆ มันก็อาจจะไม่ เกิดประสิทธิภาพเท่า การกระทำมากกว่า</p>
<p>การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง ต้องมี คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การมี จิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองในตนเองอย่างมีคุณภาพ ซึ่ง ประกอบด้วย ต้องมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับทุกองค์กร สามารถรับรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองเกี่ยวกับการเมือง รวมทั้งการใช้</p>			

๓. ปัจจัยด้านการสร้าง จิตสำนึก	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>สื่อออนไลน์รับฟัง ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในสังคม สามารถแสดงความคิดเห็นด้านการเมืองอย่างเสรีเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้กลไกที่เชื่อมโยงในการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข การดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงามสามารถนำมาแก้ปัญหาหรือช่วยสร้างจิตสำนึกให้มีความรู้สึกนึกคิดที่ดี ควรนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ประกอบด้วย ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง พัฒนาความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเอง และมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม การแสดงออกทางการเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมาย และไม่พุดให้ร้ายบุคคลอื่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การเข้าร่วมเป็นจิตอาสาบริการสังคม ร่วมกับภาคีเครือข่ายทำกิจกรรม เพื่อประโยชน์ต่อสังคม รู้จักรับผิดชอบตนเอง และการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับสถานศึกษา เคารพกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน ตลอดจนยินดีปฏิบัติตามข้อตกลงในสังคม</p> <p>ในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ มีการเผยแพร่ความรู้พื้นฐานประชาธิปไตยและการสร้างลักษณะนิสัยให้นิสัยปฏิบัติตามกฎกติกา ทั้งนี้ ภายใต้ความเป็นประชาธิปไตยนั้น ยังพบว่าความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยยังมีอยู่มาก กล่าวได้ว่าตามระบอบประชาธิปไตยมิได้หมายความว่าเพียงการยึดหลักเสียงข้างมาก แต่ต้องมีหลักประกัน สำหรับเสียงข้างน้อย และหลักประกันนั้นหมายถึง การที่สิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการเคารพเสียงข้างมากด้วย การส่งเสริมหลักความเสมอภาคเป็นการส่งเสริมให้นิติรัฐได้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รับฟังและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้แสดงออกมาทางความคิดเห็น ไม่ต่อว่าถึงการแสดงความคิดเห็นแต่ควรให้ความรู้ที่ถูกต้องรวมทั้งการสนับสนุนให้เข้ามาเป็นตัวแทนในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมหลักนิติธรรม ในส่วนของการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นรวมถึงการใช้คำพูดที่ไม่สร้างปัญหากับบุคคลอื่น กล่าวคือ สามารถวิจารณ์การเมืองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถค้นหาแนว</p>		

๓. ปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึก	Social Science	Pure Science	Apply Science
	ทางแก้ไข ในทางการเมือง ตระหนักในคุณค่าในการใช้สิทธิเสรีภาพบนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง		
๓.๒ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม	<p>การสร้างจิตสำนึกโดยทั่วไป การอยู่ร่วมกันในสังคม บางคนเขาใส่ใจในการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม การใช้หลักนิติธรรมไม่ว่าจะเป็นการอยู่ภายใต้กฎหมาย การมีส่วนร่วม หรือการมีจิตสำนึกที่เห็นได้ชัด เช่น การใช้ทางม้าลาย เป็นจุดที่มีประเด็นบ่อยครั้งที่ชนคนข้ามทางม้าลาย ปัญหาอีกอย่างคือคนที่ไม่เข้าใจกฎหมายหรือฝ่าฝืนกฎหมาย ใช้กฎหมายในทางที่ผิด เป็นปัญหาสำคัญของการมีจิตสำนึกของคนในสังคม ต้องมีการศึกษาก่อนคนบางกลุ่มถึงจะมีจิตสำนึกได้ แต่การที่เราใช้กฎหมายในทางที่ผิด เป็นปัญหาสำคัญของการมีจิตสำนึกของคนในสังคมก่อน อันนี้เป็นจิตสำนึกอย่างหนึ่ง การแสดงออกถึงความเป็นธรรม นอกจากอิงกฎหมายเป็นหลักแล้ว อาจเป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน หรือเห็นต่าง ไม่เห็นด้วย เนื่องจากแต่ละ บุคคลให้ความสำคัญ มีบรรทัดฐาน และประสบการณ์ความเป็นธรรมที่หลากหลาย แต่หลักอยู่ที่การแสดงออกถึงการเรียกร้อง การประท้วง ต้องอยู่ในความถูกต้องผ่าน ช่องทางที่เหมาะสมต้องพิจารณาถึงวินัยในตนเองด้วย ไม่ใช่ยึดแต่เพียงกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่กำหนดไว้เท่านั้นซึ่งคือการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม มีจิตสาธารณะการช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนตน เมื่อตนเองมีวินัยที่ดีแล้ว จะส่งผลต่อบุคคลรอบข้างที่จะ ให้ความไว้วางใจ มีความเชื่อใจ และมีความมั่นใจที่จะเข้ามาช่วยเหลือร่วมกันอย่าง จริงใจ จะเห็นได้ว่าจิตสำนึกในความยุติธรรม ความถูกต้องชอบธรรม การเคารพกติกา ความมีใจนักเลง (ไม่ใช่ นักเลงหัวไม้ หรืออันธพาล) จิตใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการของระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะความแย้งต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม</p>		

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ตารางที่ ๔-๕ แสดงแนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

แนวทางการพัฒนา	Social Science	Pure Science	Apply Science
แนวทางการพัฒนามีผล ต่อการส่งเสริมการ แสดงออก ประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วมของสโมสร นิสิต	<p>สิ่งสำคัญที่จะทำให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองอย่างเข้มแข็งนั้น ได้แก่ การศึกษา ที่จะต้องมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจรวมทั้งปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษา การรณรงค์ให้ความรู้ก็มีความจำเป็นเช่นกัน เมื่อนิสิตมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และถูกหล่อหลอมให้มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น การจะทำให้ให้นิสิตมีค่านิยมแบบประชาธิปไตย จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย มีความคิดและการแสดงออกที่สะท้อนถึงการมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย สถาบันหรือคณะควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถาบัน โดยสอนให้นิสิตรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม กระตุ้นและเปิดโอกาสให้นิสิตกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เช่น ส่งเสริมสันติวิธี ส่งเสริมให้นิสิตรักความยุติธรรม ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพและการไม่ลำเอียง ฝึกหัดให้นิสิตยอมรับฟังความเห็นและเหตุผลของผู้อื่น พยายามโน้มน้าวใจให้นิสิตเข้าใจถึงเหตุผลในกฎระเบียบต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียว พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงออก และมี</p>		<p>ควรจัดกิจกรรมที่ทำให้ให้นักศึกษาได้ทำประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษา เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการฝึกจิตสำนึก การแสดงออกทางการเมือง การแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม และฝึกจิตสำนึกให้มีจิตอาสา ให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย โดยให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรณรงค์ทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการให้ข้อมูลและรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้ นักศึกษาทราบอย่างต่อเนื่องและถูกต้อง ให้นิสิตมีพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมือง</p>

แนวทางการพัฒนา	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มฝึกหัดให้นิสิตยอมรับในข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย</p>		<p>กับ กลุ่ม เพื่อน หรือ สมาชิกในสังคมอื่น ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เปิดพื้นที่ สาธารณะและ/หรือปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ กิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนิสิต และส่งเสริมให้ตัวแทนนิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนิสิต นอกจากนี้ควรมีที่เลี้ยงในการให้คำปรึกษาหรือส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากการเรียนในห้องเรียน เพื่อให้นิสิตสามารถเรียนรู้และแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม</p>
	<p>ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมืองโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน</p>		

แนวทางการพัฒนา	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>การดำเนินชีวิตได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของมหาวิทยาลัยทุกระดับและประเด็นสาธารณะด้านสังคมและการเมืองโดยมีเวที การแสดงความคิดเห็นทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อจำกัดในการเสนอความคิดเห็นที่อาจจะกระทบต่อการกระทำผิดกฎหมาย ควรให้นักศึกษาเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อรับทราบนโยบายและการบริหารของหน่วยงาน รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรม โดยมีการสำรวจความต้องการในการจัดโครงการจัดประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานโครงการทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และป้ายนิเทศให้ทราบล่วงหน้า รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน</p> <p>ควรมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยกับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในจังหวัด และระดับประเทศ ได้แก่ สถาบันการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและรัฐสภา เพื่อขอความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมและการเมือง และควรมีรัฐสภาจำลองเพื่อเรียนรู้ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาและการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์การบริหารนักศึกษาทำใหม่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและผู้นำนักศึกษา</p> <p>ควรมีพรรคการเมืองของนักศึกษาที่มีความเข้มแข็งและสืบทอดการทำงานอย่างเป็นระบบโดยมีชื่อพรรคประจำของมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมระบบการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารคณาจารย์และบุคลากรควรส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดกิจกรรมรวมทั้งนักศึกษาให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม ควรมีการเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถให้มีการตรวจสอบการทำกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม นอกจากนี้ให้มีการยอมรับการตัดสินใจของทุกกลุ่มทุกชมรม ปลุกฝังในเรื่องความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>ควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในสัมมนาระดมความคิดเห็น มีการจัดกิจกรรม ชมรมต่าง ๆ เช่น โครงการจัดค่ายอาสาพัฒนาโดยให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการเปิดรับสมัครในการเข้าร่วมกับ</p>		

แนวทางการพัฒนา	Social Science	Pure Science	Apply Science
	<p>ชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยการให้สิทธิเสรีภาพให้กับนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ควรจัดให้มีการเลือกตั้งประธานสโมสรนิสิตนายกองค์การสโมสร นักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีการเลือกประธานของแต่ละชั้นปี ในการร่วมดำเนินงานกับนิสิตนักศึกษา กับสโมสรนักศึกษา ด้านการให้ความรู้ควรส่งเสริมให้ความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น การสร้างจิตอาสาให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นพื้นฐานการเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม การเข้าถึงชุมชนเป็นการฝึกให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนมากขึ้น</p> <p>ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์มากขึ้น เนื่องจากในบางกรณีนักศึกษายังเข้าไม่ถึงข้อมูลซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ได้ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ควรเพิ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพราะนักศึกษายังขาดการมีส่วนร่วมซึ่งจะส่งผลให้ไม่เข้าใจหลักการมีส่วนร่วมอันเป็นส่วนหนึ่งของหลักของประชาธิปไตยควรส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นตามวิถีระบอบประชาธิปไตย เช่น สามารถเสนอข้อคิดเห็น สามารถโต้แย้งเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และสามารถใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นได้ตามความเหมาะสม</p>		

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสรุปผลได้ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผล	สรุปผลการศึกษา	
	ผลที่เกิดขึ้นต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
๑. ความรู้	<p>๑. การให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทั่วถึงไม่มากนัก และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนในบางคณะ ทำให้นิสิตที่ไม่สนใจไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรม</p> <p>๒. การจัดกิจกรรมให้ความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย ทำให้นิสิตบางกลุ่มที่ไม่สนใจเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะไม่ให้ความร่วมมือ</p>	<p>๑. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจัดอบรมกิจกรรมจำลองจากสถานการณ์จริง ทำให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต</p> <p>๒. ควรมีวิธีโน้มน้าวสร้างจิตสำนึกคนกลุ่มนี้ให้เปิดใจเข้าใจหลักของ</p>

ปัจจัย ที่ส่งผล	สรุปผลการศึกษา	
	ผลที่เกิดขึ้นต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
		<p>ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเช่น</p> <p>๒.๑ เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการ สัมมนาระดมความคิดเห็นให้มากขึ้น</p> <p>๒.๒ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม</p> <p>๒.๓ สนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยให้นิสิต เป็นผู้จัดให้มากขึ้น</p>
๒. ทักษะ	<p>๒.๑ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ</p> <p>- ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปตัดสินใจบนพื้นฐานข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผลเคารพซึ่งกันและกัน และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>- ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการสร้างมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งได้</p> <p>๒.๒ ทักษะการเป็นพลเมืองที่ดี</p> <p>๑) ก่อนแสดงความคิดเห็นต้องรู้บทบาทตนเองก่อนว่ามีสิทธิอะไรบ้างเพื่อไม่ไปก้าวล่วงสิทธิของผู้อื่น</p> <p>๒) การส่งเสริมสันติวิธี เช่น การเจรจา การรักความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ดีแต่นิสิตไม่ค่อยให้ความสำคัญ</p> <p>๒.๓ ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>- ได้มีการสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจิตอาสาเกิดเป็นทักษะชีวิต นิสิตปรับตัวในการช่วยเหลือแบ่งปันเสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ควบคุมอารมณ์ได้ดี</p>	<p>- ควรส่งเสริมการอบรม สัมมนาจัดกิจกรรมให้ความรู้ ฝึกยอมรับฟังพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น</p> <p>๑) นิสิตต้องมีขอบเขตและมีความรู้ในระดับหนึ่ง ข้อมูลที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด สื่อที่ได้รับต้องกลั่นกรอง ใช้วิจารณญาณวิเคราะห์ ใช้เหตุผลว่าจริงหรือปลอม</p> <p>๒) ควรส่งเสริมกระตุ้นปลูกฝังให้นิสิตมีใจรักความยุติธรรม ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ ใช้ปัญญาวิเคราะห์เหตุผลว่าพึงปฏิบัติอย่างไร</p>

ปัจจัย ที่ส่งผล	สรุปผลการศึกษา	
	ผลที่เกิดขึ้นต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา
	เคารพกฎหมายปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมได้เป็นอย่างดี	
๓. การ สร้าง จิตสำนึก	<p>๓.๑ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทาง การเมือง</p> <p>- การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการสร้าง จิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองยังมีน้อย ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกคณะ</p> <p>๓.๒ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความ ถูกต้องเป็นธรรม</p> <p>- ปัญหาคือคนที่ไม่เข้าใจกฎหมายหรือฝ่าฝืน กฎหมาย ใช้กฎหมายในทางที่ผิด ความขัดแย้ง ต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม</p>	<p>- ควรสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทาง การเมือง เช่น จัดให้มีการเลือกตั้ง ประธานสโมสรนิสิต ให้ทุกคนยอมรับ ความเห็นต่างไม่ว่าจะเป็นเสียงส่วนมาก หรือเสียงส่วนน้อย สนใจเข้าร่วม กิจกรรมทางการเมือง ร่วมตัดสินใจใน เรื่องที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในสังคม แสดงความคิดเห็นด้านการเมืองอย่าง เสรีเชิงสร้างสรรค์เคารพกฎกติกาในการ อยู่ร่วมกัน</p> <p>- ส่งเสริมให้นิสิตได้ใช้สิทธิในการแสดง ความคิดเห็นทางการเมือง รับฟังและทำ ความเข้าใจกับสิ่งที่ได้แสดงออกทาง ความคิดเห็น ไม่ต่อว่าถึงการแสดง ความคิดเห็นแต่ควรให้ความรู้ การไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น การใช้คำพูดที่ไม่สร้าง ปัญหากับบุคคลอื่น การยึดหลักสิทธิ มนุษยชนและหน้าที่พลเมือง</p> <p>- การแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม นอกจากอิงกฎหมายเป็นหลักแล้ว อาจ เป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน การเรียกร้อง ประท้วง ซึ่ง ต้องอยู่ในความถูกต้องผ่านช่องทางที่ เหมาะสม เคารพกติกา มีใจนักกีฬา เป็น หัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย</p>

สรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การจัดกิจกรรมรณรงค์ สุนทรียเสวนา : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน

จากข้อค้นพบข้างต้น มีสิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ กลุ่มคนที่ไม่แสดงออกทางการเมือง เนื่องจากไม่ได้รับความรู้ที่ทั่วถึง หรือไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญ หรือกลุ่มพลังเงียบที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการเมือง ซึ่งควรได้รับความรู้และการกระตุ้นจากกิจกรรมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวไปนำเสนอต่ออาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้ให้ข้อมูลว่า ทางมหาวิทยาลัยได้มีการส่งเสริมให้ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น คณะสังคมศาสตร์มีการเรียนการสอนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอยู่แล้วในวิชากฎหมาย รัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ยังมีวิชาเลือกเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและวิชาเลือกอื่น ๆ ที่เปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป (ก็คือ เป็นวิชาพื้นฐานสำหรับนิสิตทุกคนที่สามารถเลือกเรียนได้) เช่น วิชาวัยใสใจสะอาด ส่วนหนึ่งของเนื้อหา คือ “วิธีการแสดงออกซึ่งการเป็นพลเมืองดี ในสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน” วิชากฎหมายในชีวิตประจำวัน เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องคือ “สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน” วิชาสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน หน้าที่ต่อการเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบรรยายพิเศษใน 2023 Soc Lecture Series: พินิจไทย พินิจโลก ว่าด้วยประเด็นการเมืองแบบขวาศุดโต่งและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในรัฐธรรมนูญไทย” ให้แก่นิสิตได้เข้าฟังตามความสนใจ มีการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น องค์กรบริหาร องค์กรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ได้ออกแถลงการณ์สนับสนุนความถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย และเปิดพื้นที่ให้นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการทดลองปฏิบัติการจัดกิจกรรมกระตุ้นกลุ่มพลังเงียบให้มีการออกมาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางพัฒนากลุ่มพลังเงียบต่อไป

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนด Model จัดโครงการกิจกรรมรณรงค์ สุนทรียเสวนาหัวข้อ : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมชั้น ๑ อาคารระพีสาคริก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน โดยคัดเลือกผู้เข้าร่วมงานจากนิสิตที่เข้าร่วมให้สัมภาษณ์งานวิจัยและผู้สนใจเข้ารับฟังการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพื่อยืนยันว่ากิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมแบบจำลองที่ส่งเสริมให้นิสิต มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ารับความรู้และเข้าร่วมกิจกรรมแสดงออกในการระดมความคิดเห็น

ทางการเมือง ทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จากข้อค้นพบการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค คือ ก่อนแสดงออกนิสิตจะต้องมีความรู้ รู้แล้วต้องมีกระบวนการคิด และแสดงออกทางประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำปัญหาซึ่งเป็นผลการศึกษาไปสู่การปฏิบัติการรณรงค์จิตวิทยาจริงในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม โดยมุ่งหวังที่จะให้นำผลการวิจัยไปกำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักสูตร และเป็นที่ยอมรับในสังคม

กิจกรรมรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยาครั้งนี้ ได้เชิญผู้มีประสบการณ์ด้านการเมืองการปกครองไทย มาให้ความรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และมุมมอง เกี่ยวกับการแสดงออกในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม ได้แก่ ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ ผู้จัดการโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน หรือ ไอลอร์ (iLaw) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งทำงานสื่อสารรณรงค์ถึงหลักการประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออก สร้างองค์ความรู้และฐานข้อมูลบนโลกออนไลน์สำหรับสาธารณะ และคุณวาทัญญู เจริญจิตต์ ผู้จัดการพัฒนาธุรกิจ บริษัท “THIS IS GAME” มาให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการนำเสนอผ่านสื่อ TikTok ให้เป็นสื่อสร้างสรรค์ โดยวิทยากรทั้ง ๓ ท่าน ได้มีข้อเสนอแนะต่อนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ สนุทริยเสวนา : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน ดังนี้

สรุปสาระสำคัญการจัดกิจกรรมรณรงค์ สนุทริยเสวนา : แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำผลการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งผลการศึกษาพบว่า นิสิตกลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญและเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออก ทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ **ปัจจัยด้านความรู้** เรื่องสิทธิ หน้าที่พลเมือง ความรู้เรื่องกฎหมาย โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลทางสังคมให้มีความรอบด้านมากกว่าการรับข้อมูลจากโลกสื่อออนไลน์ และนิสิตที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสะท้อนว่าในปัจจุบัน **ปัจจัยด้านของทักษะ** พบว่า นิสิตมีทักษะที่เป็นด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูลเยาวชนมีความเชี่ยวชาญมาก แต่จากความซับซ้อนของสถานการณ์ที่มีทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังที่ซับซ้อน และโลกของข้อมูลที่ไม่สามารถถ่วงน้ำหนักว่าข้อมูลใดเท็จข้อมูลใดจริง หลายเรื่องมีประวัติศาสตร์หรือมีรากของปัญหาที่หากเยาวชนกลุ่มเป้าหมายไม่ได้ศึกษาและขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นกลางและสร้างสรรค์ อาจนำไปสู่การตัดสินใจแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในสังคมในรูปแบบที่ผิดไปจากครรลองที่ถูกต้องได้ง่าย โดยเฉพาะท่ามกลางกระแสการเมืองที่มีหลายขั้วและมีการแย่งชิงมวลชนแบ่งฝักฝ่ายยอมเป็นปัญหาอุปสรรคที่เยาวชนอาจกลายเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือในการกระทำหรือมีส่วนร่วมบางอย่างที่อาจส่งผลเสีย

ต่อทั้งตนเอง ครอบครัว และสังคมได้อย่างคาดไม่ถึง และนอกจากนั้นจากการศึกษายังพบว่า **ปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึก** แห่งการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ต้องมาจากการบ่มเพาะเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม และมุ่งแสดงออกในสังคมด้วยความเคารพ ให้เกียรติกัน เข้าใจกัน จึงจะสามารถสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ติงามและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายได้

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพดังกล่าวเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยในทางสร้างสรรค์ โดยการ **พัฒนาความรู้** เยาวชนในเรื่องความรู้ที่เท่าทันโลก สังคม โดยเฉพาะเรื่องสิทธิ กฎหมาย และเยาวชนควรมีการพัฒนาทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณบนฐานข้อมูล และหากมีหลักคิดที่ถูกต่อนำจะทำให้เท่าทันสถานการณ์ เพื่อเยาวชนจะสามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะ **เรื่องการบ่มเพาะจิตสำนึก** รับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมด้วยการแสดงออกที่สร้างสรรค์ เยาวชนมีข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงคุณภาพให้มีทั้งในแง่การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาและมีเรื่องที่สามารถส่งเสริมแล้วอยู่ในแนวทางที่เยาวชนในปัจจุบันให้ความสนใจ และสะท้อนผลลัพธ์ระยะสั้นเพื่อแสดงถึงความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะจากการอบรม นำไปสู่การผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่ปัจจุบันเยาวชนสนใจระดับมาก ซึ่งในปัจจุบันพบว่า เยาวชนอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป มีความสนใจเรื่องสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะ “TikTok” จากข้อมูลที่ควรรู้ DIGITAL ๒๐๒๓ THAILAND ซึ่งสำรวจโดยจาก We Are Social และ Meltwater พบสถิติล่าสุด จากตัวอย่างคนไทยกว่า ๗๑.๗๕ ล้านคน มีผู้ใช้งาน Internet มากถึง ๖๑.๒๑ ล้านคน หรือมากถึง ๘๕.๓% ของประชากร ซึ่งถือว่าค่อนข้างครอบคลุมในประเทศไทย Social Media ที่คนไทย ‘ชื่นชอบ’ มากที่สุด อันดับ ๑ Facebook ๓๗.๓% อันดับ ๒ TikTok ๒๑.๓% อันดับ ๓ LINE ๑๖.๑% อันดับ ๔ Instagram ๘.๖% อันดับ ๕ Facebook Messenger ๕.๙% อันดับ ๖ Twitter ๔.๓%^๑ โดย Statista บริษัทวิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลด้านการตลาดไทย พบว่ามีบัญชีผู้ใช้งาน TikTok ปี ๒๐๒๒ สูงสุดอันดับ ๘ ของโลก ณ เดือน ๔ ปี ๒๐๒๒ ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้งานหรือคนเล่น TikTok ที่อายุเกิน ๑๘ ปีขึ้นไปมากถึง ๓๘ ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนของประชากรทั้งประเทศกว่า ๕๑.๑% เพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่แล้ว ๐.๔% หรือหนึ่งแสนห้าหมื่นหกพันคน และที่สำคัญคือมีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอย่างเห็นได้ชัด เพราะมีผู้หญิงมากกว่า ๖๐.๖%^๒

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงได้จัดกิจกรรมเพื่อนำผลการศึกษามาออกแบบโมเดลการส่งเสริมการแสดงออก ทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ทศนคติ หลักคิด และฝึกทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนั้นไปฝึกให้เยาวชน

^๑ <https://www.insightera.co.th/digital-2023-thailand/>

^๒ไทยอันดับ 8 ประเทศมีผู้ใช้ TikTok มากสุดในโลก ปี 2022 และ 38 ล้านคน

<https://marketeeronline.co/archives/283552>

ผลิตเป็นสื่อ TikTok อย่างสร้างสรรค์ และเผยแพร่จริงเพื่อสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันพลังด้านบวก โดยกิจกรรมที่เสริมสร้างองค์ความรู้ จิตสำนึก ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ด้วยตามลำดับ ดังนี้

๑. แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แสดงออกอย่างไร ให้เข้าใจกันผู้บรรยาย : คุณยิ่งชีพ อชฌมานนท์ ผู้จัดการ iLAW : เน้นการให้ทักษะในการคิด วิเคราะห์สถานการณ์

iLaw เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งทำงานสื่อสารรณรงค์มีเป้าหมายเพื่อไปให้ถึงหลักการประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออก และระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมและตรวจสอบได้กว้างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การทำงานของ iLaw เน้นไปที่การสร้างศึกษาข้อเท็จจริง สร้างองค์ความรู้และฐานข้อมูลบนโลกออนไลน์เป็นความรู้สำหรับสาธารณะ และใช้สื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลความรู้ตามวาระและโอกาสทางสังคม โดยอยากเห็นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโดยการร่วมมือจากประชาชนวงกว้าง กิจกรรมที่ iLaw พยายามทำจะเป็นการออกแบบให้คนจำนวนมากมีส่วนร่วมได้ในมุมของตัวเอง ไม่เน้นการเป็นผู้นำสร้างผลลัพธ์ด้วยตัวเอง

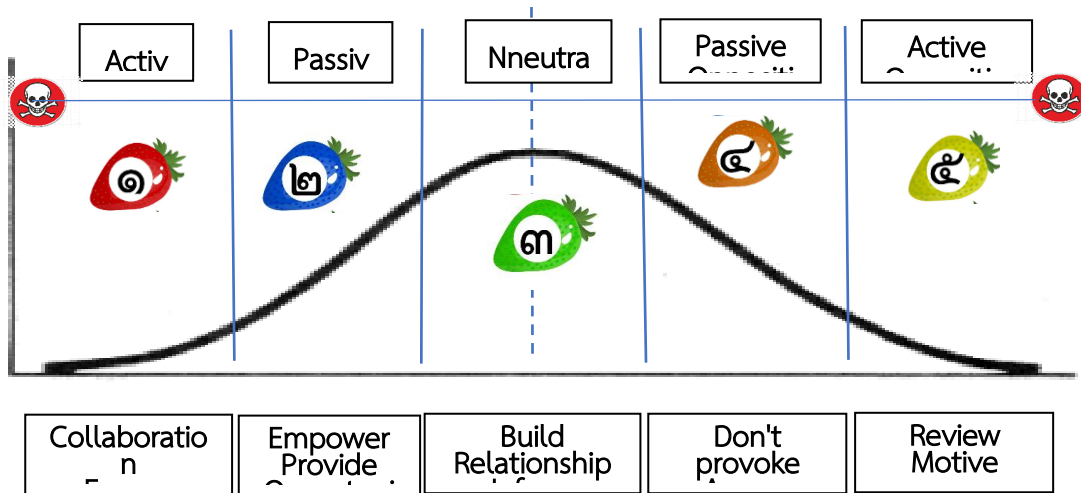
ความรู้ในการบรรยายครั้งนี้มุ่งในประเด็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของคนในสังคม ความรู้ชุดนี้มีผลต่อการที่ชี้ให้เยาวชนไม่หลงผิด สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ และสามารถกำหนดรูปแบบวิธีการสร้างสรรค์การอยู่ร่วมกันกับคนทุกฝ่ายเมื่อได้รับสื่อในสังคมออนไลน์ได้อย่างเท่าทัน และมุ่งให้ทางเลือก รูปแบบ และวิธีการปรับทัศนคติ ความคิด และการสื่อสารกับคนที่เห็นต่างในทางที่สร้างสรรค์ โดยสรุป ดังนี้

แผนภาพที่ ๔-๑ แสดงแผนภูมิอธิบายสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

จากแผนภูมิภาพดังกล่าว ใช้อธิบายสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น คือ **ปรากฏการณ์** : สิ่งแรกที่เราจะเห็นได้ตามสื่อต่างๆ เช่น ภาพข่าว / TikTok คนร้องไห้ โหร้อง ชุมนุมประท้วง การรบกวนภาพเหล่านี้อยู่ในระดับปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นผลแล้ว เป็นข้อเท็จจริง หากเราไม่พึงพอใจ ปรากฏการณ์จะด้วยเหตุผลใดก็ย่อมเปลี่ยนปรากฏการณ์ไม่ได้ จึงมักเป็นที่มาของการทะเลาะเบาะแว้ง ทุกเรื่องที่ไม่มีทางออก เราจึงไม่ควรพาตัวเองไปสู่การถกเถียงระดับปรากฏการณ์ เพราะไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้แต่ควรมองให้ลึกลงไปว่าปรากฏการณ์นั้นสะท้อน **“ความรู้สึก”** ทั้งต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/สังคมอย่างไร เช่น การชุมนุมประท้วงที่รุนแรง (ปรากฏการณ์) ผู้ชุมนุมประท้วงใช้ความรุนแรงและมีการเผาสถานที่ราชการหลายแห่ง (ความรู้สึกโกรธ/ความต้องการแสดงการต่อต้านรุนแรง) เพราะการวิเคราะห์ที่ให้เห็นถึงความรู้สึกย่อมสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ที่แหลมคมขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหามาตรังตรงมากขึ้น และหากต้องการวิเคราะห์ลึกลงไปอีกให้เข้าใจสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน และสามารถนอกจากแก้ปัญหาได้แล้ว ยังสามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหาต่อรองสถานการณ์ และบริหารสถานการณ์ปัญหาได้อย่างชัดเจน คือ การวิเคราะห์ลึกลงไปถึงระดับ **“ความต้องการ”** กล่าวคือ จากความรู้สึกโกรธ/ต่อต้านรุนแรงนั้น ผู้กระทำต้องการอะไร วัตถุประสงค์ของพฤติกรรมที่แท้จริงคืออะไร และวิเคราะห์ให้เห็นถึง **“ชุดคุณค่าของการกระทำ”** ซึ่งส่วนสุดท้ายเป็นทักษะที่สูงขึ้น ต้องใช้ข้อมูล ซึ่งอาจต้องมีประสบการณ์ ภูมิประวัติศาสตร์ ภูมิบริบทของปัญหาอย่างรอบด้าน จึงสามารถเข้าใจถึงชุดความคิดของผู้กระทำซึ่งเป็นที่มาสำคัญที่หากข้อมูลประกอบไม่เพียงพอ/ข้อมูลผิดจะทำให้วางแผนแนวทางแก้ปัญหาไม่ตรงจุด เช่น คนยุค ๙๐ มีความจงรักภักดีต่อในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยเทิดทูนให้เป็นตัวแทนของ “ความดี” ดังนั้น ไม่ว่าจะเห็นสัญลักษณ์ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ไหนอย่างไร ชุดความคิดจะทำงานโดยการยอมรับเทิดทูนเสมอโดยไม่ต้องตั้งคำถามซับซ้อน เป็นต้น

เมื่อเยาวชนสามารถเข้าใจสถานการณ์และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์เชิงลึกให้มากกว่าปรากฏการณ์ ให้เห็นถึง ความรู้สึกในสถานการณ์ ความต้องการในสถานการณ์ และลึกไปถึงชุดความคิดที่มีผลต่อความต้องการและการกระทำแล้ว หากต้องบริหารสถานการณ์กับกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างกันให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ เยาวชนต้องมีหลักคิดในการวิเคราะห์กลุ่มคนในสังคมที่มีความเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

แผนภาพที่ ๔-๒ แสดงเยาวชนต้องมีหลักคิดในการวิเคราะห์กลุ่มคนในสังคมที่มีความเห็นแตกต่างกัน

จากแผนภูมิภาพดังกล่าว สามารถแบ่งคนออกเป็น ๕ ประเภท และแนวทางการปรับตัวเข้าหาเพื่อให้สามารถลดความขัดแย้งในสังคมหากต้องปฏิบัติงานหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย หรือต้องเกี่ยวข้องในการบริหารสถานการณ์

ตารางที่ ๔-๖ แสดงเน้นการให้ความรู้ ทักษะ และทักษะในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์

ประเภท	ลักษณะของกลุ่มคน	แนวทางการปฏิบัติต่อกลุ่มคนนั้นๆ
๓	Nneutral: เป็นคนส่วนใหญ่ที่เป็นกลาง ยังไม่มีชุดคำตอบ พร้อมทั้งจะโอนเอนไปตามข้อมูลและสถานการณ์	Build Relationship Inform: สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้มากขึ้น และให้ข้อมูลใหม่ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนความคิด ชักจูงด้วยความสัมพันธ์
๒	Passive: เป็นคนที่ค่อนข้างมาก เห็นด้วยกับเราน้อยหน่อย เป็นพันธมิตรแต่นอนอยู่บ้าน ยังไม่ออกมาแสดงจุดยืนที่ชัดเจน	Empower Provide Opportunity: เสริมพลัง และขยายโอกาส ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
๑	Active: เป็นคนที่มีชุดความคิดใกล้เคียงกับเรา (อาจมากกว่า/น้อยกว่า) ถ้าชักชวนให้ทำอะไรก็ทำ ถ้าชักชวนก็ทำตามได้	Collaboration Engage: การทำงานร่วมกันมีส่วนร่วม ให้เข้าเป็นทีมงาน/เป็นเครือข่าย พร้อมขับเคลื่อน

ประเภท	ลักษณะของกลุ่มคน	แนวทางการปฏิบัติต่อกลุ่มคนนั้นๆ
๔	Passive Opposition: เป็นฝ่ายตรงข้ามไม่เห็นด้วยแล้วแต่ไม่แสดงออกยังไม่ลงมือทำอะไรให้เห็นชัดเจน	Don't provoke Arouse Doubts: อย่าอัยยุแต่ให้กระตุ้นความสงสัย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เห็นต่างจากเราแน่นอนแล้ว จึงไม่ควรเจรจาในเรื่องที่เป็นการอัยยุให้เกิดความรุนแรง แต่ให้ตั้งคำถาม Dialogs ให้อีกฝ่ายตอบคำถามเพื่อให้ยอมจำนนด้วยคำตอบ/เหตุผลของตนเอง กรณีที่เป็นเรื่องที่ไม่มีเหตุผลการตั้งคำถามให้ตอบตัวเองทำให้อีกฝ่ายตระหนักด้วยตนเองแม้ยังมีความรุนแรงอยู่บ้างก็ตาม
๕	Active Opposition: ฝ่ายตรงข้ามที่แสดงออกถึงความเห็นต่างอย่างชัดเจนพร้อมแสดงการต่อต้านชัดเจน	Review Motive: ทบทวนแรงจูงใจโดยชี้ให้เห็นว่าจริงๆแล้วต้องการผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกัน หรือแท้จริงแล้วเป้าหมายปลายทางคือเป้าหมายเดียวกัน เพียงแต่ใช้วิธีการต่างกันหรือไม่ ทำให้เห็นถึงความชัดเจนไม่ใช่เรื่องที่ควรเกิดขึ้น สร้างแรงจูงใจให้เปลี่ยน/ลดความชัดเจนลง เพราะแท้จริงแล้วมีเป้าหมายเดียวกัน
	หัวกะโหลกทั้งสองฝั่ง เป็นกลุ่มสุดโต่งเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วยมากเกินไป อ่อนไหวต่อข้อมูลข่าวสาร คือกลุ่มที่มักออกมาโพสต์ข้อความทันที ออกมาตอบโต้ระดับปรากฏการณ์ทันทีที่มีสถานการณ์ เป็นกลุ่มอ่อนไหวต่อข้อมูล แสดงออกรุนแรง ชัดเจน ต่อเนื่อง มักอยู่ในภาพข่าวเป็นประจำ พูดทุกวัน ที่อาจไม่ใช่ระดับแกนนำ หรือคนที่เป็นระดับบัญชาการ	เผื่อระวัง ไม่ต้องต่อแหยหากไม่จำเป็น หรือหากจำเป็นต้องทำให้เด็ดขาดโดยใช้กฎหมาย ดำเนินการให้เด็ดขาด เพราะพร้อมจะสร้างปัญหาได้ตลอดเวลา

ที่มา : ผู้บรรยาย : ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดี ฝ่ายความยั่งยืนและบริหารศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : เน้นการให้ความรู้ ทัศนคติ และทักษะในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์

วิทยาการให้ความรู้เยาวชนในเรื่องที่เกี่ยวกับความหมายของ “ประชาธิปไตย” มาจาก ประชา + อธิปไตย = ประชาชน+อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ การดำเนินงานเราเรียกว่า “การเมือง” ซึ่งตามหลักประชาธิปไตยย่อมมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และผู้เล่นต้องเคารพกติกา เยาวชนทั้งในฐานะที่เป็นพลเมือง และในฐานะที่เป็นผู้นำเยาวชนของประเทศ ทุกคนควรมีความรู้ เรื่องกฎหมายอย่างชัดเจน อย่างน้อยควรดาวน์โหลดรัฐธรรมนูญของประเทศไว้ศึกษา เพื่อให้เท่าทัน เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักที่ประชาชนทุกคนควรรู้ เช่น ในมาตรา ๓ แห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวถึง อำนาจสูงสุดที่เป็นของประชาชนไว้ดังนี้ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรง เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน โดยรวม

การเป็นพลเมืองที่ดี (Active Citizen) คุณลักษณะของ Active Citizen- ดูแลตนเองได้ : สามารถรับผิดชอบตนเองได้ ไม่เป็นภาระผู้อื่น - เคารพกติกา : อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข - รู้สิทธิ รู้หน้าที่ : เคารพความแตกต่างหลากหลาย เคารพสิทธิผู้อื่น ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค - ไม่ดูดาย เรื่องส่วนรวม : มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม Active Citizenship เป็นวิชาบังคับในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ซึ่งอาจตรงกับวิชา “หน้าที่พลเมือง” ของไทยในสมัยก่อน ปัจจุบันคำว่า “ความเป็นพลเมือง” จะมาแทนที่ “หน้าที่พลเมือง” ความเป็นพลเมืองนั้นถือว่าต้องทำให้เกิดมิใช่เป็นเพียงหน้าที่ เท่านั้น สิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ก็คือ

- (ก) การเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหน้าตา ความเชื่อ เชื้อชาติ
- (ข) เคารพสิทธิและความเสมอภาค
- (ค) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง
- (ง) เคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคม
- (จ) ใฝ่สันติภาพ

ระบอบการเมืองการปกครองของไทยที่ประชาชนไทยเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง คือ วันใด คนมักเข้าใจว่าเป็นวันที่คณะราษฎรรัฐประหารสำเร็จ คือ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๗๕ แต่ในความจริงแล้ววันที่อำนาจเป็นของประชาชนไทยอย่างแท้จริงคือวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๗๕ โดยวันดังกล่าวเป็นวันที่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕” จากชื่อได้แสดงอย่างชัดเจนว่าเป็นนิตินิติการปกครอง บ้านเมืองชั่วคราว แต่ก็มีความสำคัญเพราะแสดงให้เห็นทราบว่าระบอบการปกครองที่จะมีขึ้นนั้นมีรูปแบบอย่างไร

รัฐธรรมนูญฉบับนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้นำออกใช้เป็นการชั่วคราวหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ เพียงสามวัน

เพราะเหตุใดประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักความเท่าเทียม : สิ่งของที่มีคนถือครองมากกว่าหนึ่งคน ถือว่า เป็น “เจ้าของร่วม” ในประเทศไทยการเลือกนายกรัฐมนตรี ภายใต้การเลือกของ สส. และ สว.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเยาวชนควรให้ความสำคัญกับเรื่องการอ่านข้อมูลและอธิบายข้อมูล/สถานการณ์ทางสังคมได้อย่างชัดเจน และการมีทักษะในการคิดวิเคราะห์จะต้องคิดนอกกรอบจากแนวคิดเดิม ๆ จะพบว่า ในเรื่องเดียวกันมีคำตอบที่หลากหลายรูปแบบมาก เช่นตัวอย่าง

การซื้อของ ราคา ๗ บาท จ่ายเงิน ๑๐ บาท ต้องได้รับเงินทอนเท่าใด ผู้เข้าร่วมประชุมต่างแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะพบว่าคำตอบดั้งเดิม/อนุรักษ์นิยมจะเป็นคำตอบคือ เงินทอน ๓ บาท แต่ในความจริงแล้วมีคำตอบที่เป็นได้ในรูปแบบอื่น เช่น ไม่ได้รับเงินทอนเพราะซื้อขายออนไลน์ เป็นต้น

หลักคิดที่ได้ในการอยู่ร่วมกันเมื่อแต่ละฝ่ายมีความเห็นต่าง คือ ถ้าคำตอบไม่เหมือนกันให้หยุดและถามเหตุผลก่อน เพราะแท้ที่จริงแล้วความต่างเป็นความงดงามตามธรรมชาติ การเคารพความแตกต่างนับเป็นกตีกาพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย โดยหลักการพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันหากมีทางเลือกสามทางวิทยาการให้เยาวชนเลือกว่าข้อใดที่จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข

ก. เห็นต่างได้ ขอให้รักกัน

ข. เห็นต่างได้ ไม่ต้องรักกัน แต่ขอให้เข้าใจกัน

ค. เห็นต่างได้ แม้ไม่รักกัน ไม่เข้าใจกัน แต่ขอให้เคารพกัน

วิทยาการให้ข้อคิดซึ่งเป็นการปลุกฝังทั้งหลักคิดที่เป็นทักษะชีวิตและการปลุกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ดีงาม ดังนี้ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่คนเห็นแตกต่างกัน จะมุ่งให้คนรักกันเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากเพราะผิดหลักการแต่ต้นทางแล้ว ในข้อ ข. เห็นต่างแต่ให้เข้าใจกัน คงสามารถเข้าใจกันได้บางเรื่องแต่ให้เข้าใจทุกเรื่องในคนที่พื้นฐานแตกต่างกันคงเป็นไปได้ยากเช่นกัน ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เห็นต่างกันคือ ขอให้ทุกคนเคารพกัน เคารพความคิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เราจะสามารถถอยได้ และอยู่ร่วมกันได้มากที่สุด เพราะความไม่เข้าใจกันมักมาจากการเรียกร้องให้อีกฝ่ายเชื่อในสิ่งที่อีกฝ่ายไม่เชื่อ จึงควรเริ่มต้นด้วยการเคารพกัน และมองหาเป้าหมายร่วมกันที่หากสามารถแสวงจตุรรวม สงวนจุดต่างได้ จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ และเมื่อเรามีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้นจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุด คือ การเปลี่ยนใจคน เพราะในโลกของความจริง โลกไม่ได้เพียงด้านเดียว หรือไม่ใช่เพียงเป็นเหรียญสองด้านเท่านั้น ในโลกความจริง “ความจริง” ในโลกนี้มีถึง ๔ มิติที่ต้องคำนึงถึง คือ ทั้งด้าน บวก/ลบ/ความจริงที่เปลี่ยนไปตามเวลา/ความจริงที่ว่าด้วยกติกาสังคม ดังนั้นเมื่อเราต้องอยู่กับความเห็นต่างเราจึงต้องคิดวิเคราะห์ให้ดีและ

เมื่อจำเป็นต้องโน้มน้าวใจคน ให้ปฏิบัติเสมือนการเปลี่ยนแปลงทิศทางม้าที่กำลังวิ่งด้วยความเร็ว หากนำตัวเองเข้าไปขวางก็จะเกิดอุบัติเหตุทั้งสองฝ่าย วิธีการจะเปลี่ยนม้าที่กำลังวิ่งได้มีเพียง การพยายามขี่ม้าเข้าไปเทียบแล้วค่อยๆเปลี่ยนทิศทาง และในการอยู่ในสังคมที่เห็นต่างข้อมูล/ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องสำคัญ เช่น กรณี เด็ก ปู่ ลา เดินทางไกล ใครสมควรขี่ลา อาจมีเหตุผลมากมาย แต่อย่างไรก็ตามการใช้เพียงอายุอาจไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ ต้องใช้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ปู่ป่วยหรือไม่ เด็กแข็งแรงหรือไม่ เป็นต้น

ดังนั้น ในด้านของความรู้วิทยากรเน้นย้ำให้เยาวชนต้องมีความรู้และศึกษาเรื่องสิทธิกฎหมายให้ชัดไม่ควรแสดงความเห็นโดยมีความรู้และข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ถ้าเห็นต่างกันให้หยุดถกกันก่อนด้วยเหตุผล ถ้าเห็นต่างกันให้ลองหาเป้าหมายที่มาร่วมกันได้ ถ้าต้องการเปลี่ยนใจคนที่เห็นต่างให้ทำด้วยความค่อยเป็นค่อยไป และเมื่อต้องอยู่ในสังคมที่คนสมิความเห็นต่างกันให้ยึดหลัก “การความเคารพซึ่งกันและกัน” เป็นหลักการสำคัญ

ผู้บรรยาย : คุณทัญญู เจริญจิตต์ ผู้จัดการพัฒนาธุรกิจ บริษัท “THIS IS GAME”

การบรรยายให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการนำเสนอผ่านสื่อ TikTok ให้เป็นสื่อสร้างสรรค์ “We Are Social” ดิจิทัลเอเจนซี และ “Hootsuite” ผู้ให้บริการระบบจัดการโซเชียลมีเดีย และมาร์เก็ตติ้ง โซลูชัน เปิดสถิติคนใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก รวมถึงอัตราการเข้าถึง และพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตในเดือน ม.ค. ปีนี้ ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ โดยเฉพาะจำนวนชั่วโมงใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่ “ลดลง” เทียบเท่ากับก่อนโลกเจอโควิดเหลือเพียง ๖ ชั่วโมง ๓๗ นาที จากก่อนหน้านี้ที่ ๗ ชั่วโมงต่อวัน “ไทย” เข้าถึงเน็ตสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก ขณะที่อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของทั้งโลก พบว่า ประเทศไทยมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตกว่า ๘๕% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีการเข้าถึง ๖๔.๔% เมื่อลงลึกไปถึงอายุเฉลี่ยของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า คนไทยระหว่างอายุ ๑๖-๖๔ ปีใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันสูงกว่า ๘ ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่อยู่ที่ ๖ ชั่วโมงต่อวัน ประเทศที่มีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด คือ แอฟริกาใต้ ๙ ชั่วโมง ๓๘ นาทีต่อวัน รองลงมา คือ บราซิล ฟิลิปินส์ ที่มีจำนวนชั่วโมงใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย ๙ ชั่วโมง คนไทยยังรับชมคอนเทนต์สตรีมมิ่งสูงถึง ๙๕.๔% สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ ๙๐.๙% ผู้คนทั่วโลกหันมารับชมคอนเทนต์สตรีมมิ่งผ่านอินเทอร์เน็ตสูงเพิ่มขึ้นมาก

แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่คนนิยมใช้ทั่วโลก ยังคงเป็น Facebook และ TikTok โดยคน Gen Z ใช้ Tik Tok มากกว่า IG และ TikTok สามารถสร้างรายได้ โดยพบว่าผู้ใช้บริการ TikTok ร้อยละ ๕๗ เป็นผู้หญิงอาจเป็นเพราะการสร้าง Content ใน TikTok ทำง่ายและสร้างสรรค์รูปแบบการนำเสนอได้หลากหลาย ในปัจจุบันมีการสร้างสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการสร้างชุมชนออนไลน์ที่ดึงดูดคนที่สนใจเรื่องเหมือนกันมาเจอกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์และสังคมได้ทางหนึ่ง แม้ไม่แน่นแฟ้นเหมือนโครางสร้างสังคมทั่วไปก็ตาม เช่น ชุมชนออนไลน์ ASMR ที่คนชอบใช้เสียงต่างๆ เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อช่วยการนอนหลับ เช่น เสียงทำกับข้าว เสียงกรน เป็นต้น

ในปัจจุบันเนื่องจากการเพิ่มยอดผู้เข้าชมในแต่ละ Content มีผลต่อการโฆษณา ซึ่งสร้างรายได้การใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงไม่ใช่เป็นเพียงการสื่อสารแต่มีเรื่องธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องมีความรับผิดชอบต่องานตนเองผู้อื่นและสังคม ต้องเคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เพราะปัจจุบันมีกฎหมายกำกับการนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบสื่อออนไลน์กำกับอยู่ซึ่งมีโทษทั้งทางอาญา และทางแพ่งแล้วแต่กรณี และจะพบว่าทุกภาคส่วนทั้งการเมือง ธุรกิจ การศึกษา การแพทย์ ต่างใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นช่องทางเปิดบริการภาครัฐ สร้างการรับรู้สู่ประชาชน ดังนั้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลักจากการได้รับการเติมเต็มทั้งความรู้ เรื่องการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย การคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณไปแล้ว หากจะประยุกต์นำความรู้และทักษะดังกล่าวมาผลิตเป็นสื่อสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำเทคนิคการทำ TikTok ไปใช้งานได้ โดยมีเทคนิควิธีที่น่าสนใจ ดังนี้

วิธีทำคลิป TikTok แบบง่าย ๆ TikTok แอปพลิเคชันที่มีความโดดเด่น เรื่องของการสร้างคอนเทนต์ให้มีความสนุกสนาน ความตลก เสียงเพลง รวมถึงมีการขำเล่นจ๊มากมาย โดยการทำคลิป TikTok สั้น ๆ เพียงแค่ไม่กี่นาที ที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ และความแปลกใหม่ เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้กับผู้ที่ได้รับชม ชวนให้ติดตามเรา ถือว่าแอปฯ TikTok นั้นเป็นผู้นำเทรนด์ในการทำการสร้างคอนเทนต์ให้กับแอปฯ อื่น ๆ สำหรับวิธีทำคลิปสำหรับที่ยังไม่เคยเล่น ไม่เคยทำคลิปลง TikTok จะได้รับรู้ถึงวิธีทำคลิป TikTok ได้อย่างถูกต้อง

- เปิดแอปพลิเคชัน TikTok เข้าไปหน้าโปรไฟล์
- แตะที่เครื่องหมาย + ซึ่งจะอยู่ด้านล่างของหน้าจอ
- เลือกจำนวนเวลาในการบันทึกวิดีโอ ซึ่งจะมี ๑๕ วินาที และ ๖๐ วินาที
 - กรณีที่เลือก ๑๕ วินาที วิดีโอของคุณจะหยุดบันทึกโดยอัตโนมัติหลังจากบันทึกไป ๑๕ วินาที
 - กรณีที่เลือก ๖๐ วินาที คุณสามารถหยุดการบันทึกเองได้ทุกเมื่อ หรือปล่อยให้วิดีโอหยุดเองบันทึกอัตโนมัติหลังจากอัดไป ๖๐ วินาที
- ให้แตะปุ่มสีแดง เพื่อเริ่มและหยุดการบันทึกวิดีโอ แล้วแตะเครื่องหมายถูก
- สามารถปรับแต่งคลิปวิดีโอเองได้ เพียงแค่ แตะ ปรับแต่งคลิป ได้ที่มุมขวาบน
- จากนั้นเลื่อนแถบสีแดงไปทางซ้ายหรือขวาและกำหนดระยะเวลาที่ต้องการสำหรับวิดีโอของคุณ

สรุปเทคนิคการทำ TikTok ให้มีคุณภาพ^๓

๑. สร้างคอนเทนต์สร้างสรรค์ และมีความแปลกใหม่ : สิ่งสำคัญของการทำคลิป TikTok ให้น่าสนใจ คือ คอนเทนต์ต้องมีสร้างสรรค์ สด ใหม่ ไม่เหมือนใคร เชื่อว่าทุกคนก็มีเรื่องมากมาย แต่จะเล่ายังไงคนรับชมดูแล้วสนุกในระยะเวลาสั้น ๆ แนะนำให้สร้างความชัดเจนด้วยการกำหนดประเด็น การตั้งชื่อหัวข้อคลิปให้มีความน่าสนใจ ใครเห็นรู้ทันทีว่าเป็นคลิปเกี่ยวกับอะไร เช่น รีวิวคาเฟ่ หรือ How To ให้อ่านดี เป็นต้น แต่ถ้ายังคิดไม่ออก แนะนำให้ทำเรื่องที่ตัวเองสนใจ

๒. ทำคอนเทนต์ที่กำลังเป็นกระแส : นอกจากการคิดคอนเทนต์สร้างสรรค์และแปลกใหม่ การทำคอนเทนต์ที่กำลังเป็นกระแส ณ ขณะนั้น ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่ช่วยคลิป TikTok ของคุณดังได้ ดังนั้น คุณจะต้องคอยติดตามอัปเดตกระแสสังคมต่าง ๆ ถ้าช่วงไหนมีกระแสอะไร แล้วคุณรีบทำคลิปลง TikTok ทันที ยิ่งจะได้ประโยชน์มากเท่านั้น เพราะทำให้มีโอกาสจะได้ติดหน้าแรก ๆ ของ TikTok คนที่เปิดแอปฯ TikTok ขึ้นมาก็จะเจอคลิปที่สร้าง

๓. ขนาดวิดีโอ TikTok ที่เหมาะสม : อีกสิ่งที่สำคัญไม่แพ้กันในการทำคลิป TikTok คือ ขนาดวิดีโอ TikTok ควรเลือกขนาดอัตราส่วน ๙:๑๖ และให้ถ่ายแนวตั้ง เนื่องจาก TikTok ได้ถูกออกแบบมาให้ใช้งานแบบ full-screen เพื่อให้ผู้รับชมสามารถดูได้อย่างเต็มจอ ดังนั้นถ้าอยากทำคลิป TikTok ให้ดีสุดปัง ควรหลีกเลี่ยงการถ่ายด้วยโหมด portrait หรือถ่ายแนวนอน แนวสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือแนว Landscape

๔. เพิ่มเสียงสร้างสีสันให้ได้ธรรมชาติ : อยากให้คลิป TikTok โด่งดังมีกระแส สร้างตื่นเต้น และเร้าใจ ให้กับคนรับชมคลิป แนะนำให้ใส่เสียงลงในวิดีโอด้วย ไม่ว่าจะเป็นเสียงเพลง เสียงพากย์ หรือเสียงอื่น ๆ เนื่องจาก TikTok เป็นแอปฯ ที่มีความโดดเด่นในเรื่องของเสียงต่าง ๆ และคลิปต่าง ๆ หลายคลิปใน TikTok ล้วนเป็นคลิปที่มีเสียงประกอบอยู่ด้วย แต่ก็ไม่ควรที่จะเลือกเสียงอะไรมาใส่ก็ได้ ควรเลือกเสียงที่มีดนตรี จังหวะ เข้ากับวิดีโอของเรา

๕. ทำคลิป TikTok ให้สั้นและกระชับ : TikTok มีความโดดเด่นการสร้างคอนเทนต์ให้มีความสนุกสนาน ในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้น ๆ ดังนั้น เมื่อได้ข้อมูลเรื่องที่จะพูดมาแล้ว ควรย่อข้อมูลให้สั้นกระชับและเข้าใจง่ายมากที่สุด เพราะผู้ใช้งาน TikTok ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยชอบดูอะไรนาน ๆ ดังนั้นข้อมูลอะไรที่สำคัญแนะนำให้ไว้ที่ต้นคลิปเลย เพราะจะช่วยดึงดูดความสนใจคนดูได้ นี่ก็เป็นอีกเทคนิคที่ช่วยให้คลิป TikTok ดังได้

^๓ <https://zortout.com/blog/how-to-make-a-tiktok-clip>

๖. ร่วมกิจกรรมทุกขาเลนจ์ของ TikTok : TikTok เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มักจะสร้างกระแสที่เกิดขึ้นในสังคมมากมาย ประมาณว่าตอนนี้สังคมพูดถึงเรื่องอะไรดัง ๆ TikTok ก็จะไปจับกระแสตรงนั้นมาให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการเล่นได้ ถ้าใครทำตามขาเลนจ์ของ TikTok จะช่วยเพิ่มการมองเห็น ใครถูกใจคลิปอาจจะได้ผู้ติดตามเพิ่มมากขึ้น จนวันหนึ่งอาจจะกลายเป็นดาว TikTok ก็ได้

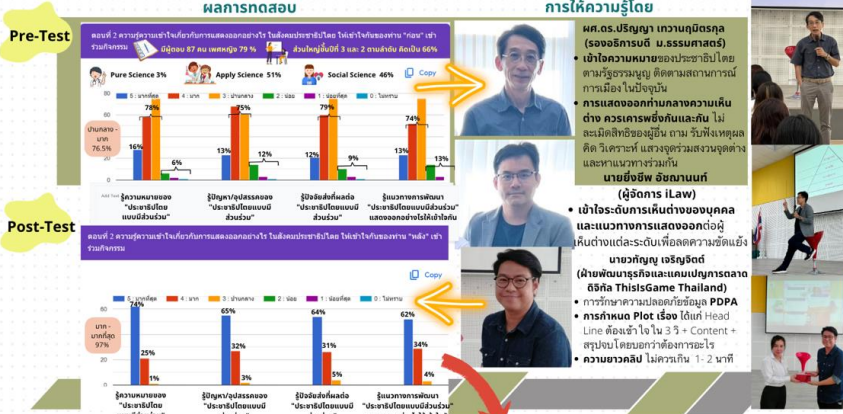
๗. ควรใส่คำพูดหรือแคปชั่นทุกครั้ง : ถึงแม้การทำคลิป TikTok จะมีเสียงพูด เสียงเพลง หรือเสียงประกอบต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่การใส่คำพูด แคปชั่นก็ยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะคลิปวิดีโอที่ดีจะต้องมีพูดที่ได้คัดมาแล้ว รวมถึงมีความสั้น กระชับ ไม่ยาวจนเกินไปถึงจะทำให้คลิป TikTok ดังสุดปังได้ นอกจากคำพูดแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือการใส่แคปชั่นสั้น ๆ ไว้ที่ใต้คลิปวิดีโอ เพราะจะช่วยยอดแชร์คลิปวิดีโอของคุณได้เพิ่มมากขึ้น

๘. ควรใส่ Hashtag ให้เหมาะสมกับคลิปวิดีโอ : จริง ๆ แล้วทุกแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงแอปพลิเคชัน TikTok เวลาจะโพสต์ข้อความ หรือคลิปวิดีโออะไรก็ตาม ควรจะต้องมีการใส่ Hashtag เพิ่มเติมลงไปด้วย ยิ่งถ้าเป็นการคลิปที่มีคอนเทนต์เป็นกระแสก็ยิ่งจะต้องใส่ Hashtag เพราะมีส่วนช่วยให้เกิดการมองเห็นคลิปวิดีโอของคุณมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ใครทำคลิป TikTok ให้ดังสุดปังอย่าลืม Hashtag

๙. ทำคลิปร่วมกับครีเอเตอร์คนอื่น หรือ ร่วมมือกับ Influencer : การทำคลิปร่วมกับครีเอเตอร์ หรือ Influencer ที่มีชื่อเสียง ถือเป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่ช่วยให้การทำคลิป TikTok พุ่งทะยานขึ้นอยู่อันดับต้น ๆ ของ TikTok ได้ยอดคนดูที่มากขึ้น ซึ่งวิธีนี้ก็เหมือนวิธีเดียวกับที่เหล่ายูทูบเบอร์นิยมทำกันมาก หรือเรียกว่าเป็นการคอลแลปส์นั่นเอง ถ้าคุณเลือกครีเอเตอร์ หรือ Influencer ได้ถูกคนและเหมาะกับคลิปของคุณ โอกาสที่จะได้ยอดคนดูเพิ่มขึ้นก็มีมาก หรืออาจจะได้ยอดผู้ติดตามเพิ่มขึ้นด้วยก็ได้

๑๐. ลิปซิงค์เสียงต่าง ๆ : สุดท้ายถ้าคิดไม่ออกว่าจะทำคลิป TikTok อะไร แนะนำให้ทำคลิปลิปซิงค์เสียงที่กำลังเป็น Viral อยู่ในขณะนั้น เพราะการทำคลิปลิปซิงค์เป็นอะไรที่ได้รับความนิยมมากบน TikTok ไม่ว่าจะเป็นการลิปซิงค์คำพูด เพลง หรือ Cover วิดีโอต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยเรียกยอดวิวได้ เผลอ ๆ คุณอาจจะกลายเป็นดาว TikTok เลยก็ได้

กระบวนการจัดกิจกรรมรณรงค์ "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" แสดงออกอย่างไรให้เข้าใจกัน : Pre-Test/ให้ความรู้/Post-Test

แบบทดสอบมี 4 หัวข้อสำคัญ ได้แก่ การรู้ความหมาย, ปัญหาอุปสรรค, ปัจจัยที่ส่งผลต่อ "ประชาธิปไตย" แบบมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผลการตอบ พบว่า **หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีผล "มีความรู้เพิ่มขึ้น"** และ **สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เป็นไปตามวัตถุประสงค์** ของการจัดกิจกรรม

แผนภาพที่ ๔-๓ แสดงกระบวนการจัดกิจกรรมรณรงค์

การประกวดคลิป TikTok Award

"ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แสดงออกอย่างไรให้เข้าใจกัน"

ส่งประกวด 12 ทีม

รางวัลชนะเลิศ ทีมที่ 8

รางวัลชมเชย ทีมที่ 9

เรื่อง "เด็กสมัยนี้แต่ตัวไม่มีกาลเทศะ"

เรื่อง "คนเรามีสิทธิเท่ากันแต่ต้องไม่ทำให้อีกคนอื่นเดือดร้อน"

เรื่อง "Twerk Dance" นำเกลียดกับการรับฟังและกัน

คลิปที่มียอดไลค์สูงสุดมากกว่า 1,000 ไลค์

เงินรางวัลรวมมูลค่า 20,000 บาท

รวม 12 ทีม

คลิปที่มียอดไลค์สูงสุดมากกว่า 500 ไลค์ ใน 1 สัปดาห์

แผนภาพที่ ๔-๔ แสดงการประกวดคลิป TikTok Award

แผนภาพที่ ๔-๕ แสดงสรุปกิจกรรมสุนทรียเสวนา : แสดงออกในสังคมประชาธิปไตย
อย่างไรให้เข้าใจกัน

ผศ.ดร.ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล

๑. ควรเรียนรู้และทำความเข้าใจความหมายของประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ติดตามและเข้าใจการเมืองการปกครองในสถานการณ์ปัจจุบัน

๒. การแสดงออกท่ามกลางความเห็นต่าง ควรเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดความไม่เข้าใจ ให้ถาม รับฟังเหตุผล การใช้เหตุผลอาจทำให้ต่างฝ่ายต่างหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้น การเคารพซึ่งกันและกัน คิดอย่างมีวิจารณญาณ แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง และหาแนวทางร่วมกัน จึงเป็นแนวทางของ "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" แสดงออกอย่างไรให้เข้าใจกัน

นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์

ควรทำความเข้าใจระดับการเห็นต่างของแต่ละบุคคล พิจารณาและวิเคราะห์บุคคลรอบตัว ในครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อเรียนรู้และเข้าใจแนวทางการแสดงออกต่อผู้เห็นต่างในแต่ละระดับ ตามวิถีของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงและบริหาร ความขัดแย้งในสังคม

นายวาทัญญู เจริญจิตต์

เทคนิคการทำคลิป TikTok โดยให้หลักในการรักษาความปลอดภัยข้อมูล PDPA การกำหนด Plot เรื่อง ได้แก่ ส่วนที่ ๑ Head Line หรือหัวเรื่องต้องเข้าใจภายใน ๓ วินาที ส่วนที่ ๒ คือ Content หรือเนื้อหาของคลิปต้องสั้นกระชับ มีความคิดสร้างสรรค์ น่าสนใจ ส่วนที่ ๓ คือ สรุปจบโดยต้องบอกให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร และความยาวของคลิป TikTok ไม่ควรเกิน ๑- ๒ นาที ซึ่งมีนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม ๘๗ คน ให้ความสนใจส่งผลงานเข้าประกวดรวม ๑๒ ทีม เป็นการนำเนื้อหา ที่ได้รับความรู้จากกิจกรรมมาทำคลิปเผยแพร่เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ภายใต้หัวข้อ “แสดงออกอย่างไรในสังคมประชาธิปไตยให้เข้าใจกัน” ทีมที่ได้รางวัลชนะเลิศเป็นการนำเสนอเนื้อหา วรรณคดีเกี่ยวกับคนเรามีสิทธิเท่ากันแต่ต้องไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เมื่อทำผิดก็ขอโทษ และให้อภัยกัน รวมทั้งคลิปอื่นๆ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการรับฟังซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นที่สนใจในสื่อสังคมออนไลน์จากคลิป ที่มียอดไลค์สูงสุดมากกว่า ๑,๐๐๐ ไลค์

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ทำแบบทดสอบ Pre-Test และ Post-Test เพื่อทดสอบความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ภายใต้หัวข้อ “แสดงออกอย่างไรในสังคมประชาธิปไตยให้เข้าใจกัน” ในกลุ่มนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม จากกระบวนการที่ให้นิสิตได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ในสถานการณ์จำลองเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จากนั้นให้นิสิตได้ใช้ความคิดอย่าง มีวิจารณญาณในการทำ Content วรรณคดีการมีส่วนร่วมทางการเมือง และได้เปิดโอกาสให้นิสิตสมัคร ทำคลิป TikTok ประกวดการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการทดสอบ ความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ปรากฏดังนี้

๑. จำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีผู้ตอบทั้งสิ้น ๘๗ คน เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ส่วนใหญ่ ศึกษายู่ชั้นปีที่ ๓ และ ๒ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ ๖๖

๒. กลุ่มเป้าหมาย ๑๖ คณะ ที่เข้าร่วมกิจกรรม แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ Pure Science คิดเป็นร้อยละ ๓ Apply Science คิดเป็นร้อยละ ๕๑ และ Social Science คิดเป็นร้อยละ ๔๖

๓. แบบทดสอบมี ๔ หัวข้อสำคัญ ได้แก่ การรู้ถึงความหมายของประชาธิปไตย ปัญหา/อุปสรรคที่ส่งผลต่อประชาธิปไตย ปัจจัยที่ส่งผลต่อประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และแสดงออกอย่างไรให้เข้าใจกัน ผลทดสอบความรู้เฉลี่ยทั้ง ๔ ประเด็น พบว่า "ก่อน" ทำกิจกรรม ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ "มากถึงปานกลาง" คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕ และ "หลัง" เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับ "มากถึงมากที่สุด" คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๒๕ แสดงให้เห็นว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต "มีความรู้เพิ่มมากขึ้น" ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

บทที่ ๕

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มีข้อค้นพบดังนี้

๑. การศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม พบว่า

มหาวิทยาลัยได้มีการส่งเสริมให้ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะสังคมศาสตร์มีการเรียนการสอนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอยู่แล้วในวิชา กฎหมายรัฐธรรมนูญ วิชาเลือกเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง และวิชาเลือกอื่นๆ ที่เปิดสอนรายวิชาต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การบรรยายพิเศษให้แก่นิสิตได้เข้าฟังตามความสนใจ มีการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น แต่การประชาสัมพันธ์การให้ความรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัย ยังรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มพลังเงียบได้ไม่มากเพียงพอ คนที่ไม่มีวิชาเรียนที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือคนที่ไม่สนใจ จะไม่ให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมที่จัดขึ้น

๒. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม พบว่า ทุกปัจจัยส่งผลในลักษณะต่างกัน ดังนี้

๒.๑ ด้านความรู้ ประกอบด้วย การให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมือง นิสิตเห็นว่า การจะแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกทางการเมืองได้ ต้องมีความรู้พื้นฐานในระดับหนึ่งก่อน เช่น ความรู้ตามกฎหมาย สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะไม่ไปก้าวท้าวสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

๒.๒ ด้านทักษะ ที่ผ่านมาทักษะที่มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้แก่นิสิตอย่างมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม แต่ในขณะที่เดียวกันกลับเห็นว่านิสิตส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของทักษะการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม สร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียง ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาประชาธิปไตยให้ดีขึ้น

๒.๓ ปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึก ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง ต้องรับฟังความคิดเห็น ไม่ต่อว่า ใช้คำพูดที่ไม่สร้างปัญหากับบุคคลอื่น ให้ความรู้ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม ต้องเคารพกติกา มีใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

๓. แนวทางการพัฒนา ปัจจัยที่นิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมมากขึ้น ได้แก่

๓.๑ ประชาสัมพันธ์การให้ความรู้ที่ทั่วถึงโดยเฉพาะในกลุ่มพลังเงียบ หรือกลุ่มคนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งมักไม่สนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม โดยใช้ช่องทางและรูปแบบการสื่อสารที่กลุ่มสนใจเป็นทางเลือกในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น

๓.๒ ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการสร้างมิตรภาพที่ดี การเป็นพลเมืองที่ดี การส่งเสริมสันติวิธี การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองและความถูกต้องเป็นธรรม เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม

๓.๓ ส่งเสริมกิจกรรมและงบประมาณให้นิสิตได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นิสิตได้แสดงออกทางความคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในลักษณะสถานการณ์จำลอง

อภิปรายผล

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนิสิต

๑.๑ ด้านการให้ความรู้

๑.๑.๑ การให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งหนึ่งที่จะทำให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน ควรวางนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการให้ความรู้ประชาธิปไตยเข้าไปด้วย กิจกรรมดังกล่าวจะส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตยในมิติต่างๆ ทั้งด้านเสรีภาพ ความเสมอภาค เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ การเข้าใจในระบบตัวแทน เคารพกฎกติกาของสังคม มีความอดทนอดกลั้นต่อการถกวิจารณ์ รู้จักการประนีประนอม โดยนิสิตนักศึกษา ได้เรียนรู้จากสื่อที่เขาร่วมกันผลิตขึ้นตามรูปแบบการรณรงค์เชิงยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม เป็นสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตย สนับสนุนให้นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานของตัวแทนในระดับต่างๆ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความรู้วิธีเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมประชาธิปไตย รวมถึงเปิดโอกาสให้นิสิตได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเองให้นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะส่งผลให้นิสิตเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมและ

จัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น การให้ความรู้ประชาธิปไตยย่อมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐคนัย พยัฆพันธ์ (๒๕๖๕) ให้ความเห็นว่า สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรบรรจุเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในหลักสูตรการเรียนรู้ทุกช่วงวัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีพื้นที่ในการแสดงออกทางสังคมการเมืองเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้นอกจากการเรียนในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

๑.๑.๒ การให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย และควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ เพราะฉะนั้นสถาบันศึกษา ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมการเมืองโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย นักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษาคณะ องค์การบริหารนักศึกษา โดยมีการสำรวจความต้องการในการจัดโครงการจัดประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานโครงการทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และป้ายนิเทศให้ทราบล่วงหน้า รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาณัติ นิลขาว (๒๕๖๐)

๑.๑.๓ การให้ความรู้ความเป็นพลเมือง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทุกคณะเห็นด้วยกับองค์ประกอบความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนิยาม คือ การจัดการศึกษาต้องมีความชัดเจน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคม ภายใต้หลักการ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันและระบบโครงสร้างสังคม สถาบันการศึกษามีบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัย เป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้เกิดการเสริมสร้างความความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ ๑) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมืองอย่างลึกซึ้ง ๒) ให้ความสำคัญในการนำเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองความเป็นพลเมืองมาปลูกฝังให้เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เช่น การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเป็นพลเมืองมาให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในองค์กรและนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในองค์กร พร้อมติดตามผลอย่างชัดเจน และขยายไปสู่ นักศึกษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร อติครเมธากุล, วิจิตรรา ศรีสอน และ สันฐาน ชยนนท (๒๕๖๖)

๑.๒ ด้านทักษะ

๑.๒.๑ ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แต่ละคนอาจจะได้รับข้อมูลข่าวสารมา ในหลากหลายรูปแบบ ให้เข้าใจว่าหลักของประชาธิปไตยมีทั้งสิทธิเสรีภาพ หรือว่าหน้าที่ความเสมอภาค หลักนิติธรรม หรือทางด้านกฎหมาย การเป็นพลเมืองที่ดี การใช้เหตุผล สุดท้ายคือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนนี้ คือเป็นหลักของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งบางคนอาจจะรู้สึกว่า เรารู้แค่บางข้อ เรารู้ว่าเรามีสิทธิเสรีภาพ แต่เราไม่รู้ว่าการใช้เหตุผลคืออะไร การอยู่ในหลักนิติธรรมเป็นยังไง ทำให้เลยจากกรอบของการมีสิทธิหรือเสรีภาพ ยกตัวอย่างเช่น การไม่ยอมในเสียงข้างมาก หรือว่าคนในเสียงข้างมากไปดูถูกคนในเสียงข้างน้อย เกิดความขัดแย้งของคนในสังคม ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจ การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการหาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ คิด และใช้เหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การมีวิจารณญาณ ก็คือการมีเหตุผลนั่นเอง ซึ่งการที่จะพูดอะไรออกไป หรือจะแสดงอะไร ออกไปจะต้องเป็นที่ผ่านการไตร่ตรอง หรือผ่านการคัดกรองมาแล้ว ก็คือมีเหตุผลรองรับ ไม่ใช่ว่า ถูกชักจูง ปลุกปั่น โดยไม่มีเหตุผล เพราะฉะนั้น การมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรส่งเสริมทักษะนี้โดยการอบรม สัมมนา หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ฝึกยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ ความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น เปลี่ยนความคิดเห็นที่ตนมีอยู่ได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้ การมีข้อมูลและความรู้มาก ทำให้การตัดสินใจย่อมถูกต้องเป็นผู้มีเหตุผลไม่ใช่อคติหรืออารมณ์ในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ พรสุวรรณ์ สุรีพร อนุศาสนนันท์ สมโภชน์ อเนกสุข. (๒๕๖๓)

๑.๒.๒ ด้านทักษะปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำไปตัดสินใจบนพื้นฐานข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ผ่านมามีการส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล การส่งเสริมสันติวิธี ส่งเสริมการรักความยุติธรรม ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพ และส่งเสริมการไม่ลำเอียง หลักการส่งเสริมบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย คือวิธีที่จะก่อให้เกิดความสงบโดยสันติวิธี เช่น เจรจาโดยสันติวิธี การที่ไร้ความรุนแรง มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม การไม่ใช้กำลังหรืออำนาจ การไม่ก่อความวุ่นวาย และการทำตามกฎหมาย การรักความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ดีแต่โดยส่วนใหญ่ นิสิตไม่ค่อยให้ความสำคัญ ควรมีการส่งเสริมกระตุ้นปลุกฝังให้นิสิตมีใจรักความยุติธรรม ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง กระทำการทั้งปวงโดยปราศจากอคติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุผล อันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุ การสร้างมิตรภาพเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษาเพราะมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการเป็นมิตรที่ดีต่อกันนั้น เราต้องพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่นก่อนที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นมาเข้าใจเรา ความสำคัญของมิตรภาพไม่เพียงแต่ให้ชีวิตมีความสุข ความดีในระดับบุคคลเท่านั้น แต่มิตรภาพยังเป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโสภณ ธรรมทีโป (๒๕๖๓)

๑.๒.๓ ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งที่สำคัญต่อการเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ต้องเริ่มต้นภายในตนเองก่อน ซึ่งต้องมีความสำนึกรับผิดชอบ ตระหนักถึงผลประโยชน์ในส่วนรวมให้ได้ ถ้าตนเองมีแรงผลักดันที่มีความต้องการช่วยเหลือส่วนรวมอย่างแท้จริง แปลได้ว่าตนเองต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยอยู่แล้ว ฉะนั้นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจะอยู่ควบคู่กัน โดยที่ผ่านมามีการสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมงานจิตอาสาที่มีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับตัวนิสิตนักศึกษาด้วยการลงมือกระทำและปฏิบัติจริง เกิดเป็นประสบการณ์ทักษะชีวิตใหม่ ๆ ในสังคมสิ่งแวดล้อมภายนอกที่แตกต่างนอกเหนือจากห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวที่ใช้ชีวิตตามความคุ้นชิน กระบวนการนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตนของนิสิตในด้านความคิด จิตใจ และพฤติกรรมบนพื้นฐาน ของการให้การช่วยเหลือและการแบ่งปันเสียสละ อันเป็นหลักการของการทำงานจิตอาสาที่มีลักษณะมักคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (๒๕๖๔).

๑.๓ ด้านการสร้างจิตสำนึก

๑.๓.๑ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง โดยจัดให้มีการเลือกตั้งประธานสโมสรนิสิต นายองค์การสโมสร นักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีการเลือกประธานของแต่ละชั้นปี ในการร่วมดำเนินงานกับนิสิตนักศึกษา กับ สโมสรนักศึกษา สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนยอมรับความเห็นต่างไม่ว่าจะเป็นความเห็นต่างทั้งเสียงส่วนมาก หรือว่าเสียงส่วนน้อย เพราะว่าการที่เรายอมรับความเห็นตามนั้น จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมของเราได้อย่างสงบสุขมากยิ่งขึ้น แล้วก็การที่เราจะส่งเสริมการมีประชาธิปไตยก็คือ เราเน้นไปที่การกระทำ การที่เราพูดย้ำบ่อย ๆ มันก็อาจจะไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าการกระทำมากกว่า ในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ มีการเผยแพร่ความรู้พื้นฐานประชาธิปไตยและการสร้างลักษณะนิสัยให้นิสิตปฏิบัติตามกฎกติกา ภายใต้ความเป็นประชาธิปไตยพบว่าความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ยังมีอยู่มาก กล่าวได้ว่าตามระบอบประชาธิปไตยมิได้หมายความว่าเพียงการยึดหลักเสียงข้างมาก แต่ต้องมีหลักประกัน สำหรับเสียงข้างน้อย และหลักประกันนั้นหมายถึง การที่สิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการเคารพเสียงข้างมากด้วย การส่งเสริมหลักความเสมอภาคเป็นการส่งเสริมให้นิสิตได้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รับฟังและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้แสดงออกมาทางความคิดเห็น ไม่ต่อว่าถึงการแสดงความคิดเห็นแต่ควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง รวมทั้งการสนับสนุนให้เข้ามาเป็นตัวแทนในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมหลักนิติธรรม ในส่วนของการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นรวมถึงการใช้คำพูดที่ไม่สร้างปัญหาให้กับบุคคลอื่น กล่าวคือ สามารถวิจารณ์การเมืองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถค้นหาแนวทางแก้ไข ในทางการเมือง ตระหนักในคุณค่าในการใช้สิทธิเสรีภาพบนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และ ศาสนา โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา สุจิตโต, อนุภูมิ โขวเกษม, ธีชนันท์ อิศรเดช (๒๕๖๖)

๑.๓.๒ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสร้างจิตสำนึกโดยทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคม บางคนเขาใส่ใจในการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม การใช้หลักนิติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการ อยู่ภายใต้กฎหมาย การมีส่วนร่วม หรือการมีจิตสำนึกที่เห็นได้ชัด เช่น การใช้ทางม้าลาย เป็นจุดที่มี ประเด็น บ่อยครั้งที่ชนคนข้ามทางม้าลาย ปัญหาอีกอย่างคือคนที่ไม่เข้าใจกฎหมายหรือฝ่าฝืนกฎหมาย ใช้กฎหมายในทางที่ผิด มันเป็นปัญหาสำคัญของการมีจิตสำนึกของคนในสังคม มันต้องมีกรณีศึกษา เกิดขึ้นก่อนคนบางกลุ่มถึงจะมีจิตสำนึกได้ แต่การที่เรารู้กฎหมายคือการที่เราเห็นข้ามทางม้าลายเรา ควรจอดหรือชะลอให้คนเดินผ่านก่อน อันนี้เป็นจิตสำนึกอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรมณ บุญแสน (๒๕๖๔)

๒. แนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการส่งออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองอย่างเข้มแข็งนั้น ได้แก่ การศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ ที่จะต้องมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษา การรณรงค์ให้ความรู้ก็มีความจำเป็นเช่นกัน เมื่อนิสิตมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และถูกหล่อหลอมให้มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น การจะทำให้นิสิตมีค่านิยมแบบประชาธิปไตย จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย มีความคิดและการแสดงออกที่สะท้อนถึงการมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย สถาบันหรือคณะควรมีการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถาบัน โดยสอนให้นิสิตรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มกระตุ้น และเปิดโอกาสให้นิสิตกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เช่น ส่งเสริมสันติวิธี ส่งเสริมให้นิสิตรักความยุติธรรม ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพและการไม่ลำเอียง ฝึกหัดให้นิสิตยอมรับฟังความเห็นและเหตุผลของผู้อื่น พยายามโน้มน้าวใจให้นิสิตเข้าใจถึงเหตุผลในกฎระเบียบต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียว พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงออก และมีความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มฝึกหัดให้นิสิตยอมรับในข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรรณ คงชนะ อรพันธ์ กลันทปุระ (๒๕๕๔) ให้ความเห็นว่า สถาบันการศึกษาก็เป็นส่วนช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพื้นฐานโดยทั่วไปของประชาธิปไตยที่ทุกคนจะสามารถนำไปปรับใช้กับการดำรงชีวิตประจำวันในสังคมไทย มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงในด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยประชาสัมพันธ์ไปยังคณะต่างๆ ทุกคณะในมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัวในกิจกรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในทุกระดับชั้นปี เพื่อที่ทุกคนจะได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริมให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น

นอกจากนี้ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมืองโดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริงโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามวิถีสังคมประชาธิปไตย ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของมหาวิทยาลัยทุกระดับและประเด็นสาธารณะด้านสังคมและการเมืองโดยมีเวที การแสดงความคิดเห็นทั้งภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

ข้อจำกัดในการเสนอความคิดเห็นที่อาจจะกระทบต่อการกระทำผิดกฎหมาย ควรให้นักศึกษาเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรคณะและมหาวิทยาลัยเพื่อรับทราบนโยบายและการบริหารของหน่วยงานดังกล่าวรวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษาคณะ องค์กรบริหารนักศึกษา โดยมีการสำรวจความต้องการในการจัดโครงการจัดประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานโครงการทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และป้ายนิเทศให้ทราบล่วงหน้า รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ควรมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยกับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในจังหวัดและระดับประเทศ ได้แก่ สถาบันการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งและรัฐสภา เพื่อขอความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมและการเมือง และควรมีรัฐสภาจำลองเพื่อเรียนรู้ระบบการดำเนินงานของรัฐสภาและการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรบริหารนักศึกษาทำใหม่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและผู้นำนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวันภา เกตุทอง, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุยะพรหม (๒๕๖๕)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่แล้ว ไม่ว่าจะสอดแทรกหลักประชาธิปไตยเข้าไปในรายวิชาเลือกเสรีรวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบค่ายจิตอาสา การโต้วาที การจัดเวทีการแสดงออกทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ทำแบบทดสอบ Pre-Test และ Post-Test เพื่อทดสอบความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ภายใต้หัวข้อ “แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตยให้เข้าใจกัน” ในกลุ่มนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม จากกระบวนที่ให้นิสิตได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในสถานการณ์จำลองเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีผู้ตอบทั้งสิ้น ๘๗ คน เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๓ และ ๒ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ ๖๖ กลุ่มเป้าหมาย ๑๖ คณะที่เข้าร่วมกิจกรรม แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ Pure Science จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓ Apply Science จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑ และ Social Science จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖ หากเปรียบเทียบจากแผนภูมิแนวทางการปรับตัวเข้าหาเพื่อให้สามารถลดความขัดแย้งในสังคมหากต้องปฏิบัติงานหรือมีปฏิสัมพันธ์ สโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้ง ๓ กลุ่ม จัดอยู่ในลักษณะกลุ่มคน ดังนี้

ตารางที่ ๕-๑ แสดงแนวทางการปรับตัวเข้าหาเพื่อให้สามารถลดความขัดแย้งในสังคม
หากต้องปฏิบัติงานหรือมีปฏิสัมพันธ์

ประเภทการแบ่งคณะ	ลักษณะของกลุ่มคน	แนวทางปฏิบัติ
Social Science ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อม	ประเภท ที่ ๓ Neutral: ส่วนใหญ่ที่เป็นกลาง ยังไม่มีชุด คำตอบ พร้อมทั้งจะโอนเอนไป ตามข้อมูลและสถานการณ์	Build Relationship Inform: สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้มาก ขึ้น และ ให้ ข้อมูล ใหม่ ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนความคิด ชักจูง ด้วยความสัมพันธ์ - จัดกิจกรรมการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นประจำเพื่อปลูกฝังนิสิต นักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มากขึ้น - เปิดพื้นที่ให้นิสิตนักศึกษาได้ แสดงออกทางความคิด ประชาธิปไตยแบบ มี ส่วน ร่วม ใน ลั ก ษ ณะ สถานการณ์จำลอง
Pure Science ได้แก่ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์	ประเภท ที่ ๒ Passive: เป็นคน ที่ค่อนข้างมาก เห็นด้วยกับเรา น้อยหน่อย เป็นพันธมิตรแต่นอน อยู่บ้าน ยังไม่ออกมาแสดง จุดยืนที่ชัดเจน	Empower Provide Opportunity: เสริมพลัง และขยายโอกาส ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น - สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องให้ความรู้ - ส่งเสริมการอบรม สัมมนา จัดกิจกรรมให้ความรู้ ฝึกยอมรับ ฟัง พิจารณาความคิดเห็นของ ผู้อื่น

ประเภทการแบ่งคณะ	ลักษณะของกลุ่มคน	แนวทางปฏิบัติ
Apply Science ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตร คณะประมง คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวนศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร	ประเภท ที่ ๑ Active : เป็นคนที่มีชุดความคิดใกล้เคียงกับเรา (อาจมากกว่า/น้อยกว่า) ถ้าชักชวนให้ทำอะไรก็ทำ ถ้าชักชวนก็ทำตามได้	Collaboration Engage: การทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วม ให้เข้าเป็นทีมงาน/เป็นเครือข่าย พร้อมขับเคลื่อน - สร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจิตอาสาเกิดเป็นทักษะชีวิต - จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกสถาบัน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า

ด้านการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทั่วถึงไม่มากนัก และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนในบางคณะ ทำให้นิสิตที่ไม่สนใจไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย ทำให้นิสิตบางกลุ่มที่ไม่สนใจเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะไม่ให้ความร่วมมือ

ทั้ง ๓ กลุ่ม ควรสร้างความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจัดอบรมกิจกรรมจำลองจากสถานการณ์จริง ให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ควรมีวิธีโน้มน้าวสร้างจิตสำนึกคนกลุ่มนี้ให้เปิดใจเข้าใจหลักของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เช่น เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการสัมมนาระดมความคิดเห็นให้มากขึ้น ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยให้นิสิตเป็นผู้จัดให้มากขึ้น สำหรับกลุ่ม Pure Science ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมพลัง และขยายโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น กลุ่ม Social Science ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้มากขึ้น และให้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนความคิด ชักจูงด้วยความสัมพันธ์ และกลุ่ม Apply Science ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วมให้เข้าเป็นทีมงาน/เป็นเครือข่ายพร้อมขับเคลื่อน

ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปตัดสินใจบนพื้นฐานข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล เคารพซึ่งกันและกัน และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง ๓ กลุ่ม ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการสร้างมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งได้

ด้านทักษะการเป็นพลเมืองที่ดี ก่อนแสดงความคิดเห็นต้องรู้บทบาทตนเองก่อนว่ามีสิทธิอะไรบ้างเพื่อไม่ไปก้าวล่วงสิทธิของผู้อื่น การส่งเสริมสันติวิธี เช่น การเจรจา การรักความยุติธรรม เป็นสิ่งที่ดีแต่นิสิตไม่ค่อยให้ความสำคัญ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ได้มีการสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจิตอาสาเกิดเป็นทักษะชีวิต นิสิตปรับตัวในการช่วยเหลือแบ่งปัน เสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ควบคุมอารมณ์ได้ดี เคารพกฎหมายปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของสังคมได้เป็นอย่างดี

ทั้ง ๓ กลุ่ม ควรส่งเสริมการอบรม สัมมนา จัดกิจกรรมให้ความรู้ ฝึกยอมรับฟัง พิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น นิสิตต้องมีขอบเขตและมีความรู้ในระดับหนึ่ง ข้อมูลที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด สื่อที่ได้รับต้องกลั่นกรอง ใช้วิจารณญาณวิเคราะห์ ใช้เหตุผลว่าจริงหรือปลอม ควรส่งเสริมกระตุ้นปลูกฝังให้นิสิตมีใจรัก ความยุติธรรม ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ ใช้ปัญญาวิเคราะห์เหตุผล ว่าพึงปฏิบัติอย่างไร สำหรับกลุ่ม Pure Science ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมพลัง และขยายโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น กลุ่ม Social Science ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้มากขึ้น และให้ข้อมูลใหม่ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนความคิด ชักจูงด้วยความสัมพันธ์ และกลุ่ม Apply Science ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วม ให้เข้าเป็นทีมงาน/เป็นเครือข่ายพร้อมขับเคลื่อน

การสร้างจิตสำนึกด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมืองยังมีน้อย ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอก คณะ ด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงออกถึงความถูกต้องเป็นธรรม ปัญหาคือคนที่ไม่เข้าใจกฎหมาย หรือฝ่าฝืนกฎหมาย ใช้กฎหมายในทางที่ผิด ความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรม

ทั้ง ๓ กลุ่ม ควรสร้างจิตสำนึกการแสดงออกทางการเมือง เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งประธานสโมสรนิสิต ให้ทุกคนยอมรับความเห็นต่างไม่ว่าจะเป็นเสียงส่วนมากหรือเสียงส่วนน้อย สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ร่วมตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในสังคม แสดงความคิดเห็นด้านการเมืองอย่างเสรีเชิงสร้างสรรค์เคารพกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมให้นิสิต

ได้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รับฟังและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้แสดงออกทางความคิดเห็น ไม่ต่อว่าถึงการแสดงความคิดเห็นแต่ควรให้ความรู้ การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การใช้คำพูดที่ไม่สร้างปัญหากับบุคคลอื่น การยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมือง การแสดงออกถึงความเป็นธรรม นอกจากอิงกฎหมายเป็นหลักแล้ว อาจเป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การเรียกร้อง ประท้วง ซึ่งต้องอยู่ในความถูกต้องผ่านช่องทางที่เหมาะสม เคารพกติกา มีใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย สำหรับกลุ่ม Pure Science ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมพลัง และขยายโอกาส ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น กลุ่ม Social Science ควรจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ใกล้ชิดให้มากขึ้น และให้ข้อมูลใหม่ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนความคิด ชักจูงด้วยความสัมพันธ์ และกลุ่ม Apply Science ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วม ให้เข้าเป็นทีมงาน/ เป็นเครือข่ายพร้อมขับเคลื่อน

การส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงควรให้ความรู้พื้นฐานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ เสริมทักษะ แล้วค่อยสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพราะความเป็นพลเมืองนั้นถือว่าต้องทำให้เกิดมิใช่เป็นเพียงหน้าที่เท่านั้น สิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ก็คือ การเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหน้าตา ความเชื่อ เชื้อชาติ เคารพสิทธิและความเสมอภาค มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคม ใฝ่สันติภาพ ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เห็นต่างกันคือ ขอให้ทุกคนเคารพกัน เคารพความคิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เราจะสามารถถอยได้ และอยู่ร่วมกันได้มากที่สุด เพราะความไม่เข้าใจกันมักมาจากการเรียกร้องให้อีกฝ่ายเชื่อในสิ่งที่อีกฝ่ายไม่เชื่อ จึงควรเริ่มต้นด้วยการเคารพกัน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยในทางสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาความรู้สโมสรรณิสิตในเรื่องความรู้ที่เท่าทันโลก สังคม โดยเฉพาะเรื่องสิทธิ กฎหมาย และสโมสรรณิสิตควรมีการพัฒนาทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณบนฐานข้อมูล และหากมี หลักคิดที่ถูกต้องน่าจะช่วยให้เท่าทันสถานการณ์ เพื่อสโมสรรณิสิตจะสามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการบ่มเพาะจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมด้วยการแสดงออกที่สร้างสรรค์ สโมสรรณิสิตมีข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงคุณภาพให้มีทั้งในแง่การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาและมีเรื่องที่สามารถส่งเสริมแล้วอยู่ในแนวทางที่สโมสรรณิสิตในปัจจุบันให้ความสนใจ และสะท้อนผลลัพธ์ระยะสั้นเพื่อแสดงถึงความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะจากการอบรม นำไปสู่การผลิตสื่อสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ๒ ประการ คือ ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ควรมีบทบาทในการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษา ดังนั้น ควรมีการเพิ่มวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เบื้องต้นเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีทุกคณะสาขาวิชา เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาไหน เพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานของประชาธิปไตยเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นประจำเพื่อปลูกฝังนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มากขึ้น

๑.๒ ควรมีการปรับปรุงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยประชาสัมพันธ์ไปยังชมรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัวในกิจกรรม ที่ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในทุกระดับชั้นปี เพื่อที่ทุกคนจะได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริม ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น ไม่ใช่จัดขึ้นเพียงแค่ว่าสำหรับคนบางกลุ่ม แต่เพื่อทุกๆ คนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคตต่อไปได้

๑.๓ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่นักศึกษา มีการจัดนิทรรศการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการ ส่งเสริมประชาธิปไตย มีการรณรงค์เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงออกทางความคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ในลักษณะสถานการณ์จำลอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการสร้างพลเมืองตามระบอบ ประชาธิปไตย

๒. ข้อเสนอแนะต่อนิสิตจากการจัดกิจกรรมรณรงค์ สุนทรีเสวนา : แสดงออก อย่างไรในสังคมประชาธิปไตยให้เข้าใจกัน

๒.๑ นิสิตนักศึกษาควรเรียนรู้และทำความเข้าใจความหมายของประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ ติดตามและเข้าใจการเมืองการปกครองในสถานการณ์ปัจจุบัน

๒.๒ การแสดงออกท่ามกลางความเห็นต่าง ควรเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดความ ไม่เข้าใจให้ถาม รับฟังเหตุผล การใช้เหตุผลอาจทำให้ต่างฝ่ายต่างหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็น ของตนเอง ดังนั้น การเคารพซึ่งกันและกัน แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง คิดอย่างมีวิจารณญาณ และ หาแนวทางร่วมกัน จึงเป็นแนวทางของ "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" แสดงออกอย่างไรให้เข้าใจกัน

๒.๓ ควรทำความเข้าใจระดับการเห็นต่างของแต่ละบุคคล พิจารณาและวิเคราะห์ บุคคลรอบตัวในครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อเรียนรู้และเข้าใจแนวทางการแสดงออกต่อผู้เห็นต่าง ในแต่ละระดับ ตามวิถีของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงและ บริหารความขัดแย้งในสังคม

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมไปยังนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ รวมถึงเยาวชนในระดับการศึกษาอื่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและมีจิตสำนึกในการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามแนวทางประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง

๓.๒ ควรขยายผลการศึกษาและ Model "กิจกรรมรณรงค์สุนทรียเสวนา: แสดงออกอย่างไร ในสังคมประชาธิปไตย ให้เข้าใจกัน" ไปยังสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่มีกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน เพื่อสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างขึ้น สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ง่าย สะดวก รวดเร็วขึ้น

๓.๓ ควรขยายผลไปยังกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และกลุ่มประชาชนทั่วไป ให้เกิดความเข้าใจการแสดงออกทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพราะเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน. กรุงเทพฯ : กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๐.
- จุมพล หนิมพานิช. พัฒนาการทางการเมืองไทย: อำมาตยาธิปไตย ธนาธิปไตย หรือประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๒๙๙, ๒๕๔๘.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ ๒, ๒๕๔๕.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๕.
- ณัฐดนัย พิชัยพันธ์. แนวทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ๑๖(๔) ๒๓๔-๒๔๕, ๒๕๖๕.
- พรหมเกิด, พรอัมรินทร์. ก้าวข้ามกับดักการพัฒนาประชาธิปไตยไทยด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: เส้นทางใหม่ที่ยั่งยืนกว่า มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. ๓๒(๓) หน้า ๗๐-๙๙, ๒๕๕๘.
- ทิพวรรณ พุฒาภรณ์. การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย Academic Journal for the Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat University. ๒ (๓) หน้า ๙๒-๑๐๗, ๒๕๖๒.
- พรหมเกิด, พรอัมรินทร์. วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน : กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบง และหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. ๓๑(๓) หน้า ๖๓-๙๖, ๒๕๕๗.

พระครูสังฆรักษ์จักกฤษณ์ ภูริปัญโญ และคณะ. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ปราศจากอคติ ๔
Journal of MCU Peace Studies 7(6) หน้า 1797-1804, 2562.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy).
กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (๒๕๕๐) รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
กระบวนการนโยบาย สาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค
ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๓, ๒๕๕๐.

ลิขิต ธีรเวคิน, (๒๕๕๓), การเมืองการปกครองของไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า ๔๗๘.

วรปรัชญ์ล้ำมกิจจา นิตยา เงินประเสริฐศรี (๒๕๖๑) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ใน
สโມสรณสืต ๑๕ คณษะ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน สักทอง: วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.) ๒๔ หน้า ๑๑๕-๑๒๔.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

ดาวนภา เกตุทอง, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุยะพรหม. (๒๕๖๕). การส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัด
พิษณุโลก. วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์. ๕(๒) ๓๑-๔๔.

หอมป์สัน. (๒๕๖๖). วารสารสถาบันพระปกเกล้า. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖,
แหล่งที่มา : <http://www.kpi.ac.th>.

ธนพรรณ คงชนะ อรนนท์ กลันทปุระ. (๒๕๕๔). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการส่งเสริม
ประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารการวัดผลการศึกษา. ๓๘๑๐๔.๖๓

พระโสภณ ธรรมทีโป (๒๕๖๓) สันตวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคม วารสารวิชาการสถาบัน
พัฒนาพระวิทยากร. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ๓ (๑) ๒๕-๓๓

พระปัญญา สุจิตโต, อนุภูมิ โขวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช (๒๕๖๖) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อ
ส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัด
ระยอง. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ๑๒ (๓) ๓๗๐-๓๘๔

พชรมณ บุญแสน (๒๕๖๔) ระดับจริยธรรมและการแสดงออกทางจิตสำนึกที่มีต่อการขาดวินัย
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยธรรมศึกษา.
๔(๒) ๑๙-๒๖.

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (๒๕๖๔). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้โมเดลกราฟดิที่มีต่อ
ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ.
๖(๑๒) ๕๐๐-๕๑๑.

ศศิธร อติศรเมธากุล, วิจิตรา ศรีสอน และสัมพันธ์ ชยนนท (๒๕๖๖) รูปแบบการส่งเสริม
ความเปนพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและ
วิชาการ. ๓ (๒) ๖๕๙-๖๗๔.

สิริลักษณ์ พรสุวรรณ สุรีพร อนุศาสนนันท์ สมโภชน์ อเนกสุข. (๒๕๖๓) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุ
และการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ศ. นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์
จตุรวัฒน์ ณีกริมย์. (๒๕๕๗). “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา ๒๕๕๖.” รายงานวิจัย
สถาบัน มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี.

นายสุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย (๒๕๖๒) “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓”. วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาล
รัฐธรรมนูญ.

นางสาวอัจฉรา อยุทศิริกุล (๒๕๖๑). “การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของนักเรียนมัธยมศึกษา วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต”. สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (๒๕๕๖) “ทัศนคติของข้าราชการส่วนภูมิภาคต่อการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย ของประเทศไทยในปัจจุบัน” วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์:กรุงเทพฯ.

นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย (๒๕๖๒) “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย
หลักสูตรหลักนิพนธ์เพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓” วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาล
รัฐธรรมนูญ.

นางสาวอัจฉรา อยุทศิริกุล (๒๕๖๑) “การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของนักเรียนมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก ๒
ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร

นางสาววิณาภรณ์ แต่งจ้อย. (๒๕๖๒). “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความ
เป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยราชภัฏ”. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กิจกรรมนิสิต (๒๕๖๖) **หน่วยงานกิจกรรมนิสิต** : (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖
<http://vet.ku.ac.th/vv2018/index.php/2018-03-07-02-53-36>

กิตติยา โสภณโกโคย นักวิชาการสำนักส่งเสริมมาตรฐาน สำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน “**คุณธรรม**
“จริยธรรม” และการดำรงอยู่ในสังคมประชาธิปไตย” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน
๒๕๖๖ จาก <http://www.ombudsman.go.th/10/ethical/ethical0.pdf>

ปีทมา สูบกำป้ง, ๒๕๕๓, **บทความเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา**

มา : (ออนไลน์), สำนักข่าวอิสรา. ๒ มิ.ย. ๒๕๖๖ <http://www.isranews.org/south-news/stat-history/256-articles/13788-2010-07-30-09-19-02.html?pop=1&print=1&tmpl=component> ๒๐

วิทยากร เชียงกุล, (๒๕๕๐), **หลักการของระบอบประชาธิปไตย** [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖, แหล่งที่มา :

<http://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/>

ภาษาต่างประเทศ

- Geboers, E. and Others. “Citizenship orientations and knowledge in primary and secondary education.” **Social Psychology of Education** 18(4) p 759–764.
- Kulwong, K. (2018). Political participation of the people in the Nong Bo Subdistrict administrative organization, Na Kae District, Nakhon Phanom Province. **Academic Journal Graduate School**, Suan Dusit University, 14(3), pp. 109-125. [in Thai]
- McShane, L.S. & Glinow, M.A.V. (2010). **Organizational Behavior: emerging knowledge and practice for the real world.** (5 th ed.). New York : McGraw-Hill.
- Ngowcharoen, T. & Chansilpa, W. (2017). Democratic political culture of students of Sri MahaPhot School Prachinburi province. **Journal of Political Science Periscope Kasetsart University**, 4(1), pp. 133-146. [in Thai]
- Punpanich, N., Wachang-ngoen, P. & Kerdruang, A. (2019). Political regime democracy of the people in Tak province. **Academic Journal Pacific Institute of Management Science**, 5(1), pp. 170-183. [in Thai]
- Sopanil, K. & Nuyot, G. (2019). **Democratic political culture of students from Chaiyaphum Rajabhat University.** Research Report of Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University. [in Thai]
- Webster, N., Sausner, E., Alotaibi, B., & Patterson, A. (2018): “The Intersection of Civic Engagement and Civic Attitudes.” **Journal of Social Change** 10(1) p 159–16

ภาคผนวก

ผนวก แบบสัมภาษณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ท่านตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงที่สุด

แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น ๖ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ ๒ ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกการแสดงออกประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ ๓ ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ ๔ แนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตย
แบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ ๕ การส่งเสริมการแสดงออกการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ ๖ ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. วันที่สัมภาษณ์.....
๒. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....
๓. ตำแหน่ง.....คณะ.....
๔. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ.....
๕. สถานที่สัมภาษณ์ เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....

ส่วนที่ ๒ ปัญหาอุปสรรคมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๑ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการให้ความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๒ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการให้ความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๓ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการให้ความรู้ความเป็นพลเมืองกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๔ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๕ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านทักษะปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียงกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๖ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๗ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกทางการเมืองกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๒.๘ ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกถึงความถูกต้องเป็นธรรมกับการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

ส่วนที่ ๓ ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. การส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีปัจจัยใดบ้าง

๓.๑ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อย่างไรบ้าง

๓.๒ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๓ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านความเป็นพลเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๔ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๕ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียงมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๖ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๗ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกทางการเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๓.๘ ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกถึงความถูกต้องเป็นธรรมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

ส่วนที่ ๔ แนวทางการพัฒนามีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของ สโมสรนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๔. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาสโมสร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๑ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๓ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านความเป็นพลเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๔ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๕ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้แก่ การส่งเสริมสันติวิธี รักความยุติธรรม การสร้างมิตรภาพ การไม่ลำเอียงมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๖ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๗ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกทางการเมืองมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๔.๘ ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาด้านการสร้างจิตสำนึกการแสดงผลออกถึงความถูกต้องเป็นธรรมมีผลต่อการส่งเสริมการแสดงผลออกการแสดงผลออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของสโมสร นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

ส่วนที่ ๕ การส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประจำปีโดยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕. ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมการแสดงผลการแสดงผลออกประจำปีโดยแบบมีส่วนร่วมของสโมสรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างไรบ้าง

๕.๑ ท่านคิดว่าควรมีการให้ความรู้การแสดงผลออกประจำปีโดยแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญหรือกิจกรรมจำลองจากสถานการณ์จริง อย่างไรบ้าง

๕.๒ ท่านคิดว่าควรมีให้สโมสรนิสิตแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยและประเด็นด้านสาธารณสุข ด้านสังคม การเมือง โดยมีเวทีการแสดงความความคิดเห็นทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย อย่างไรบ้าง

๕.๓ ท่านคิดว่าควรมีให้สโมสรนิสิตเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรคณะและมหาวิทยาลัยเพื่อรับทราบนโยบายและการบริหารหน่วยงาน อย่างไรบ้าง

๕.๔ ท่านคิดว่าควรมีรัฐสภาจำลองเพื่อให้สโมสรนิสิตเรียนรู้ระบบรัฐสภา และการเมืองการปกครอง อย่างไรบ้าง

๕.๕ ท่านคิดว่าสโมสรนิสิตควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนกิจกรรมของสโมสรนิสิต องค์การบริหารนักศึกษา อย่างไรบ้าง

๕.๖ ท่านคิดว่าควรมีเครือข่ายร่วมมือด้านการส่งเสริมการแสดงผลออกประจำปีโดยแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างไรบ้าง

๕.๗ ท่านคิดว่าผู้บริหาร อาจารย์ ควรส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการแสดงผลออกประจำปีโดยแบบมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง รวมทั้งสโมสรนิสิตควรมีความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ ๖ ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบประเด็นคำถาม

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ
๒. พันเอกหญิง อัมพาศรี ดำรงค์กุล	อาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ
๓. นาวาอากาศโท ฤทธิรุทร ยอดศิริ	ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. พลตรี ชยุตรา เสริมสุข	ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการ
ป้องกันประเทศ
๒. พันเอก อาชวกุล กาญจนาคม	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบัน
วิชาการป้องกันประเทศ
๓. พันเอก สมบัติ น้ำดอกไม้	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบัน
วิชาการป้องกันประเทศ
๔. พันเอก กฤษกมล ธรรมานุกุล	ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๕. นาวาอากาศเอก ปิยะ จารุอรยพันธ์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๖. พันเอกหญิง พัชรินทร์ สุนทรวรรณ	รองผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๗. พันเอก วราทิตย์ บุญประสพ	รองผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๘. นาวาโทหญิง สมันตา วีรกุล	หัวหน้าแผนกวิจัยและพัฒนาหลักนิยม กองวิทยาการ
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รายชื่อสมาชิก

คณะผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๓

กลุ่มที่ ๓

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการแสดงออกประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ของสโมสรนิสิต

๑. น.ส. กนกวรรณ สรหงษ์	เลขที่ ๑
๒. นายกฤษณนัท เวชศิลป์	เลขที่ ๓
๓. พ.ต.อ. จิรฤต จารุณภัทร์	เลขที่ ๘
๔. น.ส. ณิชฎา ศุภสินธุ์	เลขที่ ๑๘
๕. นางณิชฎาสุรีย์ อนุศาสนัน	เลขที่ ๑๙
๖. พ.อ. ธารีรัศม์ เที้ยงงามจรัส	เลขที่ ๒๖
๗. น.ส.นฤณ์ฐ์ อินกงลาด	เลขที่ ๒
๘. นายเบญจรงค์ ว่องจรรยากุล	เลขที่ ๓๕
๙. ว่าที่ ร.ต. พงษ์ธร กาบบัว	เลขที่ ๓๙
๑๐. น.ส.พรรณทิวา สังคมาศานติ	เลขที่ ๔๒
๑๑. นายมรุตพงศ์ ต้นสัจจา	เลขที่ ๕๓
๑๒. นางวิชดา นิติภักดิ์	เลขที่ ๖๐
๑๓. นายสมพจน์ วิบูลย์เกียรติ	เลขที่ ๗๓
๑๔. น.อ. อนันต์ แสงอินทร์ ร.น.	เลขที่ ๗๘
๑๕. นายอนุชา ชูนาคา	เลขที่ ๗๙
๑๖. น.ส. อัมภัสชา ดิษฐอำนาจ	เลขที่ ๘๑
๑๗. นายอัศวิน โชติพั่ง	เลขที่ ๘๒

